

UNIVERZITA PARDUBICE

FAKULTA FILOZOFICKÁ

Ústav historických věd

Zbraně z doby laténské v Čechách

Jan Schneider

Bakalářská práce

2012

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jan Schneider**
Osobní číslo: **H08096**
Studijní program: **B7105 Historické vědy**
Studijní obory: **Historie (dvouoborové)**
Ochrana hmotných památek (dvouoborové)
Název tématu: **Zbraně z doby laténské v Čechách**
Zadávající katedra: **Ústav historických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Po historickém exkurzu o bádání na dané téma je třeba vytvořit databáze tvarů a typů zkoumaného druhu artefaktu, které budou zahrnovat chronologické třídění, geografický kontext a soupis. Následná analýza sebrané pramenné báze by měla poskytnout nové poznatky o případných změnách ve válečných technikách českých Keltů.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

DOLÍNEK, Vladimír - DURDÍK, Jan. Historické zbraně. Praha, 2008. **DRDA, Petr - RYBOVÁ, Alena.** Keltové a Čechy. Praha, 1998. **FILIP, Jan.** Keltové ve střední Evropě. Praha, 1956. **PLEINER, Radomír - RYBOVÁ, Alena.** Pravěké dějiny Čech. Praha, 1978. **VENCLOVÁ, Natálie (ed.).** Archeologie pravěkých Čech 7.: Doba laténská. Praha, 2008. **WALDHAUSER, Jiří.** Encyklopedie Keltů v Čechách. Praha, 2001.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PhDr. Luboš Jiráň, CSc.

Ústav historických věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2010**

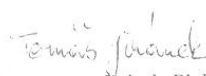
Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2012**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

 Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
532 10 Pardubice, Studentská 84

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Jiránek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 29. listopadu 2011

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu je univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Uničově dne 24. března 2012

Jan Schneider

Anotace:

Úvodem se tato práce snaží přiblížit dobu laténskou v jejím přírodním a kulturním světle, avšak oním hlavním cílem je vytvoření určité chronologické a geografické databáze typů a tvarů zbraní, soustředí se výhradně na území Čech. Část práce je věnována pohřebnímu ritu, jelikož právě v mužských válečných hrobech byla zachována převážná většina studovaného typu artefaktu. Práce pojednává také o způsobu válčení a zmiňuje určité fáze boje.

Celkově se jedná především o shrnutí zjištěných faktů a informací, jež byly získány při bádání na dané téma. Studie zakládá hlavní posudky na komplexních nálezových zprávách, odborných člancích a literatuře vztahujících se ke zkoumanému druhu artefaktu. Díky tomu porovnává užívaný materiál, způsob zhotovení a tvar jednotlivých zbraní, přičemž se zaměřuje na konkrétní období a území. V práci je vytvořen seznam (tabulka) a mapa nalezišť daných artefaktů. Závěrem shrnuje veškeré poznatky ohledně zbraní, jež byly zjištěny a zmíněny v této práci.

Klíčová slova:

Doba laténská, Keltové, specializovaná výroba, zbraně

Annotation:

The thesis wants to describe the lathene age in nature and culture on the beginning, but the primary task is do make a chronological and geografical database of types of weapons from the bohemians. The part of thesis is concentrated on the funeral, because most of weapons were found in warriors funerals. Another piece of work discuss about the stages of war. In general this thesis summarization older informations. This thesis came out from the complexes finding records, technical essays and technical literature. Thanks to that it compares used material, the way of made and the shape of weapons in the different periods and region. One part of thesis is a table of excavation of the weapons. In the end of the thesis all knowledge about weapons from this thesis are summarised.

Keywords:

The lathene age, Celts, specialized production, weapons

Rád bych poděkoval všem, kteří přispěli ke vzniku této práce. Mé díky patří zejména vedoucímu práce doc. PhDr. Luboši Jiráňovi, Csc., který mi doporučil toto téma i vhodnou literaturu a byl mi nápomocen radami.

Obsah

1. Úvod	1
2. Cíl a metoda	2
3. Charakteristika laténského období	3
3.1 Přírodní prostředí	3
3.2 Chronologické rozdělení	4
3.3 Dějiny osidlování	5
3.3.1 Doba před expanzí	5
3.3.2 Doba historické expanze	6
3.3.3 Doba středoevropské konsolidace	6
3.3.4 Doba oppid a hospodářský vrchol	6
3.3.5 Doba úpadku keltské moci	7
3.4 Pohřební ritus	7
4. Keltské vojenství	10
4.1 LT A	10
4.2 LT B1-C1	11
4.3 LT C1-D2	11
5. Výroba zbraní	12
6. Keltské zbraně – kontextuální analýza	14
6.1 Vývoj zbraní	14
6.2 Jednotlivé typy	15
6.2.1 MEČE	15
6.2.2 KOPÍ, OŠTĚPY	23
6.2.3 SEKÁČE	25
6.2.4 MECHANICKY STŘELNÉ ZBRANĚ	26
6.2.5 ŠTÍTY	27
6.2.6 OCHRANNÝ ODĚV	29
6.3 Naleziště zbraní	30
6.4 Percentuální vyjádření nálezů	63
7. Závěr	65
8. Přílohy	67
9. Použitá literatura a prameny	84

1. Úvod

Působením vlivů vyspělého Středomoří na halštatské prostředí střední Evropy, vzniká kolem poloviny 5. stol. př. n. l. nová kultura, nazývaná podle významného archeologického naleziště La Tene ve Švýcarsku, laténská. Právě v této době se značná část kontinentu dostává pod nadvládu keltského etnika, jež se rozšířilo z původní pravlasti, tedy východní Francie, Švýcarska, jižního Německa a jižních, příp. i středních Čech,¹ zřejmě hlavně z důvodu přelidnění a touhy po kořisti. Keltská populace, skládající se z velké řady kmenů, dosahovala údajně až mnoha milionů. Jednalo se o bojový, ale také zvědavý a vynalézavý lid. Typickým znakem této doby je výrazný pokrok snad ve všech projevech hmotné kultury, počítaje jak architekturou, pohřebním ritem nebo keltským uměním, tak výrobou nástrojů, předmětů denní kultury a v neposlední řadě také zbraní.

Vývoj zbraní je nutno brát jako důležitou součást poznání historie lidské společnosti. Z jejich zkoumání je zřejmý nejen stupeň technické úrovně lidí v jednotlivých časových obdobích, ale také jejich estetické cítění a řemeslná dovednost, s níž dokázali zpracovávat materiály, které měli k dispozici. Původním úkolem zbraní bylo obstarání nástroje pro lov a opatřování obživy obecně, avšak téměř současně se začaly zbraně užívat také k boji, ať už pro uhájení životního prostoru proti potravním konkurentům, nebo k obraně před divokými šelmami. Postupem času došlo k vývoji speciálních bojových prostředků, z nichž se později vyvinuly zbraně vojenské, určené k vedení organizovaného boje.²

V keltském světě zastávaly zbraně významnou úlohu, a to především z důvodu častých válečných konfliktů. Předkládaná studie se snaží zachytit jejich vývoj v daném období s koncentrací na území Čech.

¹ PODBORSKÝ, Vladimír. *Dějiny pravěku a rané doby dějinné*. Brno, 1997. Str. 203. ISBN 80-210-1706-6. (Dále citováno jako: PODBORSKÝ, Vladimír. *Dějiny pravěku a rané doby dějinné*.)

² DOLÍNEK, Vladimír – DURDÍK, Jan. *Historické zbraně*. Praha, 2008. Str. 7. ISBN 80-206-0918-2. (Dále citováno jako: DOLÍNEK, Vladimír – DURDÍK, Jan. *Historické zbraně*.)

2. Cíl a metoda

Vývoji zbraní laténské kultury nebyla doposud věnována konkrétně soustředěná práce a neexistuje bohužel ani žádný ucelený seznam onoho artefaktu dané doby. Cílem této práce je vytvoření takové databáze, pomocí které by bylo možné zjistit více informací o konkrétní zbraní laténské doby. Práce shrnuje životní prostředí a přiblíží dobu laténskou také v jejím kulturním světle.

Vzhledem k tomu, že se tato práce zakládá především na porovnávání a katalogizaci již publikovaných materiálů, dalo by se o ní mluvit jako o rešerši. Hlavní úkol práce, tedy vytvoření databáze, je zhotoven právě pomocí již publikovaných materiálů, k čemuž bylo třeba nastudovat značné množství literatury. Jako zdroj bylo potřeba využít také určitý nálezový fond. Zhruba do 70. let se v celočeském měřítku pracovalo pouze se starým nálezovým fondem J. Filipa³. Dnes lze již pracovat s novější publikací J. Waldhausera⁴ či elektronicky vytvořenou databází⁵. Problémem zde však zůstává, že u mnohých starších nálezů často chybí informace o přesnějších nálezových okolnostech a neřídka i o částech hrobových výbav, a to především právě o předmětech ze železa, které buď po vyzvednutí podlely zkáze, nebo nebyly pro svůj neatraktivní vzhled nalezcí vůbec schraňovány a publikovány. Vypsání jednotlivých nálezů by takto nebylo kompletní, navíc by tyto podané informace obsahově přesahovaly rámec bakalářské práce v počtu sepsaných stran. Přesto je možné dozvědět se, díky takto vytvořenému katalogu, jaký druh zbraní pochází z konkrétních nalezišť a do jaké doby nálezy spadají. Dále také v jakých situacích byly nálezy objeveny. Ke každému nalezišti je připojen patřičný odkaz na literaturu. V závěru práce je díky vytvořené databázi zhotovena procentuální analýza nálezů keltských zbraní a do přílohy je připojena mapa nalezišť.

³ FILIP, Jan. *Keltové ve střední Evropě*. Praha, 1956. Str. 334-391. (Dále citováno jako: FILIP, Jan. *Keltové ve střední Evropě*.)

⁴ WALDHAUSER, Jiří. *Encyklopedie Keltů v Čechách: Dodatky*. Praha, 2007. Str. 143-545. ISBN 978-80-7277-350-3. (Dále citováno jako: WALDHAUSER, Jiří. *Encyklopedie Keltů v Čechách: Dodatky*.)

⁵ Archeologická databáze Čech - datový soubor vytvářený a spravovaný v archivu ARÚP jako centrální evidence archeologických výzkumů a nálezů pro území Čech

3. Charakteristika laténského období

3.1 Přírodní prostředí

Výskyt lidstva a obývání různých částí světa bylo ovlivněno přírodním prostředím. Jednak se lidé snažili dostat do teplejších krajů, především se však stahovali blíže k životu potřebným zdrojům – tedy potravě či přírodnímu materiálu. Nové osady se zakládali na místech poblíž ložisek například železa, stříbra či zlata. To bylo výhodné nejen z hlediska obchodního, ale i z důvodu nezávislosti na jiných osadách. Právě zmiňované prvky byly v dané době velmi důležité pro výrobu šperků, či zbraní.

Podnebí v době laténské se nacházelo ve fázi subatlantiku, posledního vegetačně-klimatického období holocenního interglaciálu. Jeho klima kolísalo při relativně krátkodobých oscilacích kolem současného dlouhodobého průměru v rozmezí subkontinentality a suboceanity. Subatlantikum se dělí na starší a mladší část. Předěl mezi nimi není dán nějakou výraznou klimatickou změnou, ale souvisí s radikální změnou intenzity ovlivnění krajiny člověkem. Mladší subatlantikum tedy souvisí se vznikem současné kulturní krajiny v celém území státu, popř. v celé střední Evropě a s využíváním stále vyšších poloh člověkem.⁶ Doba laténská se tedy řadí do staršího subatlantika, pro které je typické snížení teplot asi o 1-2°C oproti předcházejícímu období a nárůstem srážek přibližně na dnešní hodnoty.⁷ V období subatlantika došlo ke zformování současné vegetace a její stupňovitosti. Nížiny zaujaly různé typy doubrav, mezofilní dubohabrové lesy a v nivách tvrdý luh. Mezistupeň k bučinám tvořily jedliny („černé lesy“), na bukový a jedlobukový stupeň navazovaly ve vysokohoří západních Karpat smrčiny, které se vyskytovaly také extrazonálně ve většině kotlin a pánví na zamokřených půdách a v klimatických inverzích.⁸ V tomto období došlo k vymizení velkých býložravců (los, zubr) a větší dravci (medvěd, rys, vlk) byli v souvislosti s lidskou činností zatlačeni do málo přístupných oblastí, což vedlo k výraznému zredukování jejich počtu.⁹

⁶ RYBNÍČEK, Kamil – RYBNÍČKOVÁ, Eliška. *Vegetace a přírodní podmínky jako pozadí archeologických kultur ČR, 28000-1000 B. P.*. In: 50 let archeologických výzkumů Masarykovy University na Znojemsku. Brno, 2001. Str. 301-310. ISBN 80-210-2546-8.

⁷ KRIPPEL, Eduard. *Vývoj životního prostředí člověka v poáladovej dobe (na základe peľových a uhlíkových analýz)*. In: Študijné zvesti AÚ SAV 26. 1990. Str. 35.

⁸ RYBNÍČKOVÁ, Eliška. *Paleovegetační mapy a jejich význam pro rekonstrukci přírodního prostředí pravěku Československa*. In: Študijné zvesti AÚ SAV 26. 1990. Str. 50.

⁹ KRIPPEL, Eduard. *Vývoj životního prostředí člověka v poáladovej dobe (na základe peľových a uhlíkových analýz)*. In: Študijné zvesti AÚ SAV 26. 1990. Str. 35.

3.2 Chronologické rozdělení

Doba laténská byla rozdělena více chronologickými systémy. J. Filip rozdělil na základě kombinace archeologických a písemných pramenů celkem 5 fází doby laténské, zatímco P. Reinecke na 4 základní stupně LT A-D, jež bylo postupně propracováno do současné podoby. Doba před velkou expanzí a na jejím počátku spadá do stupně LT A, zatímco samotná expanze se odehrála později, zejména během stupně LT B. Stupně LT B-C1 označují dobu tzv. plochých keltských pohřebišť a stupně LT C2-D1 dobu keltských oppid.¹⁰ V druhé polovině posledního století před letopočtem představuje laténská kultura zánikové stádium kompaktního osídlení v celé střední Evropě.¹¹

Historická periodizace (podle J.Filipa)	Stupeň (Reineckeho třídění)	Datace
Doba před velkou historickou expanzí	LT A	460 – 390 př. n. l.
Doba historické expanze	LT B1	390 – 325 př. n. l.
	LT B2	325 – 250 př. n. l.
Doba střeoevropské konsolidace	LT C1	250 – 180 př. n. l.
	LT C2	180 – 110 př. n. l.
Doba oppid a hospodářský vrchol	LT D1	110 – 50 př. n. l.
Doba úpadku keltské moci	LT D2	50 – 10 př. n. l.

Tab. 1) Chronologické rozdělení doby laténské

¹⁰ PODBORSKÝ, Vladimír. *Dějiny pravěku a rané doby dějinné*. Str. 215-216.

¹¹ WALDHAUSER, Jiří. *Encyklopedie Keltů v Čechách: Dodatky*. Str. 26.

3.3 Dějiny osidlování

3.3.1 Doba před expanzí

Z doby před velkou historickou expanzí (5. stol. př. n. l.) lze prostřednictvím nálezů sledovat osídlení Keltů téměř na dvou třetinách území Čech, se strukturou zemědělských sídlišť a opevnění (hradišť). Jako obyvatelnou část Čech této doby lze počítat severní polovinu (především s výskytem sídlišť – př. Domoušice, ok. Louny; Hostomice, ok. Teplice; Ledvice, ok. Teplice aj.), dále jižní a západní část (zde soudíme spíše z nálezů na pohřebištích – př. Leskovice, ok. Strakonice; Manětín, ok. Plzeň – sever; Roztoky u Prahy, ok. Praha – západ aj.).¹² Bezsporně lze hovořit o poměrně vysokém počtu obyvatelstva tehdejších Čech, z čehož vycházíme pomocí archeologicky lépe čitelným situacím jak ze sídlištních areálů, tak z funerálních míst – mohylových pohřebišť i tzv. plochých hrobů. Objekty této doby byly totiž více zahlobeny do země, nežli v následujících obdobích a pohřebišťe dosahují obvykle řádově mnoha desítek až stovek hrobů.¹³

3.3.2 Doba historické expanze

Dobu historické expanze ve 4. a části 3. stol. př. n. l. lze charakterizovat jako období, při němž sídla Keltů pokrývala necelou pětinu území Čech. Archeologické stopy dokazují spíše menší zemědělská sídliště, jejichž obyvatelé ukládali téměř vždy své mrtvé nespálené na funerálních místech, kde je zachycena obvykle koncentrace tří až pěti desítek kostrových hrobů. Opevněná sídla této doby nebyla doposud prokázána, z čehož lze vyvodit, že zřejmě nebyla Kelty ani budována.¹⁴ Přítomnost Keltů této doby v severozápadních a středních Čechách je pozorovatelná pouze na nejúrodnějších územích v Podkrušnohoří, Poohří a Polabí včetně dolního toku Vltavy.¹⁵ Pouze výjimečný výskyt osídlených regionů se objevuje také na jihu Čech.¹⁶

3.3.3 Doba střeoevropské konsolidace

Doba střeoevropské konsolidace zanechala relikty opevněných a rovinných sídlišť na ploše necelé poloviny Čech. Určité osidlování v podobě zakládání nových sídel se uchytilo především na území jižních a středních Čech, zejména na Kladensku, Rakovnicku a na jih a východ od pražské kotliny.¹⁷ Toto zakládání sídlištních areálů na bezprostředně předtím neosídlených místech se označuje jako projev kolonizace. Důvodem tohoto osidlování bylo

¹² WALDHAUSER, Jiří. *Encyklopedie Keltů v Čechách*. Str. 25.

¹³ Tamtéž.

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ VENCLOVÁ, Natálie (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 7.: Doba laténská*. Str. 26.

¹⁶ WALDHAUSER, Jiří. *Encyklopedie Keltů v Čechách*. Str. 25.

¹⁷ Tamtéž.

např. vyhledávání nových nerostných surovin.¹⁸ Ve starších osídlených regionech lze předpokládat zvýšení počtu a snad i velikosti sídlišť, tedy hustoty osídlení, což platí např. o Hradecku, Jičínsku a Chrudimsku.¹⁹ Značnou část osídlení zaznamenáváme nicméně i v Podkrušnohoří a Poohří, dále také na východě Čech. Archeologicky nezjištěná přítomnost jakýchkoliv pohřebišť od počátku 2. stol. př. n. l. se vysvětluje tak, že Keltové přestali užívat plochých kostrových pohřebišť na úkor ojedinělých, velmi nesnadno archeologicky zjištěných žárových hrobů, situovaných v mělkých jamách.²⁰

3.3.4 Doba oppid a hospodářský vrchol

Hospodářský vrchol doby laténské a zakládání oppid na našem území datujeme od zlomu předposledního a posledního století před našim letopočtem až do třetí čtvrtiny posledního století. Toto období vedlo postupně k přenesení těžiště osídlení do jižní poloviny Čech s několika tamějšími sídlištními středisky, například v okolí soutoku Vltavy a Berounky nebo pod Kletí na Českokrumlovsku. Počátkem 1. stol. př. n. l. zabírala plocha keltského osídlení přibližně třetinu Čech, postupně se však začala tato plocha zužovat, nejdříve pravděpodobně o regiony na severozápadě Čech. Současně ubývalo také počtu obyvatelných prostor v jednotlivých sídelních komorách a areálech.²¹ Funerální objekty nejsou doloženy.

3.3.5 Doba úpadku keltské moci

V druhé polovině posledního století před letopočtem dochází postupně k zániku kompaktního osídlení civilizace Keltů. Přítomnost obyvatelstva jiného etnika je archeologicky zaznamenávána již v druhé polovině 2. stol. př. n. l., nejprve na samém severním okraji Kelty osídleného území Čech, později také v rovinách při Labi a Ohři a pravděpodobně nakonec i v teritoriu jižních Čech. Není pochyb o tom, že v této době došlo k výměně keltského obyvatelstva Čech germánským.²²

¹⁸ VENCLOVÁ, Natálie (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 7.: Doba laténská*. Str. 29.

¹⁹ Tamtéž. Str. 27.

²⁰ WALDHAUSER, Jiří. *Encyklopedie Keltů v Čechách*. Str. 25.

²¹ Tamtéž. Str. 25-26.

²² Tamtéž. Str. 26.

3.4 Pohřební ritus

Z žádné jiné doby nebylo nalezeno tolik bojovnických hrobů s uloženými meči a dalšími zbraněmi, jako z doby laténské.²³ Hroby z okrajového území laténské kultury v Čechách, jenž patří kulturně odlišným skupinám kobylské a snad i podmokelské²⁴, nejsou v poznání doby laténské tolik podstatné jako hroby z následujícího období, přesto jim bude věnována patrná pozornost. Ono hlavní poznání se opírá o studii hrobů ze stupně LT B-C1. Jelikož hrobové nálezy z období LT C2-D1 nejsou známy (tj. nejsou archeologicky zjistitelné), není možné jednoznačně určit pohřební rituál této doby.²⁵

V LT A (6. až počátek 4. stol. př. n. l.) se u našich Keltů objevují převážně mohylová pohřebiště, rovněž však v kombinaci s plochými hroby v okolí těchto mohyl. Typickými znaky pro mohylová pohřebiště byly v tomto období hliněné a kamenné násypy mohyl, časté dodatečné pohřby do starších mohyl a převážně žárový ritus. Pro plochá žárová pohřebiště (6. - 5. stol. př. n. l.) je specifické uložení kremace do menší jamky o průměru a hloubce většinou 50 – 100 cm, nebo do kamenného závalu (příkrovu), eventuálně pod něj. Jako typická hrobová výbava se jeví jedna nádoba (v některých případech přiklopená mísou), dále obsahující menší počet kovových a skleněných předmětů, nejčastěji skleněných korálků, bronzových náramků, méně železných hrotů oštěpů, vzácněji sekáčů a mečů (např. Manětín – Hrádek, Hradiště u Kasejovic).²⁶

V kostrových hrobech (6. - 5. stol. př. n. l.) lze pozorovat polohu mrtvého nznak, většinou v orientaci sever – jih (příčměž hlava je ve směru k jihu), nejspíše pod malým rovem (Manětín – Hrádek) nebo v mohyle (Panenský Týnec), případně pod kamenným závalem.²⁷ K hrobové výbavě lze zařadit široký sortiment předmětů, od věcí denní potřeby (nejčastěji nádoby), přes osobní šperky (amulety, jehlice, náramky, spony, vlasové kroužky, závěsky), zbraně (meče, hroty oštěpů nebo kopí, sekáče – snad válečné), výjimečně také dvoukolový vůz, koňský postroj a předměty, které bývají pokládány za prestižní (kovové nádoby, předměty ze vzácných kovů, ojediněle toulec se šípy).²⁸ V mohylových hrobech byli pochováni povětšinou příslušníci bojovnické vrstvy vyššího zařazení, což charakterizuje

²³ WALDHAUSER, Jiří. *Jak se kopou keltské hroby: Laténská pohřebiště ze 4.- 3. století v Čechách*. Praha, 1999. Str. 50. ISBN 80-7106-300-2. (Dále citováno jako: WALDHAUSER, Jiří. *Jak se kopou keltské hroby: Laténská pohřebiště ze 4.- 3. století v Čechách*.)

²⁴ V. SALAČ zvažuje v článku *Podmokelská skupina. Překonaný koncept archeologie 20. století?*. In: *Archeologické rozhledy LXI*, 2009. Str. 637-667. výskyt podmokelské kultury a přiklání se v něm k její neexistenci.

²⁵ VENCLOVÁ, Natálie (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 7.: Doba laténská*. Str. 83.

²⁶ WALDHAUSER, Jiří. *Encyklopedie Keltů v Čechách*. Str. 38.

²⁷ Tamtéž.

²⁸ Tamtéž. Str. 88-89.

přítomnost již zmíněných válečných vozů, či prestižních částí zbroje.²⁹ Mohylové hroby, ale také žárové nekropole s plochými hroby, které byly hůře vybaveny (nejčastěji jen jednotlivé zbraně, kopí nebo sekáč, zcela výjimečně meč), patřily řadovým bojovníkům menšího významu.³⁰ Kromě rituálně nebo pouhou technickou manipulací deformovaných železných mečů či sekáčů, vyskytujících se na kremačním místě, bývají předměty hrobových výbav v naprosté většině neporušené.³¹

Kostrové hroby LT B-C1 (4. - 3. stol. př. n. l.) jsou typické polohou nznak v úzké hrobové jámě, v orientaci sever (hlava) – jih. Jejich standardní hrobová výbava se u mužů skládá ze zbraní, u žen se potom objevuje kruhový šperk, zcela výjimečně keramika. Rakve jsou zhotoveny z kmenů, případně se objevuje anomálie v podobě kamenů v hrobové jámě.³² V prostředí Čech je známo kolem 400 plochých keltských pohřebišť (např. Jenišův Újezd, Letky, Libčeves atd.). Samotné hroby jsou na pohřebišťích umístěny v rámci určitých sociálně podmíněných seskupení vedle sebe.³³ Vyskytují se zde i odchylky od norem (např. Radovesice – pohřby skrčené, na břiše; Sulejovice – znehodnocené předměty hrobových výbav). Ze 4. - 3. stol. př. n. l. se objevuje i výjimečný výskyt jednoho nebo několika žárových pohřbů, často se zbraněmi z konce 3. stol. př. n. l. Dále se zde objevují i birituální hroby (př. Radovesice z konce 3. stol. př. n. l.).³⁴ Na pohřebišťích registrujeme většinou desítky, výjimečně přes sto hrobů, občas však pouze jednotlivé hroby.³⁵

Na pohřbech této doby lze sledovat určitou tradici v ukládání předmětů. Po pravé straně těla byl prakticky vždy ukládán meč v pochvě, kopí (jejich hrot) v oblasti hlavy, štít na těle, kruhový šperk spočíval na pažích s preferencí levé ruky, na kotnících nebo výjimečně na krku či prstech rukou, spínadla nacházíme téměř vždy na hrudi. Mužský opasek byl nejčastěji uložen na meči, zatímco ženský pouze okolo boků.³⁶ Zcela výjimečně byly do hrobů ukládány i jiné předměty, to však velice zřídka.

V Čechách počátkem 2. stol. př. n. l. přichází zásadní změna pohřebního ritu. Z této doby a následujících téměř dvou století nezachycují archeologové doklady o tehdy obvyklém způsobu nakládání s těly.³⁷ Pohřební ritus tohoto období pravděpodobně spočíval v kremaci,

²⁹ DRDA, Petr – RYBOVÁ, Alena. *Keltové a Čechy*. 2. rozšířené vydání. Praha, 1998. Str. 54. ISBN 80—200—658—3. (Dále citováno jako: DRDA, Petr – RYBOVÁ, Alena. *Keltové a Čechy*. 2. rozšířené vydání.)

³⁰ DRDA, Petr – RYBOVÁ, Alena. *Keltové a Čechy*. 2. rozšířené vydání. Str. 54-55.

³¹ WALDHAUSER, Jiří. *Encyklopedie Keltů v Čechách*. Str. 89.

³² Tamtéž. Str. 38.

³³ PODBORSKÝ, Vladimír. *Dějiny pravěku a rané doby dějinné*. Str. 217.

³⁴ WALDHAUSER, Jiří. *Encyklopedie Keltů v Čechách*. Str. 38.

³⁵ VENCLOVÁ, Natálie (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 7.: Doba laténská*. Str. 83.

³⁶ WALDHAUSER, Jiří. *Encyklopedie Keltů v Čechách*. Str. 89.

³⁷ Tamtéž. Str. 91.

kam však byl popel ukládán, není doposud jasné.³⁸ Je zvažováno, že by např. mělké žárové hroby, které neobsahovaly hrobovou výbavu (př. nejisté hroby ze Stradonic), spadaly do mladší doby laténské, to však nelze doložit. Dalším možným vysvětlením je, že se ostatky zemřelých vůbec nedostávaly do země – o takovýchto možných praktikách by svědčily nálezy lidských kostí ze sídlištních kontextů.³⁹ Jako možná varianta pohřbívání se zvažuje i určitý způsob ukládání mrtvých v místech mohylových nekropolí doby bronzové a počátku doby železné, kde se za nejasných okolností nalézají relativně početné osamocené předměty z 2. – 1. stol. př. n. l.⁴⁰ Zatím však nelze jednoznačně určit pohřební ritus této doby a snad nám tuto problematiku přiblíží nějaké budoucí bádání.

Stupeň	Pohřební ritus	
LT A	Převážně mohylové, občasně ploché hroby	Žárové, občas kostrové
LT B1	Ploché hroby	Kostrové, výjimečně žárové
LT B2		
LT C1		
LT C2	Doposud nedoloženo	
LT D1		
LT D2		

Tab. 2) Časové zařazení pohřebního ritu

³⁸ WALDHAUSER, Jiří. *Encyklopedie Keltů v Čechách*. Str. 92.

³⁹ VENCLOVÁ, Natálie (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 7.: Doba laténská*. Str. 91.

⁴⁰ WALDHAUSER, Jiří. *Encyklopedie Keltů v Čechách*. Str. 92.

4. Keltské vojenství

Vojenské aktivity jsou považovány za jeden z nejstarších druhů kontaktů a válečnická ideologie hrála zřejmě významnou roli právě v době laténské. Proto také můžeme boj s následným prisvojováním počítat jako jeden z nejdůležitějších prvků hospodářství Keltů v Čechách.⁴¹ Vojenské výpravy se soustředily jak v Čechách, tak i v „zahranicích“, a to nejen v případě tažení Bójů na Apeninský poloostrov.⁴² Díky výpovědím pohřebního ritu lze z nálezů odvodit strukturu ozbrojené složky společnosti Keltů a můžeme také sledovat, že charakter boje se v Čechách poměrně značně měnil.⁴³

4.1 LT A

Z hrobových dokladů 5. stol. př. n. l. zjišťujeme, že příslušníci tehdejší elity Keltů užívali v aktivní taktice (tj. při přímém kontaktu s nepřítelem) patrně dvoukolový, pro boj uzpůsobený vůz. Nezbytnou součástí bojové výzbroje těchto vůdčích osobností býval zřejmě dvousečný meč, dále také štít, jen málokdy vybavený kovovými segmenty a kopí či oštěpy. Určení počtu této keltské elity je velice problematické, avšak podle kvantitativního zastoupení zmíněných zbraní ve funerálním prostředí by jeden mohl pocházet z několika málo až jedné či dvou desítek komunit (občin). Druhořadí bojovníci byli zřejmě vyzbrojeni lehčími oštěpy, možná sadou tří kusů, dále bojovým sekáčem, popř. praky a luky (př. výjimečný nález toulce luku s šípy se železnými hroty v „knížecím“ hrobě v Chlumu u Rokycan⁴⁴).⁴⁵

Obraná taktika se zakládala především v hájení menších opevnění (tzv. hradišť) s 1-5 liniemi hradeb, výjimečně opatřených u bran bastionovitými výběžky (Závist), přičemž kromě tradičních zbraní dané doby hrál podstatnou úlohu také prak (Závist, Domoušice, Minice). Jako důkaz užívání praků keltským obyvatelstvem je mimo jiné uváděn nález zlaté mince z Rybníků na Novoknínsku, zobrazující dle numismatiků obraz muže s prakem.⁴⁶

⁴¹ WALDHAUSER, Jiří. *Encyklopedie Keltů v Čechách*. Str. 111.

⁴² Tamtéž. Str. 113.

⁴³ Tamtéž. Str. 111.

⁴⁴ O Chlumu u Rokycan více v: DRDA, Petr – RYBOVÁ, Alena. *Kelové a Čechy*. 2. rozšířené vydání. Str. 48-50.

⁴⁵ WALDHAUSER, Jiří. *Encyklopedie Keltů v Čechách*. Str. 111-112.

⁴⁶ Tamtéž. Str. 112.

4.2 LT B1-C1

Období pobytu vojenských družin v Čechách ve 4. – 3. stol. př. n. l. je spojováno s příchodem nového keltského obyvatelstva.⁴⁷ V této době bojovali členové každé komunity či občiny výhradně prostřednictvím aktivní taktiky. Předpokládá se, že určitá část obyvatelstva každého dvorce a vesnice byla vyzbrojena souborem zhruba 2-3 zbraní, k čemuž snad přináležela i vozba. Jednalo se především o meče s pochvou, kopí či oštěpy a štíty ze dřeva, často s kovovou puklicí, méně s kováním po obvodu. Nepočítáme k nim „bojový“ sekáč, jenž se přičítá spíše dřívější době. Další výzbroj případných válečníků nedokládají žádné informace. Z této doby neregistrujeme charakteristický stupeň defenzivní taktiky.⁴⁸

4.3 LT C1-D2

Ve stupních LT C1-D2, tedy období 3. – 1. stol. př. n. l., se stále jako hlavní součást bojovnícké výbavy počítá meč s pochvou, dále kopí i oštěp, štít, prak a luk s dřevěnými šípy se zdokonalenými železnými hroty s křídélky. Výjimečně docházelo i k užití kroužkové zbroje, jejíž ojedinělé nálezy byly objeveny na oppidu Závist.⁴⁹

K defenzivní technice českých Keltů se počítají tzv. sypané valy („belgická hradba“). Tři tyto valy se údajně nacházely například na oppidu České Lhotice, další jsou známy ze Závisti nebo Třisova. Ve všech případech jsou nejmladší přistavěnou částí opevnění. Od 2. stol. př. n. l. se začala uplatňovat taktika útoku na menší opevnění (castella) o rozloze do několika málo hektarů, zatímco na oppida větší, o rozloze řádově až mnoha desítek hektarů, se útoky snížily. Z toho důvodu patrně doznala oppida upřednostnění a celkově i řady inovací v oblasti vojenské taktiky. Jednalo se o zdokonalení klešťovitých bran, přistavění věží bastionů a zapojení vlčích jam a zátarasů v příkopech. U českých Keltů v tomto období zahrnovaly inovace i uplatnění sečné, bodné, vrhací (prak - Závist) i střelné (luk) zbraně. Použití válečné vozby a také jízdního způsobu boje, který snad dokazují ojedinělé nálezy ostruh z 1. stol. př. n. l., patřilo s největší pravděpodobností k výsadám předních keltských osobností.⁵⁰

⁴⁷ DRDA, Petr – RYBOVÁ, Alena. *Keltové a Čechy*. 2. rozšířené vydání. Str. 89.

⁴⁸ WALDHAUSER, Jiří. *Encyklopedie Keltů v Čechách*. Str. 112.

⁴⁹ Tamtéž. Str. 112-113.

⁵⁰ Tamtéž. Str. 113.

5. Výroba zbraní

Hromadné zavádění železných výrobků mělo tak velký rozsah a dopad na rozvoj mnoha technologií, že změny, probíhající od 6. do 2. stol. př. n. l., lze bez výhrad nazývat technologickou revolucí doby železné. Železné nářadí, v některých případech dokonce s ocelovými břity, mělo lepší užitné vlastnosti a bylo snáze dostupné. S výrobou železných předmětů spojené zdroje železných rud se totiž nabízely pro svoji přístupnost a hlavně praktickou nevyčerpatelnost.⁵¹ K hlavním specializovaným řemeslům výroby železných předmětů patřilo zejména hutnictví a také kovářství, jehož produktivita stoupala takovým tempem, že na zlomu 6. a 5. stol. př. n. l. ještě poměrně nepočtený okruh lidí pracujících se železem byl rozšířen tak explozivně, až se ve 3. - 2. stol. př. n. l. setkáváme s doklady práce kováře (struskou) téměř na každém větším sídlišti.⁵² Dokonalé zvládnutí plastického tváření železa za tepla, které dovolilo kovářům dát žhavé hmotě prakticky jakýkoliv požadovaný tvar, dokazuje bohatý inventář keltských železných nástrojů, především pak z poslední fáze doby laténské.⁵³

Doposud nebylo mnoho keltských zbraní vyšetřeno novodobými metodami a není proto možné určit, která technika byla obecná, či obvyklá v určité keltské oblasti.⁵⁴ Nejčastější technologií výroby zbraní bylo však tzv. paketování („svařování“) plátků a následného dotvarování cíleného předmětu. Začaly se používat také složité technologie zvyšující obsah uhlíku a zlepšující tak vlastnosti materiálu, především potom u řezných nástrojů. Jednalo se o nauhličování ostří, svařování čepelí z nauhličených dílů, svařování z vrstev železa nebo oceli a kalení oceli⁵⁵ neboli popouštění (kov však často zůstal znečištěn struskovými vmětky).⁵⁶ Veškeré operace probíhaly jak za tepla (např. utínání, pěchování, vytahování, ostření, štěpení, probíjení, tordování, ohýbání atd.), tak za studena (sekání, tepání, práce s pilníkem, řezání aj.).⁵⁷

Značný rozdíl v kvalitě výrobků registrujeme mezi meči z hrobů ze 4. - 3. stol. př. n. l. a předměty z oppid. Právě z oppid pocházejí předměty jednoznačně zdařilejší. Kromě 5 % nepodařených předmětů na oppidech jsou dvě třetiny výrobků kvalitního rázu, z toho opět dvě

⁵¹ WALDHAUSER, Jiří. *Encyklopedie Keltů v Čechách*. Str. 72.

⁵² Tamtéž. Str. 76.

⁵³ PLEINER, Radomír. *Staré evropské kovářství: Stav metalografického výzkumu*. Praha, 1962. Str. 74. (Dále citováno jako: PLEINER, Radomír. *Staré evropské kovářství: Stav metalografického výzkumu*.)

⁵⁴ PLEINER, Radomír. *Iron in Archaeology: Early European Blacksmiths*. Praha, 2006. Str. 194-225. ISBN 80-86124-62-2.

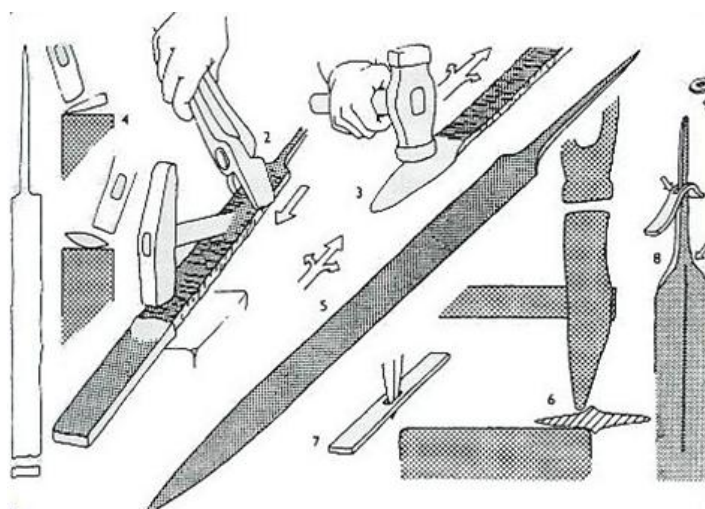
⁵⁵ VENCLOVÁ, Natálie (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 7.: Doba laténská*. Str. 71.

⁵⁶ WALDHAUSER, Jiří. *Encyklopedie Keltů v Čechách*. Str. 78.

⁵⁷ VENCLOVÁ, Natálie (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 7.: Doba laténská*. Str. 71.

třetiny výtečné.⁵⁸ Předpokládá se, že na výrobu tepaných pochev byli ve zbrojařských dílnách specializovaní pracovníci.⁵⁹ Pro výrobu dřevěných částí zbraní bylo užíváno jak dřevo měkké, tak tvrdé – často byly užívány duby, břízy, olše a javory.⁶⁰

Na závěr této podkapitoly můžeme konstatovat, že ač po vnější stránce zaznamenáváme ve výrobě značnou dokonalost, zvláště v plastickém tváření, po stránce technologické doba laténská ještě zaostává. Nelze však této době vyčíst nespočet dalekosáhlých praktických pokusů. Právě tyto pokusy vysvětlují onu rozmanitost výrobků a také velké rozdíly v jejich kvalitě. Typickou keltskou techniku bychom zatím těžko hledali, je však jisté, že v keltských kovárnách již začali zkoušet téměř všechno. Právě v této rozmanitosti je veliký význam keltského díla.⁶¹

Obr. 1) Experimentální výroba meče podle R. Pleinera

⁵⁸ WALDHAUSER, Jiří. *Encyklopedie Keltů v Čechách*. Str. 78.

⁵⁹ VENCLOVÁ, Natálie (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 7.: Doba laténská*. Str. 71.

⁶⁰ WALDHAUSER, Jiří. *Jak se kopou keltské hroby: Laténská pohřebiště ze 4.- 3. století v Čechách*. Str. 53.

⁶¹ PLEINER, Radomír. *Staré evropské kovářství: Stav metalografického výzkumu*. Str. 100.

6. Keltské zbraně – kontextuální analýza

Do období 6. – 1. století př. n. l. řadíme mezi akční zbraně především meče, kopí a oštěpy s dřevěným ratištěm, „bojové“ sekáče, méně snad luky s šípy a praky z organického materiálu s oblázkovou municí. K ochranným prvkům vojenské aktivity lze potom zařadit štíty, výjimečně helmy (Mělník) a kroužkovou zbroj (Závist). Univerzální nástroje, použitelné v boji (např. sekýra či nůž), sehrávaly spolu s akčními zbraněmi, ochrannými předměty a defenzivními prvky vojenství (trvalými opevněními s hradbami, ohrazením, věžemi, příkopy a branami) jednu z nejpodstatnějších úloh v oboru válečnictví.⁶² Univerzální nástroje ani stavební prvky nejsou však brány jako jednoznačný průkaz válečnictví Keltů, proto jim nebude věnována taková pozornost jako již zmíněným akčním zbraním a ochranné výzbroji.

6.1 Vývoj zbraní

Po dobu laténské kultury prošly zbraně různými etapami vývoje, což je patrné především z nálezů v hrobech, avšak také z jiných, méně často se vyskytujících archeologických situací (např. hromadných depotů, či sídlištních nálezů). Pomocí těchto nálezů se snažíme přiblížit dané době a dokázat určitý stupeň technologie tehdejší populace.

Do laténské doby lze zařadit především chladné, méně potom mechanicky střelné zbraně. Dále k základní výzbroji také neodmyslitelně patří ochranné neboli defenzivní části. K chladným zbraním počítáme celou řadu předmětů, které se v průběhu času zhotovovaly z nejrůznějších materiálů vhodných k této výrobě. Jednalo se o kámen, dřevo nebo kov. Charakteristickým rysem pro tyto zbraně je jejich přímý fyzický účinek prostřednictvím seku, bodu nebo úderu. Byly zhotovovány takovým způsobem, aby se daly ovládat silou svalů svého uživatele a používat k lovu či boji z blízka. Oblast chladných zbraní je velice rozsáhlá. Vývoj těchto zbraní prošel v průběhu staletí celou řadou proměn, které se týkaly nejen materiálů použitých k výrobě, ale i typů, druhů a pochopitelně i způsobů bojového umění.⁶³ V době laténské jsou zařazeny do této kategorie především meče, kopí, oštěpy a sekáče.

Do mechanicky střelných zbraní lze zařadit takové nástroje, u nichž je funkce odvozena od okamžitého uvolnění nahromaděné mechanické energie. Jedná se tedy o jakýsi nástroj,

⁶² WALDHAUSER, Jiří. *Encyklopedie Keltů v Čechách*. Str. 111.

⁶³ DOLÍNEK, Vladimír – DURDÍK, Jan. *Historické zbraně*. Str. 8.

jenž vyvoláním tlaku fyzickou silou vystřelí určitý náboj na daný cíl.⁶⁴ Zde se v dané době používá luk s šípy a také výjimečně prak s oblázkovou municí.

Ochranná výzbroj byla užívána k defenzivní části boje, sloužila tedy k případnému zlehčení, zpomalení či úplnému odražení ataku nepřítele. U keltské populace laténské kultury jsou zde myšleny především štíty, dále také části oděvu, jako např. přilbice, výjimečně i drátěné košile.

6.2 Jednotlivé typy

6.2.1 MEČE

Meč byl odjakživa chápán jako účinná zbraň, zároveň však splňoval funkci určitého symbolu, jenž značil pozici svého majitele ve společnosti. Také u Keltů tomu nebylo jinak. Jednalo se o nástroj permanentní potřeby používaný v boji, zároveň však charakterizující svého majitele. Bojovnost Keltů, známou z antických písemných pramenů, potvrzují mimo jiné i nálezy mečů z oblasti Čech. Na lépe prozkoumaných nekropolích tak pozorujeme značné počty bojovníckých pohřbů s meči, a to konkrétně: Stránce 33%, Letky 26%, Dobrá Voda 17%, Jenišův Újezd 14%, Radovesice I 11%. V přepočtu tedy zaznamenáváme části mečů průměrně ve 22 hrobech ze sta.⁶⁵

Keltské meče byly železné, dvojhrané, s mírně zaobleným, vždy však zaostřeným hrotem⁶⁶ o délce 70-85 cm, v mladší fázi doby laténské i přes 90 cm.⁶⁷ U velikosti, až na některé výjimky, svědčí pozorování, že čím vyšší byl pohřbený, tím delší byl jeho železný meč. Můžeme proto soudit, že každý meč byl kován na zakázku a individuální přání zákazníka.⁶⁸ Mezi pozdnělaténské artefakty lze počítat meče s čepelí více méně stejně širokou, se zaobleným hrotem a s pochvou opatřenou hojnými příčnými stezkami nebo přímo s prolamovanou lící pochvy.⁶⁹ Později, v LT C2-D, mizí meče s žebrem členěnou čepelí a objevují se meče s plochou čepelí⁷⁰ širšího tvaru, s více zaobleným hrotem.⁷¹ Částí meče je tzv. dřík neboli trn, k němuž byla připevňována nejspíše dřevěná rukojeť, a to prostřednictvím určitých nýtků nebo hřebíčků zřejmě ze železa.⁷²

⁶⁴ Definice podle přílohy k zákonu č. 119/2002 Sb. o střelných zbraních a střelivu.

⁶⁵ WALDHAUSER, Jiří. *Jak se kopou keltské hroby: Laténská pohřebiště ze 4.- 3. století v Čechách*. Str. 50.

⁶⁶ Tamtéž. Str. 51.

⁶⁷ VENCLOVÁ, Natálie (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 7.: Doba laténská*. Str. 104.

⁶⁸ WALDHAUSER, Jiří. *Jak se kopou keltské hroby: Laténská pohřebiště ze 4.- 3. století v Čechách*. Str. 51.

⁶⁹ FILIP, Jan. *Keltové ve střední Evropě*. Str. 164.

⁷⁰ VENCLOVÁ, Natálie (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 7.: Doba laténská*. Str. 104.

⁷¹ FILIP, Jan. *Keltové ve střední Evropě*. Str. 164.

⁷² WALDHAUSER, Jiří. *Jak se kopou keltské hroby: Laténská pohřebiště ze 4.- 3. století v Čechách*. Str. 51.

Keltské meče byly uloženy téměř vždy v plechové pochvě.⁷³ Bronzová nebo železná plechová pochva byla dvojdílná, složená ze dvou skovaných částí a opatřená můstkem (poutkem) pro upevnění k železnému nebo koženému závěsu opasku.⁷⁴ V blízkosti mečů bývají občas nalézány bronzové či železné duté kroužky neurčené funkce, pocházející zřejmě ze závěsu meče.⁷⁵ Ve spodní části byla pochva zakončena nákončím (jehož kování mohlo být opatřeno vloženými disky, resp. tzv. medailony), které chránilo před možným poraněním, jenž by mohla způsobit špička meče, byť zaoblená.⁷⁶ Toto nákončí během LT B-C1 přechází od medailonkovitého a polokruhovitěho spíše k srdčitému. Pozdně laténské meče mají prolamovanou (žebříčkovitou) pochvu oble zakončenou, někdy nesoucí ornament provedený rytím (př. Kralovice) nebo vybíjením (př. Radovesice).⁷⁷ Vyskytují se i případy, kdy jsou čepele mečů zdobeny vyleptáváním. Takovéto výrobky pocházejí zřejmě z různých dílen, nejen keltských.⁷⁸ Na některých čepelích i pochvách se objevují i další prvky, které se také považují za výzdobu. Jedná se o zdrsňení povrchu hustým rozsetím dolíčků a bodů, které byly zřejmě rovněž vybíjeny nějakým kladivem s reliéfovanou ploskou. Je možné, že se nejedná o výzdobu, jako spíše o snahu zpevnit povrch určitým druhem deformace za studena.⁷⁹ Tvar můstku, ústí pochvy a spodní nákončí buď srdčitého, medailonkovitého nebo zaokrouhleného tvaru a eventuální výzdoba přední strany pochvy jsou základními kritérii pro chronologické zařazení hrobové výbavy.

Zvláštní typ keltské sečné zbraně představují anthropomorfní (také antropomorfní) či pseudoanthropomorfní (pseudoantropomorfní) mečíky, označované jako velitelské. Tyto výjimečné keltské zbraně se objevují v prostorách mezi Karpatskou kotlinou a Francií, ale také v Čechách. Jejich specifická délka bývá oproti tisíci dlouhým mečům kratší, obvykle okolo 40-50 centimetrů. Tyto meče mívají rukojeť ve tvaru písmene X, která symbolizuje lidskou postavu. Vrchol písmene X bývá doplněn kuličkou nebo malou bronzovou hlavičkou.⁸⁰ Takto stylizované meče neměly pouze účel zbraně jako prostředku k boji, ale jistě i mnoho dalších symbolik.

Meč je v zásadě sečná zbraň, která však mohla být používána i jako bodná. Způsob výroby mečů se stal předmětem mnoha důkladných metalografických expertiz. Mezi

⁷³ WALDHAUSER, Jiří. *Jak se kopou keltské hroby: Laténská pohřebiště ze 4.- 3. století v Čechách*. Str. 51.

⁷⁴ Tamtéž. Str. 51.

⁷⁵ VENCLOVÁ, Natálie (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 7.: Doba laténská*. Str. 104.

⁷⁶ WALDHAUSER, Jiří. *Jak se kopou keltské hroby: Laténská pohřebiště ze 4.- 3. století v Čechách*. Str. 51.

⁷⁷ VENCLOVÁ, Natálie (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 7.: Doba laténská*. Str. 104.

⁷⁸ FILIP, Jan. *Keltové ve střední Evropě*. Str. 164-165.

⁷⁹ PLEINER, Radomír. *Staré evropské kovářství: Stav metalografického výzkumu*. Str. 98.

⁸⁰ WALDHAUSER, Jiří. *Jak se kopou keltské hroby: Laténská pohřebiště ze 4.- 3. století v Čechách*. Str. 52.

laténskými meči, které byly až dosud metalograficky prozkoumány, lze rozlišit dvě skupiny.⁸¹ Byly zjištěny jak kovářské výrobky vysloveně špatné, zhotovené z „měkkých“ svářkových želez či slabě nauhličené oceli bez jakýchkoliv stop záměrného tvrzení, tak i excelentní meče, některé dokonce s ocelovým břitem.⁸² Měkkých železných mečů, které se tvarem nikterak neliší od lepších zbraní ocelových, je celá řada, je tedy zřejmé, že se s nimi vsutku válčilo.⁸³

6.2.1.1 Anthropomorfní a pseudoanthropomorfní mečíky

Jako velitelské mečíky jsou označovány zpravidla kratší meče, jejichž vývoj se typologicky odvíjí z dýk s podkovitou rukojetí mladé doby halštatské. Jejich název je odvozen z tvaru těchto rukojetí, jenž ve střední části (v tzv. dříku) přechází nahoře i dole ve dvě prohnuté větve. Tvarově tyto rukojeti připomínají písmeno X, či lidskou postavu.⁸⁴ Typickým znakem pravého antropomorfního meče je útvar mezi horními rameny, jenž znázorňuje lidskou hlavičku. Pseudoanthropomorfní mečíky mají místo hlavičky knoflíkovitou nebo jinou ozdobu. Často prochází středem těchto rukojetí tvaru X tyčinkovitý řap čepel, jehož výčnělek mezi horními rameny je uzpůsoben tak, aby byla snadno nasazena ozdoba rukojeti (bývá však málokdy v nálezech zachována). U mečků s bronzovou rukojetí, byla na železnou čepel s řapem vsazena bronzová rukojeť, jejíž konce ramen bývají buď zaoblény, nebo kuličkovitě ukončeny (bronzovými knoflíky či čepičkami). Střed dříku rukojeti bývá často vývalkovitě členěný (někdy opatřený ještě bronzovým prstěncem).⁸⁵ Délka těchto velitelských mečků se pohybuje kolem 40-50 cm, řidčeji však dosahují délky až kolem 70 cm (př. Kyšice, okr. Plzeň).⁸⁶ Reineckovo třídění řadí tyto velitelské mečíky automaticky do staršího laténu, ve skutečnosti se však jedná o průběžný typ mečíku, který není omezen na kratší období. To je posuzováno dle nálezových souvislostí - př. Údrnická Lhota 1 – LT A; Klučov 1 – LT B/C1. Tyto prestižní mečíky jsou posuzovány jako symbol moci a patrně také prezentovaly odznak velitelského postavení. Jako takové se udržovaly takřka po celou dobu keltského prvenství ve střední Evropě, pokud trvala samostatná vojenská organizace.⁸⁷

Přítomnost obojího typu mečků registrujeme především na území francouzsko-švýcarsko-honorýnském, avšak vyskytují se i všude tam, kde se po delší dobu pohybovala

⁸¹ PLEINER, Radomír. *Staré evropské kovářství: Stav metalografického výzkumu*. Str. 76.

⁸² WALDHAUSER, Jiří. *Jak se kopou keltské hroby: Laténská pohřebiště ze 4.- 3. století v Čechách*. Str. 52.

⁸³ PLEINER, Radomír. *Staré evropské kovářství: Stav metalografického výzkumu*. Str. 76.

⁸⁴ FILIP, Jan. *Keltská civilizace a její dědictví*. Praha, 1995. Str. 105. ISBN: 80-200-0526-9. (Dále citováno jako: FILIP, Jan. *Keltská civilizace a její dědictví*.)

⁸⁵ FILIP, Jan. *Keltové ve střední Evropě*. Str. 158.

⁸⁶ WALDHAUSER, Jiří. *Jak se kopou keltské hroby: Laténská pohřebiště ze 4.- 3. století v Čechách*. Str. 52.

⁸⁷ FILIP, Jan. *Keltové ve střední Evropě*. Str. 159.

keltská vojenská složka (tj. Anglie, Irsko, jižní Německo, Čechy, Morava, Karpatská kotlina, Itálie). Ve střední Evropě se objevují především pseudoantropomorfní mečíky, přičemž na území Čech lze momentálně doložit konkrétně 5 artefaktů (viz Obr. 5). Antropomorfní mečíky se vyskytují spíše v západní oblasti keltského osídlení.⁸⁸

Železný mečík nalezený v Klučově má bronzovou rukojeť ve tvaru lidského těla, s jímkami a žlábkem ve středním prstenci pro vložky a středním výčnělkem pro nasazení knoflíku. Jedná se o artefakt z prostředí kostrových hrobů pokročilejšího horizontu duchcovského nálezů.⁸⁹ Nepochybně se jedná o tzv. velitelský mečík, který byl získán z archeologického kontextu 4. - 3. století př. n. l., vyroben však mohl být již v 5. století př. n. l.⁹⁰

Patrně z téže doby je mečík z kostrového hrobu ze Kšsel, zachráněný r. 1955.⁹¹ Výroba této zbraně je datována do 3. století př. n. l. a pochází původně zřejmě z Karpatské kotliny, snad Moravy.⁹²

Prestižní meč z mohyly u Kyšic na Plzeňsku měří 73 cm, čímž se řadí k delším mečům. Jeho bronzový jílec je tvořený z 5 částí a zdobí jej soustředné kroužky ve střední linii. Ramena onoho jílice i střed končí polokulovitými miskami, vyplněnými původně uvnitř vloženou černou křehkou hmotou, patrně v podobě koule.⁹³ Meč je datován do druhé poloviny 5. století př. n. l.⁹⁴

Železný mečík z Nesuchyně má plochou čepel, rukojeť ve tvaru lidského těla, cívku jílice obloženou bronzovým plechem sestávajícího z kulovitého středu v délce 3 cm, vrch jílice je však porušen.⁹⁵ Podle Píčovy poznámky k němu patřily i zlomky kančích zubů. Meč byl podle zjištěných detailů a pomocí nedávného rentgenologického zkoumání datován do druhé poloviny 5. až první poloviny 4. století př. n. l.⁹⁶

Mečík z Údrnické Lhoty byl nalezen v kostrovém hrobě. Jedná se o železný mečík s bronzovou objímkou na rukojeti ve tvaru lidské postavy. Datování, vypracované dle stylistické analýzy, řadí mečík do 5. stol. př. n. l. Nálezy nasvědčují tomu, že se jednalo o

⁸⁸ FILIP, Jan. *Keltové ve střední Evropě*. Str. 159.

⁸⁹ KUDRNÁČ, Jaroslav. *Laténské kostrové hroby v Šemicích a Klučově*. In: AR 7, 1955. Str. 319.; OLMEROVÁ, Helena. *Nález laténské meče v Klučově*. In: AR 7, 1955. Str. 94.

⁹⁰ WALDHAUSER, Jiří. *Encyklopedie Keltů v Čechách: Dodatky*. Str. 264.

⁹¹ KUDRNÁČ, Jaroslav. *Laténský meč se pseudoantropomorfní rukojetí z Kšsel*. In: AR 8, 1956. Str. 487.

⁹² WALDHAUSER, Jiří. *Encyklopedie Keltů v Čechách: Dodatky*. Str. 286.

⁹³ FILIP, Jan. *Keltové ve střední Evropě*. Str. 159.

⁹⁴ Tamtéž. Str. 289.

⁹⁵ PÍČ, Josef Ladislav. *Starožitnosti země České: Čechy na úsvitě dějin, díl 2, svazek 1*. Praha, 1902. Str. 15.

(Dále citováno jako: PÍČ, Josef Ladislav. *Starožitnosti země České: Čechy na úsvitě dějin, díl 2, svazek 1*.)

⁹⁶ WALDHAUSER, Jiří. *Encyklopedie Keltů v Čechách: Dodatky*. Str. 355.

mimořádně vybavený pohřeb špičky společnosti populace popelnicových polí nebo střeodočeských Keltů.⁹⁷

Nutno podotknout, že k datování antropomorfních a pseudoantropomorfních mečů, je k přesnější klasifikaci potřeba dalších průvodních nálezů, jelikož samo časové dělení dle zdobenosti či tvarů nebylo z důvodů různorodosti doposud stanoveno.

6.2.1.2 Meče staršího charakteru

Starolaténský meč mívá čepel více méně stejně širokou, členěnou žebrem se zaobleným hrotem. Pochva bývá opatřena hojnými příčnými stezkami nebo přímo prolamovanou lící.⁹⁸ A. Bularda upozorňuje v článku „A propos des origines de la paire d'animaux fantastiques sur les fourreaux d'épée laténiens" na skutečnost, že na časně laténských pochvách mečů (např. Dražičky u Tábora aj.) se objevuje symetrická výzdoba a v některých případech je znám motiv tzv. zoomorfní lyry, častý i na starolaténských prolamovaných záponách, kde je odvozen od orientálního motivu stromu života se dvěma proti sobě stojícími zvířaty. Jemné vybějení pozadí provázené koncentrickými kroužky nahradilo prolamování, vyskytující se na nejstarších pochvách mečů se zoomorfní lyrou. Později však vybějení i kroužky postupně mizí a na nejmladších exemplářích již zcela chybí.⁹⁹

Typickým zastupitelem starolaténských mečů na našem území je mohylový nález z Dražiček na Tábořsku (viz Obr. 7). Jedná se o dvojbřitý železný meč s trnovým řapem (d. 140 mm), ukončený bronzovým knoflíkem. Jeho železná pochva (d. 565 mm) má čelní stranu bronzovou, zdobenou rytím a tečkováním při ústí. Srdcovitě lité nákončí má na spodním konci, i při svém uzávěru (kde přechází v rám), medailónové jímky pro korál. Masivní rám pochvy byl nejspíše v jedné čtvrtině délky (odspodu) spojen litou svorkou.¹⁰⁰

Vliv všech hlavních ohnisek časně laténského uměleckého stylu – Marny, Porýní, severní Itálie i samotných Čech – se projevil na honosné pochvě meče z řeky Lužnice u Veselí. Imponuje svým přebohatě rytým ornamentem. Zvláštnost tohoto nálezu spočívá ve způsobu obětování, a to vhozením do říčního toku, což je v Čechách velice vzácné. Umělecká a kdysi jistě i materiální hodnota tohoto nálezu jednoznačně naznačuje, že patřila významnější osobnosti.¹⁰¹

⁹⁷ WALDHAUSER, Jiří. *Encyklopedie Keltů v Čechách: Dodatky*. Str. 502.

⁹⁸ FILIP, Jan. *Keltové ve střední Evropě*. Str. 164.

⁹⁹ JANSOVÁ, Libuše. *Recenze*. In: PA 74, 1983. Str. 549.

¹⁰⁰ FILIP, Jan. *Keltové ve střední Evropě*. Str. 161.

¹⁰¹ DRDA, Petr – RYBOVÁ, Alena. *Keltové a Čechy*. 2. rozšířené vydání. Str. 43.

Další honosně zdobená zbraň starolátenského stylu, datovaná do přelomu 5. století př. n. l., pochází z žárového hrobu v Branově, o. Rakovník. K prestižnímu vybavení bojovníka patřila kromě meče spolu se sekáčem také pásová zápona z železného plechu, zdobená bohatým časně latenským ornamentem. Podobná situace se objevila také v žárovém mohylovém hrobě v Hostech-Hladné, o. České Budějovice.¹⁰²

6.2.1.3 Meče s medailonkovým a polokruhovitým nákončím pochvy

V keltském západoevropském světě se vyskytovaly dva typy mečů s tzv. medailonkovým nákončím pochvy. Jednalo se o hrotité železné meče - kratší (Marson) a delší (Somme Bionne). Jejich bronzové pochvy, nebo alespoň pochvy zdobené bronzovými pásy, často tepanými, měly nákončí pochvy vytvořeno 3-5 hroznovitě seskupenými medailonky, buď upravenými pro korálovou intarsii, nebo na povrchu samostatně členěnými.¹⁰³ Takoveto nákončí lze díky umělecké propracovanosti brát jako samostatné dílo. V horní části nákončí bývají často spojena ramena s pochvou, a to medailonkově členěným spojovacím článkem. Podobný spojovací článek bývá i pod ústím pochvy v její horní části. V některých případech bývá medailonková ozdoba i po jedné, či po obou stranách meče těsně nad pochvou. Časově se tyto meče datují nejdříve do přelomu 5. a 4. století (místy se udržely déle), byly tedy užívány v době keltských pohybů. Nejedná se o meče vyráběné sériově, každý z nich byl svým způsobem jedinečný. Tvar a celkové zdobení těchto mečů svědčí, že byly součástí bohaté, přímo až luxusní výbavy čelních osobností ozbrojených sil.¹⁰⁴

Jako starší meče byly datovány některými chronologicko-klasifikačními systémy ty, jejichž rám nákončí pochvy měl na vnitřní straně při hrotu pochvy určitý výřez, jenž odstával od pochvy (tzv. „prolamovaná nákončí“). Toto datování však neplatí vždy a všeobecně. Pochvy s prolamovaným nákončím připomínají již dříve zmíněná medailonková nákončí a jejich celkový vzhled proto snadno svádí k staršímu datování.¹⁰⁵ Z nálezů však vyplývá, že oběh těchto mečů probíhal ještě v druhém a snad až na počátku prvního století před naším letopočtem. Zdobení pochev rytím či tepáním je v této době častým fenoménem.¹⁰⁶

Meče s odstávajícím, spíše kruhovitým nákončím pochvy se vyskytovaly tedy jak v mladší, tak i starší době. V mladší fázi se však zároveň s nimi objevují i meče s pochvami, jejichž

¹⁰² DRDA, Petr – RYBOVÁ, Alena. *Keltové a Čechy*. 2. rozšířené vydání. Str. 43.

¹⁰³ FILIP, Jan. *Keltové ve střední Evropě*. Str. 159.

¹⁰⁴ Tamtéž. Str. 160.

¹⁰⁵ Tamtéž. Str. 161.

¹⁰⁶ Tamtéž. Str. 162.

nákončí pevně přiléhá. Při chronologickém zařazení mečů prostšího provedení, jejichž odstávající kruhové nákončí pochvy někdy připomíná původní medailonkovou výzdobu prostým kulovitým zduřením rámu (meče tzv. hořelického typu – viz Obr. 7), je třeba určitě zdrženlivosti a je nutné v této souvislosti soustředit se především na nálezové okolnosti a jiné aspekty, upřesňující dataci onoho nálezu. Nálezové okolnosti nepotvrzují typologickou posloupnost v pochvách typu O a V, v mnoha případech totiž naznačují souběžnost těchto typů. Můžeme však hovořit o postupném stále silnějším uplatňování plně přiléhajících nákončí u mečů běžné výroby.¹⁰⁷

6.2.1.5 Meče se srdcovitým nákončím pochvy

Na našem území se po určitou dobu zároveň s kruhovitým či oválným odstávajícím nákončím objevují i srdcovitá pevně přiléhající nákončí, jejichž kostru tvořil drát. Tvar těchto nákončí se ze spodní hrotité části srdcovitě rozevírá a záhybem se úzí v místě, kde plynule postupuje rám celé pochvy. Tato nákončí, někdy oválnější, jindy čistě srdcovitého tvaru, jsou identické jak u železných, tak bronzových artefaktů. Hroby vojenské složky obsahují na plochých pohřebištích ve starší době často jen meč bez pochvy, kopí a nejvýše jednoduchý náramek či zbytky železných spon, dnes již nerozeznatelného tvaru. Z toho důvodu nelze určit, kdy přesně se tyto meče začaly užívat. Například v Jenišově Újezdě obsahovaly všechny mužské bojovnické hroby jen meče (viz obr. 6) a kopí, pouze ve dvou byly navíc zlomky jiných předmětů (hrob 8, 38). Nálezové souvislosti nám tedy nedovolují porovnání s ostatním inventářem, což nám neusnadňuje dataci, přesto však lze z celkového prostředí příslušné části hřbitova odvodit, že se tyto meče objevují již na sklonku třetího století. Z nálezů vyplývá, že byly vyráběny zbraně různé kvality a hodnoty.¹⁰⁸ Jílce těchto mečů bývaly nejčastěji obložené měkkým, či tvrdým dřevem a končily knoflíkovitě nebo prohnutou příčkou. Pouze část nalezených mečů na pohřebištích bývá lépe zdobena.¹⁰⁹ Jako příklad lze uvést železný meč z Jenišova Újezdu s plasticky zdobenou bronzovou pochvou.¹¹⁰ Na líci této pochvy je zdobení vytepávanými motivy kroužků s naznačeným středem a esovitými vzory v převrácené symetrii (motiv esovité lyry), či tzv. „petličkovitými“ vzory. Co se týká tvaru, je zde patrná podoba k srdcovitým nákončím pochev, datovaných do druhého století před naším letopočtem, jelikož podobné motivy identifikujeme i na mladších produktech, avšak datování pouze pomocí motivu esovité lyry by bylo mylné, jelikož můžeme tyto vzory spatřovat i

¹⁰⁷ FILIP, Jan. *Keltové ve střední Evropě*. Str. 162.

¹⁰⁸ Tamtéž. Str. 163.

¹⁰⁹ Tamtéž. Str. 164.

¹¹⁰ DRDA, Petr – RYBOVÁ, Alena. *Keltové a Čechy*. 2. rozšířené vydání. Str. 96-97.

v jiné souvislosti také na tuhové keramice svísele rýhované, jenž se datuje k přelomu druhého a prvního století před naším letopočtem.¹¹¹

6.2.1.5 Závěsný můstek pochvy meče

Zachovaný můstek (tj. poutko), náležící k pochvě meče, sloužící pro upevnění k železnému nebo koženému závěsu opasku, může pomoci k přesnější dataci nalezeného artefaktu, jak zmiňuje J. Filip ve své knize „Keltové ve střední Evropě“: „Vysloveně mladší tvary pochev mečů mají zvláštní úpravu závěsu. Plechový můstek pod ústím rubu pochvy sloužil k provlečení spojovacího článku, který poutal meč závěsem k vlastnímu opasku. Obě křídlová poutka tohoto můstku bývala dříve symetrická, nejčastěji okrouhlá. V mladší době, nejpozději na rozhraní předposledního a posledního století, se stále častěji setkáváme se složitější a dovednější úpravou závěsného můstku. Křídlovitá pouta můstku se elipsovitě nebo trojúhelníkovitě vyhrocojí a někdy silně prodlužují, horní pouto závěsného můstku se rozvětňuje v jakási křídla nebo ramena. Takovou úpravu nalezneme stejně ve vlastním nalezišti La Tene (Vouga-Latene) ve Švýcarsku jako v hrobech ve střední Evropě z rozhraní předposledního posledního století. Meče tohoto období mají často ostřejší vyhraněnou příčku na rozhraní jílce a čepele. V téže době dožívajícího plastického stylu je ještě běžná rosetková úprava spojovacího můstku pochvy pod jejím ústím nebo spojovací můstek v podobě spojených protáhlých 2 písmen S.“¹¹²

6.2.2 KOPÍ, OŠTĚPY

Mezi kopím a oštěpem je obtížné určit rozdíl, lze však předpokládat, že menší formy nálezů patří do oblasti vrhacích zbraní (tedy oštěpy), zatímco větší formy naopak do zbraní bodnosečných (kopí). Tyto zbraně byly užívány především z praktických důvodů, tj. k boji, či lovu, a nebývaly nijak zvlášť zdobené. Čepele kopí měly různé tvary, avšak vypracovat typologicko-chronologickou řadu laténských kopí a oštěpů nelze, poněvadž tomu brání nesourodost typů, které by byly příznačné jen v určité kratší době. V nálezech se vyskytují jak kopí štíhlá či úzká, tak kratší a širší. Z poměrně velkého množství nálezů lze pozorovat

¹¹¹ FILIP, Jan. *Keltové ve střední Evropě*. Str. 164.

¹¹² Tamtéž.

určitou podobnost jednotlivých tvarů, jenž se sice objevují v nápadnějším počtu, nejsou však charakteristické pro určitou dobu.¹¹³

Kopí i oštěpy vyrobené ze železa jsou známy již z mladší doby halštatské.¹¹⁴ Železné hroty či botky (bodec naspod dřevce) kopí této doby jsou nalézány přibližně ve čtyřech z pěti vojenských hrobů. Působením konzervační rzi a pomocí dalších faktorů se v některých případech zachovala i část dřevěného ratiště (tj. dřevce) s tulejí. Délka kopí se lišila nejspíše podle výšky pohřbeného. Jejich rozměry se většinou pohybovaly mezi 145 – 300 centimetry, nejčastější mírou však byly dva metry. Některá kopí, která převyšovala délku hrobu, byla snad z praktických (snad i rituálních) důvodů zlomena tak, aby se do hrobu „bojovníka“ vešla. Tak byl například ohnut i železný hrot kopí, pokud tedy nebyl ohnut již dříve, pocházející z hrobu č. 48 u Jenišova Újezda. V případě zlomení bylo však častější přelomení kopí v dřevci.¹¹⁵ Tvar hrotů kopí býval listovitý a jejich délka dosahovala 17 – 47 cm, nejčastěji okolo 30 cm. Tuleje těchto hrotů měly obvykle jeden nebo dva otvory pro hřebík k přichycení dřevěného ratiště.¹¹⁶ Délka botek kopí se pohybovala obvykle okolo 6 – 11 cm a jejich tvar byl buď kónický, nebo oble zakončený.¹¹⁷ Tyto botky byly naraženy trnem na ratiště, či připevňovány pomocí hřebíku.¹¹⁸ V nálezových souvislostech bývá kopí z plochých pohřebišť nejčastěji spojováno s mečem, někdy i se štítem.¹¹⁹

Jak již bylo zmíněno, u železných hrotů bývá často vyzdvihována značná rozmanitost velikostí i vzájemně do sebe přecházejících tvarů, tudíž je bližší chronologické rozdělení téměř nemožné. V laténských hrobech však bývají výraznější kopí se širokým listem. Jejich datování lze těžko určit pro výše uvedenou uniformitu hrobů s vojenskou výbavou, nesporně však byla ve velké oblibě v druhém století, jelikož např. v žárovém hrobě v Sobčicích (viz Obr. 8) je takové kopí se širokým listem v doprovodu spony spojené konstrukce datované do onoho období.¹²⁰ Hrot tohoto kopí má typický tvar s krátkou tulejí. Jeho dlouhé žebro uprostřed listu ve spodní části je širší a ke špičce se táhle zužuje.¹²¹ Nápadně podobnou situaci potvrzuje i hrobová superposice z Křenovic. Při horní kostře v hrobě č. 5 byla objevena železná spona spojené konstrukce, zatímco při spodní kostře kopí se širokým listem a

¹¹³ FILIP, Jan. *Keltové ve střední Evropě*. Str. 165.

¹¹⁴ Tamtéž.

¹¹⁵ WALDHAUSER, Jiří. *Jak se kopou keltské hroby: Laténská pohřebišť ze 4.- 3. století v Čechách*. Str. 52.

¹¹⁶ Tamtéž. Str. 53.

¹¹⁷ VENCLOVÁ, Natálie (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 7.: Doba laténská*. Str. 104.

¹¹⁸ WALDHAUSER, Jiří. *Jak se kopou keltské hroby: Laténská pohřebišť ze 4.- 3. století v Čechách*. Str. 53

¹¹⁹ FILIP, Jan. *Keltové ve střední Evropě*. Str. 165.

¹²⁰ Tamtéž.

¹²¹ PÍČ, Josef Ladislav. *Starožitnosti země České: Čechy na úsvitě dějin, díl 2, svazek 1*. Str. 18.

lignitový kruh.¹²² Některá kopí, jenž měla příčný nýt na konci tulejky opatřený plastickými růžicemi s motivy závitnicovými, spadají do rámce plastického stylu. Jedná se o tvary jak oválně širší, tak dole ostře vykrojené. Toto zdobení se objevuje i v mladší době a také kopí se širokým listem se vyskytují v horizontu „pancéřových pásků“, proto můžeme dataci takovýchto artefaktů zařadit do druhého a k počátku posledního století před naším letopočtem. Vyskytují se i případy (např. Nový Bydžov) kdy se objevují kopí se širším listem a neúměrně dlouhou tulejkou.¹²³

Přesná datace dle jednotlivých tvarů je však v ostatních případech složitější, přesto existují určité indicie, pomocí nichž lze určitý artefakt alespoň chronologicky přiblížit. Za mladší nálezy jsou považovány kopí s listem vykrajovaným, ve tvaru plamene či podobné úpravy. Koncem druhého století před naším letopočtem byla zřejmě hromadně vyráběna kopí s vyřiznutým listem. V některých oblastech jsou sice označována za „východogermánská“ pozdní doby laténské, jejich původními zhotoviteli byli však Keltové, což dokazují například početné nálezy ze samotné stanice La Tène. Další artefakty datované ke sklonku druhého a počátku prvního století před naším letopočtem se považují kopí s rytou výzdobou. Jejich tvar bývá většinou protáhlejší a má širší list ve spodní části. Hrot kopí ve tvaru vrbového listu spadá patrně do prvního století před naším letopočtem.¹²⁴

Na plochých keltských pohřebištích objevujeme dva typy botek. V mladších hrobech se objevují častěji ty, jejichž tvar je jehlancovitý s trnem. Druhý typ je tulejkovito – kuželovité podoby, vyskytující se například v Červených Pečkách (viz Obr. 9). Kromě jednoduché úpravy botek se objevují i takové, jejichž kování je provedeno ozdobněji.¹²⁵

6.2.3 SEKÁČE

Funkcí těchto artefaktů se zabývala již řada badatelů¹²⁶, avšak žádný z nich nemohl vyslovit jednoznačnou odpověď, neboť nálezové okolnosti byly velice různorodé. Častá kombinace kopí a velkých sekáčů v hrobových nálezech nabízí myšlenku, že snad sloužily k definitivnímu usmrcení protivníka, který byl nejdříve sražen k zemi nejspíše kopím. G.

¹²² FILIP, Jan. *Keltové ve střední Evropě*. Str. 165.

¹²³ Tamtéž.

¹²⁴ Tamtéž. Str. 165-166.

¹²⁵ Tamtéž. Str. 166.

¹²⁶ Funkcí sekáčů se zabývali například: OSTERHAUS, U. *Zur Funktion und Herkunft der fruhlatenezeitlichen Hiebmesser*. In: Kleine Schriften aus dem Vorge-schichtlichen Seminar Marburg 9. 1981. s. 1-31.; KOSSACK, G. *Südbayern während der Hallstattzeit*. Berlin, 1959; PAULI, L. *Der Dürrnberg bei Hallein 111/1. Auswertung der Grabfunde*. München, 1978; TORBRÜGGE, W. *Die Hallstattzeit in der Oberpfalz. I. Auswertung und Gesamtkatalog*. Kallmünz/Opf, 1979.

Kossack¹²⁷ upozorňuje na skutečnost, že v Ha D zastupovaly sečné zbraně především sekáčovité nože, přesto však těžko určit, zda představovaly bojové nebo lovecké zbraně. K názoru, že sekáč nemohl sloužit pouze jako zbraň, nýbrž že se jedná spíše o univerzální nástroj používaný například i k porcování masa dochází L. Pauli¹²⁸. Vzhledem k doloženým faktům užívání pochev se předpokládá, že byly sekáče nošeny ven např. při lovu, k odstranění podrostu a křoví nebo k usekání větví stromů. W. Torbrügge¹²⁹ se k podobnému výkladu přiklání taktéž.¹³⁰

Ještě ve čtvrtém století před naším letopočtem se vedle menších tvarů objevují i sekáčovité dlouhé nože, známé již z doby halštatsko-laténské (např. Cítoliby, Kralovice, Mirkovice, aj.). Z nálezových situací lze pozorovat, že delší železné nože datované do druhého století před naším letopočtem mívají někdy zalomenou rukojeť v tupém, či pravém úhlu, jindy jsou opatřeny kruhovitou ploškou, či kroužkem na zahnutém konci. Nálezy nožů typově odpovídajících těm z Tvršic připomínají nápadně tvary starších sekáčů.¹³¹ Takto typický je i pádný jednosečný sekáč ze Stradonic u Berouna s rovným hřbetem, mírně prohnutým břitem a s železnou rukojetí, která je na konci zahnutá směrem k břitu. Je dlouhý 300 mm, z toho ostří 240 mm, šířka čepele 45 mm a síla v hřbetu jsou 4mm.¹³² Z této určité podobnosti zatím nelze vyvodit, zda na sebe tyto tvary bezprostředně navazují, jelikož nemáme dostatek ověřených nálezů pocházejících ze třetího století. Určitá vývojová souvislost je zde však nanejvýš pravděpodobná.¹³³ Výskyt těchto sekáčů je typický jak pro hroby, tak i pro hromadné nálezy (př. Kolín) či sídliště (př. Lipany) a jsou obvyklé v českých zemích i v Karpatské kotlině. Jako mladší, pocházející zřejmě z rozhraní druhého a prvního století před naším letopočtem, jsou uváděny nože s kroužkovým ukončením. Objevují se také nože se širší čepelí, jenž mají různě upravené rukojeti (např. členění prstěncem, knoflíkovité ukončení aj.), či nože se zpět zahnutým hrotem, zřejmě pro nějaký speciální účel. Takovéto artefakty jsou nejčastější v mladém horizontu plochých keltských pohřebišť a vyskytují se i v celé Karpatské kotlině, daleko k jihovýchodu. Časté nálezy zlomků nožů v kostrových hrobech (např. Lovosice, hrob č. 5; Tvršice, žár. hrob č. 2) jen zřídka umožňují

¹²⁷ KOSSACK, G. *Südbayern während der Hallstattzeit*. Berlin, 1959. Str. 94.

¹²⁸ PAULI, L. *Der Dürrnberg bei Hallein 111/1. Auswertung der Grabfunde*. München, 1978. Str. 254-258.

¹²⁹ TORBRÜGGE, W. *Die Hallstattzeit in der Oberpfalz. I. Auswertung und Gesamtkatalog*. Kallmünz/Opf, 1979. Str. 71.

¹³⁰ CHYTRÁČEK, Miloslav. *Mohylové pohřebiště u Mirkovic, okres Domažlice*. In: PA 81, 1990. Str. 120-121.

¹³¹ FILIP, Jan. *Keltové ve střední Evropě*. Str. 174.

¹³² PLEINER, Radomír. *Staré evropské kovárství: Stav metalografického výzkumu*. Str. 79.

¹³³ FILIP, Jan. *Keltové ve střední Evropě*. Str. 174.

rekonstrukci původního tvaru.¹³⁴ Z přelomu předposledního a posledního století pocházejí nejspíše krátké nože se širší čepelí, jenž mají zahnutý řap s rukojetí rozeklanou nebo různě utvářenou. Prostší tvary nožů nelze přesněji klasifikovat. Zároveň s železnými noži bývají v hrobech často nalézány kamenné brousky. V druhé polovině prvního století před naším letopočtem se ještě objevují nože či břitvy až půlměsícových tvarů, spadají však zřejmě do Kobylské skupiny, jelikož jsou nejlépe podchyceny právě v jejich žárových hrobech (Kobyly, hr. 5).¹³⁵

6.2.4 MECHANICKY STŘELNÉ ZBRANĚ

Mechanicky střelné zbraně jsou takové nástroje, u nichž je funkce odvozena od okamžitého uvolnění nahromaděné mechanické energie, přičemž vyvoláním tlaku fyzickou silou vystřelí určitý náboj na daný cíl.¹³⁶ K mechanicky střelným zbraním spadají v době laténské luk a prak. Vzhledem k materiálu jejich zhotovení, však lze jejich užívání dokázat spíše z nástrojů doprovázejících jejich výskyt. Jako takové lze brát v potaz jejich munici (tedy šípy a oblázky), pískovcové rovnače tětív nebo také zásobník na šípy (tzv. toulec).¹³⁷

Pro výrobu luků a praků bylo užíváno především javorové, ale také tisové dřevo. Luky byly jednoduché, složeny z pružného lučiště a nepružné tětivy. Střílely se z nich dřevěné šípy, opatřené na jednom konci opeřením pro vylepšení letových vlastností a na druhém kovovým hrotem (železným či bronzovým).¹³⁸ Podle tvaru hrotů rozeznáváme z tohoto období šípky s tulejkou, s křídélky nebo listovité.¹³⁹ Nálezy těchto tulejek byly v Čechách zaznamenány např. v Židovicích (okr. Litoměřice), Svržnu (okr. Louny) či na oppidu Závist (okr. Praha – západ). Jako praková munice byly prokázány oblázky z Domoušic (okr. Louny), Minic (okr. Mělník) a také z oppida Závist (okr. Praha – západ).

Mezi zbraněmi z hrobu v Chlumu u Rokycan (okr. Rokycany) byla přiložena i zcela unikátní dutá bronzová násada, zdobená bohatě rytým ornamentem. Spadá k ní celá řada domněnek o její funkci, jedná se však s největší pravděpodobností o toulec. Svědčí o tom drobné hřebíčky po obvodu vnitřku, není tedy pochyb o tom, že násada tvořila spodní konec válcovitého toulce ze dřeva nebo kůže.¹⁴⁰

¹³⁴ FILIP, Jan. *Keltové ve střední Evropě*. Str. 175.

¹³⁵ Tamtéž. Str. 175-176.

¹³⁶ Definice podle přílohy k zákonu č. 119/2002 Sb. o střelných zbraních a střelivu.

¹³⁷ WIKIPEDIE. *Luk*. [cit. 2011-10-06]. URL: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Luk>>.

¹³⁸ Tamtéž.

¹³⁹ VENCLOVÁ, Natálie (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 7.: Doba laténská*. Str. 105.

¹⁴⁰ DRDA, Petr – RYBOVÁ, Alena. *Keltové a Čechy*. 2. rozšířené vydání. Str. 49.

6.2.5 ŠTÍTY

K hlavním prostředkům výzbroje keltských bojovníků patří dále bez pochyby štíty.¹⁴¹ Jejich účast především v defenzivní oblasti boje keltských válečníků na našem území je zřejmá z mnoha nálezů kovových částí štítů.

Štíty bývaly zhotovené z dřevěných desek, častěji však ze štípaných prken.¹⁴² Na lícové straně, v místě podélného zesílení středové osy štítu chránila ruku tzv. *umbum*, neboli puklice.¹⁴³ Právě díky této puklici lze dnes datovat onen artefakt a zařadit jej tak do správné doby. Takto shledáváme, že v LT B2 se jednalo o dvojdílnou lodřkovitou, od LT C1 jednodílnou pásovou a v LT C2 začaly být užívány okrouhlé štítové puklice se širokým okrajem, připevněné hřeby.¹⁴⁴ Uprostřed vnitřní části štítu bývala jeho rukojeť, tzv. *manipul*, nejčastěji kožená nebo lýková, ojediněle železná. Štíty měly okraje po celém obvodu nebo byly pouze na vrchní hraně okovány rourkovitým plechem. V některých případech (např. Letky, Sulejovice) měly keltské štíty v Čechách na vnější straně ozdobné růžice, výjimečně byly dokonce zdobeny různě tvarovaným bronzovými kovánými (např. Nový Bydžov).¹⁴⁵ Díky archeologickým nálezům v Evropě byla potvrzena zpráva řeckého historika *Diodóra Sicilského*, jenž se ve svém díle „*Bibliothéké*“ zmiňuje, že keltské štíty dosahovaly až výšky člověka. Na našem území lze však sledovat štíty malé, měřící zhruba pouhých 45 cm (Nový Bydžov), ale i přes metr (cca 110 cm – Jenišův Újezd), nejvíce přibližně 124 cm (Letky).¹⁴⁶ Různorodé rozměry i tvary značně kolísají, přesto je keltologové určili podle kování jejich okrajů, zachovaných v keltských hrobech. Mezi nalézánými artefakty registrujeme jak typické oválné a obdélné, tak i pětiúhelníkové tvary štítů. Jejich tloušťka byla poměrně slabá, průměrně měly ve střední části okolo 11 mm, na okrajích 3 – 4 mm. Takovouto tloušťku potvrzují například okrajové lemy štítů v podobě nedovřených trubiček (př. Letky, hr. 17) či kroužky pro řemení, jejichž krček zasazený do těla štítu je jen několik milimetrů vysoký. Z antických pramenů se od samotného *Caesara*¹⁴⁷ také dovídáme, že jedním oštěpem se prorazilo a navzájem spojilo i několik galských štítů, čímž se opět potvrzuje menší tloušťka.¹⁴⁸ Samotný materiál k zhotovení štítu se skládal z široké škály dřevin – duby, břízy, olše, javory; je tedy zřejmé, že bylo užíváno dřevo jak měkké, tak tvrdé.¹⁴⁹

¹⁴¹ PÍČ, Josef Ladislav. *Starožitnosti země České: Čechy na úsvitě dějin, díl 2, svazek 1*. Praha, 1902. Str. 17.

¹⁴² Tamtéž.

¹⁴³ WALDHAUSER, Jiří. *Jak se kopou keltské hroby: Laténská pohřebiště ze 4.- 3. století v Čechách*. Str. 53.

¹⁴⁴ VENCLOVÁ, Natálie (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 7.: Doba laténská*. Str. 104-105.

¹⁴⁵ WALDHAUSER, Jiří. *Jak se kopou keltské hroby: Laténská pohřebiště ze 4.- 3. století v Čechách*. Str. 53.

¹⁴⁶ Tamtéž.

¹⁴⁷ CAESAR (100-44 př. n. l.). *Zápisky o válce Galské* (Comentarii de bello Gallico).

¹⁴⁸ FILIP, Jan. *Keltové ve střední Evropě*. Str. 167.

¹⁴⁹ WALDHAUSER, Jiří. *Jak se kopou keltské hroby: Laténská pohřebiště ze 4.- 3. století v Čechách*. Str. 53.

Bohužel ne ve všech hrobech keltských bojovníků v Čechách se nalézají kovové segmenty štítů. Z toho lze vyvodit, že byly štíty buď celodřevěné, nebo se do hrobové výbavy bojovníků vůbec nedostaly. Například na pohřebišti v Letkách se štít nevyskytoval ani v polovině pohřbů, nejčastější kombinací byl meč a kopí, popřípadě meč sám.¹⁵⁰ Z dokladů, které se k nám dostávají, zjišťujeme keltské kování štítů v hrobech již z počátku čtvrtého století před naším letopočtem (např. Tuchomyšl), i když tyto nejstarší nálezy patří k velmi vzácným. Častějšími se stávají až na přelomu čtvrtého a třetího století před naším letopočtem, přesto však nejsou pravidlem.¹⁵¹

Způsob uložení štítu do hrobu nebožtíka byl různý. Štít mohl kryt nohy, hlavu nebo trup. Pokud však byla hrobová jáma menší než štít, byl štít buď zlomen (např. Stránce, okr. Most) nebo byl opřen o stěnu.¹⁵² Pomalování štítu zatím moderní archeologií potvrdit nelze, *Titus Livius* a *Diodór Sicilský*¹⁵³ se o nich však ve svých spisech zmiňují.¹⁵⁴

Typicky keltské dřevěné štíty jsou známy ze samotné stanice La Tene, kde se zachovaly téměř celé. Dosahovaly rozměrů mezi 110 a 104 cm, v závislosti na velikosti puklice. Jejich vrchní část byla oblá, spodní rovně seříznutá. Jejich pásové puklice měly konce poněkud širší, z vnitřní strany se vyskytovaly příčné pásové rukojeti s různě utvářenými koncovými křídly. Nálezové pozorování potvrzuje výskyt těchto originálních keltských štítů v oblasti celé střední Evropy.¹⁵⁵

Díky mnohaletým expertízám lze dnes již s určitou přesností datovat stáří štítu, a to především podle tvaru štítové puklice (viz Obr. 13):¹⁵⁶ Na počátku doby laténské byly užívány štíty bez umba a kování. Jednalo se nejspíše o dřevěné štíty se silnějším středním žebrem, které ve střední oblasti zastávalo svou vydutou částí funkci puklice a chránilo tedy ruku. Štíty s umbem zhotoveným ze dvou kovových „lodkovitých“ částí se středním žebrem buď zhotovených v celku (Letky, hrob 9), nebo sestavených z jednotlivých částí zahnutých plechů a respektujících zřejmě střední tvar dřevěného žebra, lze datovat do LT B2. Sektorové (neboli lamelové) plechy kování štítu jsou doloženy z řady pohřebišť (Letky, hr. 35/17, Dobšice, hr. 2). Jejich tvar bývá buď hrotitější, nebo oválnější.¹⁵⁷ Pásové puklice štítu

¹⁵⁰ FILIP, Jan. *Keltové ve střední Evropě*. Str. 166.

¹⁵¹ WALDHAUSER, Jiří. *Jak se kopou keltské hroby: Laténská pohřebiště ze 4. - 3. století v Čechách*. Str. 54.

¹⁵² Tamtéž.

¹⁵³ TITUS LIVIUS (59 př. n. l. - 17 n. l.). *Římské dějiny* (Ab urbe condita libri); DIODÓR SICILSKÝ (2. pol. 1. stol. př. n. l.). *Dějiny světa/Historická knihovna* (Bibliotheké historiké).

¹⁵⁴ FILIP, Jan. *Keltové ve střední Evropě*. Str. 167.

¹⁵⁵ Tamtéž.

¹⁵⁶ WALDHAUSER, Jiří. *Jak se kopou keltské hroby: Laténská pohřebiště ze 4. - 3. století v Čechách*. Str. 54.

¹⁵⁷ FILIP, Jan. *Keltové ve střední Evropě*. Str. 166.

datované do LT C1¹⁵⁸ jsou zřejmě dosud nejčastějším nálezem na plochých pohřebištích. Tyto puklice jsou uprostřed vyklenuté a mají dvě postraní křídla (Libkovice, hr. 9, Nová Ves, LI: 14, Pečky hr. 5, Staňkovice, hr. 1). V mladší době se tato postraní křídla rozšiřují lichoběžníkově ke konci.¹⁵⁹ Okrouhlé štítové puklice se širokým okrajem připevněné hřeby byly užívány od LT C2.¹⁶⁰ Zde lze zařadit např. nálezy částí štítu z oppida Závist.

6.2.6 OCHRANNÝ ODĚV

Jako ochranný oděv využívali Keltové přilbice, dokonce také tzv. kroužkovou zbroj. Výskyt kovových či kožených přileb v prostoru Čech dokládají zatím pouze indicie. Jako součást kožené přilby se jeví nález drobných bronzových zlomků lícnic a dalších částí (Jenišův Újezd, hr. 109 – okr. Teplice). Části dalších přileb naznačují dva kančí kly uložené u hlavy pohřbeného (Praha – Bubeneč) nebo také stopy železného proužku kolem hlavy z hrobu v Mělníku.¹⁶¹

Kroužkovou zbroj zhotovil zbrojář, zřejmě na objednávku nějakého zámožnějšího bojovníka. Dva útržky z této, na tehdejší poměry, mistrovské práce pocházejí z oppida Závist a zůstávají v Čechách naprostými unikáty. Zbroj se skládala ze zcela drobných kroužků o průměru 6 mm, při čemž každý druhý byl spojen miniaturním nýtkem o průměru 0,8 mm. Pro kompletní zbroj takto muselo být použito kolem 320 000 kroužků, z nichž 160 000 bylo snýtováno. Pomocí detailního posouzení bylo prokázáno, že obě nalezené části zbroje pocházejí z jednoho kusu, je zde však zarážející vzdálenost těchto nálezů, jenž byla okolo 750 metrů. Pomocí stratigrafie těchto nálezů je doba ztráty určena z přelomu druhého a prvního století před naším letopočtem. Obtížnost interpretace je zřejmá, není vyloučeno, že kroužková zbroj byla roztrhána rituálně, jelikož se deformace zbraní v keltském světě nacházejí poměrně často.¹⁶²

¹⁵⁸ VENCLOVÁ, Natálie (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 7.: Doba laténská*. Str. 104.

¹⁵⁹ FILIP, Jan. *Keltové ve střední Evropě*. Str. 167.

¹⁶⁰ VENCLOVÁ, Natálie (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 7.: Doba laténská*. Str. 105.

¹⁶¹ Tamtéž.

¹⁶² DRDA, Petr – RYBOVÁ, Alena. *Keltové a Čechy*. 2. rozšířené vydání. Str. 167.

6.3 Naleziště zbraní

Cílem této kapitoly je shromáždění nalezišť zbraní z doby laténské a přiblížení jejich nálezových okolností. Následující získané informace jsou prezentovány formou abecedně seřazeného katalogu, v němž je u každé lokality uvedena literatura, z níž bylo čerpáno.

Podrobnější informace o nalezištích jsou uvedeny dále v textové příloze jako Tab. 3, zhotovené pro snazší přehled a možnost procentuální analýzy. V tabulce jsou uvedeny lokality nálezů, dále datace (v případě nepřesně zjištěné pouze přibližná), samotný nález (při výskytu více typů nálezů je v kolonce zaznamenáno „zbraně“) a v posledním sloupci „*Okolnosti nálezů*“ lze zjistit, z jaké situace dané artefakty pochází. V příloze je vytvořena mapa těchto nalezišť (Obr. 3).

BENÁTKY NAD JIZEROU (okr. Mladá Boleslav)

V meziválečném období byly v místě cihelny, dnes fotbalového a zimního stadionu, nalezeny zlomky meče pocházející z keltského hrobu. Dále část kopí v hrobě na lokalitě 3. V lokalitě 5 byl objeven r. 1936 hromadný nález, jenž obsahoval 2 kusy meče a hrot kopí, pocházející z doby konce keltské vlády nad Pojizeřím (1. stol. př. n. l.).

Literatura: Waldhauser 1996, s. 13-15, 75-78.

BEZNO (okr. Mladá Boleslav)

Ve středu městečka byly objeveny hroby s mečem, bronzovými kruhy a sponami. Údajně zde byl vykopán hrob s železným mečem již roku 1857. Není vyloučeno, že uprostřed náměstí mohla být mohyla s pohřbem z doby před rokem 400.

Literatura: Waldhauser 1996, s. 79; Sklenář 1999, s. 69.

BÍLINA (okr. Teplice)

V kostrovém hrobě keltského bojovníka byl nalezen meč, pocházející ze 4. - 3. stol. př. n. l.

Literatura: Filip 1956, s. 335

BRANDÝSEK (okr. Kladno)

Kostrový hrob s mečem a kopím byl vykopán na současném hřbitově, další dva byly zjištěny nedaleko odtud. Všechny tři pocházejí ze 4. - 3. století. př. n. l.

Literatura: Filip 1956, s. 335; Waldhauser 2007, s. 161.

BRANOV (okr. Rakovník)

Roku 1888 byl pod pískovcovým kamenem objeven bohatý žárový hrob, typický pro kmen Bójů, příchozích ze severní Itálie. Z konce 5. až počátku 4. století př. n. l. byl tak nalezen zčásti z pochvy vytažený zohýbaný meč, sekáč, nůž a dvojdílná štítová puklice s 5-6 dekorativními hřeby a obvodové kování.

Literatura: Píč 1905, s. 298-299; Waldhauser 2007, s. 161.

BRODCE (okr. Mladá Boleslav)

Na severovýchodním okraji obce byl roku roku 1935 nalezen zlomek meče v hrobě keltského bojovníka. Nález je datován do 4. - 3. př. n. l.

Literatura: Waldhauser 1996, s. 17-18, 81.

BROZÁNKY U MĚLNÍKA (okr. Mělník)

Rukojeť sekáče ze 6. - 5. století př. n. l. a další nálezy byly nalezeny ve spodu sídelní jámy.

Literatura: Sklenář 1982, s. 21-22; Waldhauser 2007, s. 164.

BUŠOVICE (okr. Rokycany)

V lese Prešov byl nalezen 30 cm dlouhý zohýbaný meč. Nález spadá do 6. – 5. stol. př. n. l.

Literatura: Jansová 1962, s. 325; Waldhauser 2007, s. 169.

BYSTRICE U LIBÁNĚ (okr. Jičín)

Hrob keltského bojovníka ze 4. stol. př. n. l. byl objeven v hloubce 1,2 m na pozemku bývalého JZD. V hrobě byl nalezen meč, kopí, kroužky z opasku a bronzový kruh.

Literatura: Waldhauser 1996, s. 18-19, 81.

CERHÝNKY (okr. Kolín)

V lokalitě 2-3 byly nalezeny keltské hroby ze 4. - 3. stol. př. n. l., mezi nimi i hrob bojovníka s mečem.

Literatura: Filip 1956, s. 337.

CÍTOLIBY (okr. Louny)

Keltský hrob s mečem, hrotem oštěpu, záponkou a kováním pasu, třemi bronzovými náramky a sponou z 5. stol. př. n. l. byl nalezen na Mokrově poli. Na lokalitě 3 byl objeven meč a jiné předměty, pocházející ze 4. - 3. stol. př. n. l.

Literatura: Píč 1902, s. 161; Waldhauser 2007, s. 173-174.

ČERNČICE (okr. Teplice)

Roku 1905 byly nalezeny na poli (lokalita 1) dva železné hroty kopí, resp. oštěpů, datované do doby laténské.

Literatura: Budinský 1978, s. 54.

ČERVENÉ PEČKY (okr. Kolín)

Při stavbě mateřské školy na severním okraji vsi narazili stavbaři ve 30. letech 20. století na pozůstatky keltského sídliště ze 3. – 1. stol. př. n. l. Celkem 18 keltských kostrových hrobů bylo nalezeno na východním okraji. Na protější straně údolí (Na Pazderně) byly odkryty další dvě kostry, jeden z hrobů byl vybaven železným mečem, kopím a čtyřmi bronzovými náramky, údajně do sebe zavěšenými, ze 4. – 3. stol. př. n. l. (viz Obr. 9).

Literatura: Waldhauser 2007, s. 180-181.

ČERVENÝ HRÁDEK (okr. Plzeň - sever)

Koncem 19. století bylo prozkoumáno 19 mohyl z 5. stol. př. n. l. V jedné z nich bylo nalezeno kopí.

Literatura: Sklenář et al 1994, s. 170.

ČESKÝ BROD (okr. Kolín)

Hrob bojovníka byl objeven v prostoru budov bývalého JZD.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 184.

ČÍČOVICE (okr. Praha – západ)

Laténské kostrové hroby byly nalezeny v lokalitě 1. Mezi nálezy z nich byly mimo jiné meč, oštěpy a kopí, náležící patrně do 4.-3. stol. př. n. l.

Literatura: Filip 1956, s. 339.

ČÍNOV (okr. Louny)

Při orbě roku 1935 byl objeven mimořádný žárový hrob, jedná se o jeden z nejmladších keltských hrobů z konce 3. stol. př. n. l. Hrob obsahoval zohýbaný meč, hrot a botku kopí, kování štítu, zdobený opasek a spony.

Literatura: Holodňák 1988

ČÍŽKOVICE (okr. Litoměřice)

Severozápadně od vsi byly objeveny dva keltské hroby. Nálezce daroval nálezy (mezi nimiž byly i zlomky železných mečů) do muzea.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 187.

DĚČÍN (okr. Děčín)

Z bývalé strojní továrny pochází sídlištní nálezy, mezi nimiž byl i železný hrot kopí. Další hrot kopí, údajně z doby laténské, je uložen v teplickém muzeu.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 189-190.

DOBRÁ VODA (okr. Jičín)

Z kostrového pohřebiště o 35-50 hrobech byly získány mimo jiné meče, kopí a kování štítů. Naleziště se nachází na jihu vsi v Čelišově cihelně.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 190.

DOBROVICE (okr. Mladá Boleslav)

Na jihu městečka byl nalezen meč, kopí, železný kroužek z opasku, dále šperky a švartnový kruh (4. – 3. stol. př. n. l.).

Literatura: Waldhauser 1996, s. 82-84.

DOBŘÍČANY (okr. Louny)

Železný sekáč, nalezený na lokalitě 2 v jámě, je nyní ve sbírce žateckého muzea.

Literatura: Filip 1956, s. 340.

DOBŠICE (okr. Nymburk)

Západně od obce byly v letech 1870-1921 postupně objeveny dvě skupiny hrobů. Bylo vykopáno 27 kostrových hrobů, jež obsahovaly běžnou hrobovou výbavu, včetně zbraní.

Literatura: Sedláčková – Waldhauser 1987, s. 136-140.

DOMOUŠICE (okr. Louny)

Dva kilometry západně od vsi se nachází bývalé hradiště. Zde bylo nalezeno početné množství prakové munice, časově zařazené do doby okolo roku 500 př. n. l.

Literatura: Waldhauser 2001, s. 199.

DRAHELČICE (okr. Beroun)

Hrob ze 4. – 3. stol. př. n. l. byl objeven roku 1858, zřejmě při stavbě železnice. U kostry byl nalezen železný meč, dále zkorodovaný opasek a nádoba vysoká 105 mm.

Literatura: Filip 1956, s. 341.

DRAŽIČKY (okr. Tábor)

V lese V Rybničkách bylo roku 1935 objeveno 70 mohyl bez kamenů. V nich byl, mimo jiné, nelezen hrot oštěpu, avšak také unikátní železný meč s bronzovou pochvou, která byla zdobena časně laténskou ornamentikou (viz Obr. 7). Meč je datován do 5. stol. př. n. l.

Literatura: Drda – Rybová 1998, s. 43.

DUCHCOV (okr. Teplice)

Při stavbě nemocnice roku 1909 byly objeveny dva kostrové hroby, z nichž jeden obsahoval železný meč. Nálezy patří do období 4. – 3. stol. př. n. l.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 205.

DÝŠINA (okr. Plzeň – sever)

Koncem 19. století objevili archeologové kolem 500 mohyl, pocházejících z halštatsko-laténské doby. V jedné z nich byl nalezen železný hrot kopí.

Literatura: Waldhauser 2007: 206.

HOLUBICE (okr. Praha – západ)

Při stavbě silnice byl roku 1846 vykopán kostrový hrob s železným mečem, patřící do 4. – 3. stol. př. n. l.

Literatura: Sklenář 1999, s. 65.

HOŘELICE (okr. Praha – západ)

Při stavbě železnice koncem 19. století byl nalezen kostrový hrob s mečem, kopím a kroužky z opasku (viz Obr. 7). Nálezy jsou datovány do 4. stol. př. n. l.

Literatura: Filip 1956, s. 344.

HOŘENICE U JAROMĚŘE (okr. Náchod)

Nejvýznamnější keltské pohřebiště na východě Čech s počtem kolem 25 kostrových a žárových hrobů. Rozkládalo se jihozápadně od vsi v bývalé cihelně. Zjištěno bylo poměrně dost mužských hrobů se zbraněmi, zřejmě ze 4. – 3. stol. př. n. l. Jelikož byl inventář jednotlivých hrobů vyzvedáván dělníky cihelny, nelze dnes již přesně určit obsah jednotlivých hrobů.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 215.; Mangel 2009, s. 15 – 22.

HOŘÍN (okr. Mělník)

Koncem 19. století byl nalezen sekáč s dřevěnou rukojetí vedle urny, původem z 5. stol. př. n. l.

Literatura: Sklenář 1982, s. 67 - 68.

HOŘOVIČKY (okr. Rakovník)

Železný sekáč byl nalezen v knížecí mohyle z 5. stol. př. n. l. Odkrytí mohyly proběhlo roku 1863 půl kilometru jižně od karlovarské silnice.

Literatura: Drda – Rybová 1998, s. 50-53.

HOSTOMICE (okr. Teplice)

Do muzeí v Teplicích, Bílině, Duchcově a jinde předali jak amatérští, tak kvalifikovaní archeologové desetitisíce kusů nálezů. Ze zbraní se mezi předanými předměty našlo jenom několik málo železných hrotů oštěpů nebo kopí.

Literatura: Rusó 1990, s. 41 – 42; Waldhauser 2001, s. 222.

HOSTOMICE U HOŘOVIC (okr. Beroun)

V bývalé Budilově cihelně byl nalezen kostrový hrob bojovníka s železným mečem ze 4. – 3. stol. př. n. l.

Literatura: Filip 1956, s. 346.

HOSTY (okr. České Budějovice)

Mezi obcí a Vltavou se v 6. – 4. stol. př. n. l. rozkládal pohřební areál Keltů. V letech 1920 – 1922 byl prováděn výkop pohřbů v mohylách, do jejichž výbavy patřil patrně mimo jiné i železný meč v pochvě a sekáče.

Literatura: Jansová 1962, s. 23; Beneš – Michálek – Zavřel 1999, s. 53 – 54, 108 – 109.

HRADIŠTĚ U KASEJOVIC (okr. Plzeň – jih)

Na pahorku 2 km západně od vsi bylo prokopáno 28 žárových hrobů, z nichž část náleží do 5. stol. př. n. l. obsahovala mimo jiné železné hroty oštěpů a sekáč.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 225 – 226.

HRAZANY (okr. Příbram)

V depozitáři Archeologického ústavu jsou uloženy nálezy ze známého keltského hradiště Hrazany. Mezi nimi jsou i šipky, zlomek čepele meče a hroty oštěpů.

Literatura: Drda – Rybová 1998, s. 134 – 135; Sklenář 1992, s. 209.

HUSTÍŘANY (okr. Náchod)

Okolo roku 1854 byla zaznamenána zpráva o nálezu kostry s mečem. Pravděpodobně šlo o keltského bojovníka ze 4. – 3. stol. př. n. l.

Literatura: Sklenář 1999, s. 68.

HVOŽĎANY (okr. Tábor)

Roku 1934 byla prozkoumána mohyla, jež obsahovala sponu z doby okolo roku 500, železný hrot oštěpu a přezku.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 234.

CHLUM U BLATNÉ (okr. Strakonice)

Severně od obce bylo objeveno žárové pohřebiště z 5. stol. př. n. l. Jedna z mohyl obsahovala mimo jiné hrot oštěpu.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 235.

CHLUM U ROKYCAN (okr. Rokycany)

Jihovýchodně od obce na poli starosty byla roku 1904 objevena knížecí mohyla, původem z 5. stol. př. n. l. Při západní stěně tohoto kostrového hrobu byla uložena zbroj – dlouhý železný meč v pochvě se zbytky dřevěného jílce, hrot kopí nebo oštěpu s nezvykle dlouhým otvorem pro nasazení dřevce (18 cm). Byl zde také uložen toulec pro šípy s bronzovým ukončením.

Literatura: Drda – Rybová 1998, s. 48 – 50.

CHOTĚBUDICE (okr. Louny)

Roku 1940 byl objeven kostrový hrob s kopím ze 4. – 3. stol. př. n. l. Kromě kostí se deponované nálezy ztratily.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 237.

CHOTĚJOVICE (okr. Teplice)

Na čtyřech nalezištích byly od roku 1897 objeveny jednotlivé hroby a pohřebiště s minimálním počtem čtrnácti hrobů, v nichž se našly zbraně a bronzové šperky. Nálezy pochází ze 4. – 3. stol. př. n. l.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 237

CHOTĚŠICE (okr. Nymburk)

Na bývalé obecní pastvině byl roku 1900 objeven kostrový hrob s výbavou meče, štítu a kopí (3. stol. př. n. l.).

Literatura: Sedláčková – Waldhauser 1987, s. 140 – 141.

CHOTOVENKA (okr. Teplice)

U dnes již neexistující obce byly hlášeny nálezy kostrových hrobů ze 4. – 1. stol. př. n. l. s nálezy dvou mečů a bronzů, které zůstaly nezvěstné.

Literatura: Budinský 1983, s. 21 – 22.

CHOTUSICE (okr. Kutná Hora)

Z Chotusic pocházejí dva železné meče, jež byly roku 1975 odevzdány do kutnohorského muzea.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 239.

CHUDEŘICE (okr. Teplice)

Kostrový hrob s mečem byl objeven na katastru obce.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 241.

CHÝNOV (okr. Praha – západ)

Hromadný nález železných předmětů uložený v jamce pod podlahou podzemnice z 5. stol. př. n. l. Mezi železnými nálezy byla objevena i čepel meče a hroty oštěpů.

Literatura: Drda – Rybová 1998, s. 72.

JABKENICE (okr. Mladá Boleslav)

Sekáč z 5. stol. př. n. l. byl objeven vedle lesíku Na Doubkách.

Literatura: Waldhauser 1996, s. 27 – 28, 91.

JENIŠŮV ÚJEZD (okr. Teplice)

Pohřebiště s minimálně 125 kostrovými hroby lze brát jako jedno z nejrozsáhlejších keltských pohřebišť v Evropě. Z několika stovek nálezů zaslouží zmínku železný meč s unikátní, zčásti bronzovou a lyrovitými ornamenty zdobenou pochvou. Hroby pochází z počátku 4. až téměř konce 3. stol. př. n. l. Zhruba 14% pohřbených byli vybaveni zbraněmi (viz Obr. 6).

Literatura: Waldhauser 2007, s. 246 – 247.

JERUZALÉM (okr. Příbram)

Východně od obce bylo mimo jiné objeveno kopí v jedné z mohyl 3. – 1. stol. př. n. l.

Literatura: Jansová 1962, s. 165 – 172.

JIČÍN (okr. Jičín)

Hrob keltského bojovníka s mečem v pochvě (viz Obr. 9), původem ze 4. – 3. stol. př. n. l., byl objeven během prokopávání pahorku pro stavbu železnice. Nálezy se nedochovaly.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 251.

JÍKEV (okr. Nymburk)

Dva hroby z 5. stol. př. n. l. byly objeveny roku 1901. Jeden z nich obsahoval údajně železný meč.

Literatura: Sedláčková – Waldhauser 1987, s. 154 – 155.

KADOV (okr. Strakonice)

Roku 1919 byl mezi kameny nalezen mezi ostatními předměty také hrot oštěpu, pocházející ze zlomu 2. a 1. stol. př. n. l.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 255.

KALIŠTĚ NA KLATOVSKU (okr. Klatovy)

V lese roku 1903 – 1905 byly objeveny mohyly z období 6. a 5. stol. př. n. l. Mezi nálezy byly objeveny sekáče a hroty kopí.

Literatura: Sklenář et al 1994, s. 10

KAMENNÝ ÚJEZD (okr. České Budějovice)

Bronzové nákončí meče z druhé poloviny 5. stol. př. n. l., pocházející snad ze zničené mohyly, bylo objeveno přibližně před patnácti lety.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 256.

KATUSICE (okr. Mladá Boleslav)

V bývalé cihelně byly objeveny mezi roky 1911 – 1914 kostrové hroby. Byly v nich nalezeny železné meče v pochvách a hroty kopí ze 4. stol. př. n. l.

Literatura: Waldhauser 1996, s. 32 – 33, 95 – 96.

KLUČENICE (okr. Příbram)

V poloze Hvížd'alka byl před rokem 1959 zachráněn žárový hrob, který byl překryt kamenným krytem. Hrobová výbava ze 6. – 5. stol. př. n. l. se skládala z misky a hrotu kopí.

Literatura: Jansová 1962, s. 27.

KLUČOV (okr. Kolín)

Při pokládání kabelů narazili dělníci na dva 36 metrů od sebe vzdálené hroby s meči. Kromě toho byl nalezen další, tzv. velitelský mečík, který byl získán z kontextu 4. – 3. stol. př. n. l., avšak mohl být vyroben již v 5. stol. př. n. l.

Literatura: Kudrnáč 1955, s. 319 – 320.

KNĚŽEVES U PRAHY (okr. Praha – západ)

Severovýchodně od ruzyňského letiště bylo prozkoumáno v roce 1998 pohřebiště ze 7. – 5. stol. př. n. l. Přibližně deset objektů z 5. stol. př. n. l. se jeví jako mělké žárové a kostrové hroby. Hroby obsahovaly mimo jiné sekáč a železné hroty kopí.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 266.

KOLÍN (okr. Kolín)

U bývalé Bubovy pily měl být zachycen kostrový hrob ze 4. – 3. stol. př. n. l. obsahující meč a sekáč. Na jihu Kolína byl taktéž zachycen kostrový hrob bojovníka se zlomeným mečem. Roku 1936 byl na západě Kolína vykopán hromadný nález železných předmětů, mezi nimiž se vyskytovaly hrot kopí a kování štítu.

Literatura: Filip 1956, s. 353; Waldhauser 2007: 269 – 270.

KOŠÍK U ROŽĎALOVIC (okr. Nymburk)

Za 1. republiky byly objeveny keltské hroby ze 4. – 3. stol. př. n. l., v nichž byl nalezen meč a oštěp.

Literatura: Sedláčková – Waldhauser 1987, s. 142.

KOZLY U NERATOVIC (okr. Mělník)

Při přístavbě školy (1930?) byly objeveny přesleny a sekáč z 5. stol. př. n. l.

Literatura: Sklenář 1982, s. 145.

KRALOVICE (okr. Plzeň – sever)

Již roku 1895 bylo zjištěno asi 30 hrobů (žárových i kostrových). Z pohřebiště od 6. do počátku 4. stol. př. n. l. byly nalezeny mimo jiné sekáče a železné meče, z nichž jeden byl dlouhý 89 cm a měl vybíjenou výzdobu čepele.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 277.

KRÁSNÁ HORA NAD VLTAVOU (okr. Příbram)

V sedlčanském muzeu je uložen hrot kopí, datován do doby laténské.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 279

KŘEČKOV (okr. Nymburk)

V poděbradském muzeu se nachází zdobený sekáč (viz Obr. 11) a tulej kopí, které byly nalezeny v letech 1896 a 1975. Nálezy pochází z žárového pohřebiště 5. stol. př. n. l.

Literatura: Sedláčková – Waldhauser 1987, s. 155.

KŘINEC (okr. Nymburk)

Pohřebiště z počátku 4. do poloviny 3. stol. př. n. l. bylo odkryto postupně od roku 1881 do 1960. V hrobech byly nalezeny také meče a kopí.

Literatura: Sedláčková – Waldhauser 1987, s. 143 – 147.

KŠELY (okr. Kolín)

Bylo objeveno 5 kostrových hrobů, jeden z nich obsahoval tzv. velitelský mečík. Tato vzácná zbraň pochází z 3. stol. př. n. l.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 286.

KUTNÁ HORA (okr. Kutná Hora)

Na jihovýchodním okraji bylo mezi lety 1988 – 1989 prozkoumáno keltské pohřebiště ze 4. – 3. stol. př. n. l.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 287.

KYŠICE (okr. Plzeň – sever)

Do druhé poloviny 5. stol. př. n. l. patří zohýbaný antropomorfní meč s bronzovým jílcem, nalezený na začátku osmdesátých let 19. století v mohyle za obcí.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 289.

LAZSKO (okr. Příbram)

Při těžbě písku bylo zničeno téměř celé pohřebiště z 6. stol. př. n. l. Bylo zachráněno “pouze“ jedenadvacet hrobů. V jednom z nich byl nalezen hrot oštěpu.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 292.

LBÍN (okr. Teplice)

Kopí z 6. – 5. stol. př. n. l. bylo nalezeno r. 1897 při stavbě trati. Mohlo by patřit k inventáři žárového hrobu.

Literatura: Budinský 1978, s. 122.

LEDVICE (okr. Teplice)

Mezi roky 1953 – 1975 bylo objeveno keltské sídliště z 6. – 5. stol. př. n. l. Mezi nálezy byl i železný hrot kopí.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 293.

LENEŠICE (okr. Louny)

Z kostrového pohřebiště byly objeveny v laténských hrobech také zbraně.

Literatura: Filip 1956, s. 357.

LESKOVICE (okr. Strakonice)

Na pahorku Hradského byla objevena mohyla s žárovým hrobem. V ní byl nalezen sekáč z 6. stol. př. n. l.

Literatura: Michálek 1981, s. 6.

LETKY (okr. Praha – západ)

Od roku 1893 až do roku 1922 byly v místě zvaném Na Vinici postupně objevovány kostrové hroby ze 4. – 3. stol. př. n. l. Zhruba čtvrtina z minimálně 38 mrtvých na pohřebišti byla opatřena zbraněmi (viz Obr. 9).

Literatura: Waldhauser 1987, s. 89 – 105.

LIBČEVES (okr. Louny)

Severně od vsi bylo již roku 1880 nalezeno 13 koster blízko sebe. Zničeno bylo 40 – 50 hrobů, z nichž se dochovaly početné šperky, ale i zbraně. Nálezy patří do 4. – 3. stol. př. n. l.

Literatura: Filip 1956, s. 359 – 360.

LIBĚCHOV (okr. Mělník)

Meč a hrot kopí z kostrového hrobu ze 4. – 3. stol. př. n. l. jsou dnes umístěny v mělnickém muzeu.

Literatura: Sklenář 1982, s. 191.

LIBĚŠICE (okr. Louny)

Tři části čepelí železných mečů, kopí a zlomky jeho botky pocházejí z místa jihozápadně od obce směrem na Kluček. Nálezy pochází ze 4. – 3. stol. př. n. l.

Literatura: Holodňák 1988, s. 46.

LIBKOVICE (okr. Most)

Z prostoru cihelen, mezi Mariánskými Radčicemi a Libkovicemi, se od roku 1900 nacházejí keltské hroby z období 4. – 3. stol. př. n. l. U některých byly nalezeny zbraně.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 302.

LIBOCHOVANY (okr. Litoměřice)

Severně od vsi a na farním poli byly objeveny kostrové i žárové hroby, v některých z nich byly nalezeny zbraně.

Literatura: Budinský 1994, s. 6 – 8.

LIBOMYŠL (okr. Beroun)

V roce 1941 byl v okolí Hrádku nalezen hrob bojovníka ze 4. – 3. stol. př. n. l.

Literatura: Filip 1956, s. 363.

LIPANY (okr. Kolín)

Sekáč uložený v Národním muzeu pochází pravděpodobně z 3. – 1. stol. př. n. l. O nálezových okolnostech není nic známo.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 308.

LITOCHOVICE (okr. Litoměřice)

Nález železného hrotu kopí pochází nejspíše z kostrového hrobu ze 4. – 3. stol. př. n. l.

Literatura: Filip 1956, s. 362.

LITOCHOVICE (okr. Strakonice)

V letech 1920 – 1921 byly prokopány dvě mohyly, a to při silnici z Volyně do Litochovic. V jednom žárovém hrobě tak byl nalezen sekáč, pravděpodobně z 5. stol. př. n. l., zatímco druhý obsahoval tři hroty kopí.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 310.

LITOMĚŘICE (okr. Litoměřice)

Na jižním břehu Labe byl objeven hrob bojovníka z 3. stol. př. n. l.

Literatura: Zápotocký 1973, s. 143 – 144.

LOBKOVICE (okr. Mělník)

Roku 1938 byl na poli prokopán keltský hrob bojovníka s mečem ze 4. – 3. stol. př. n. l.

Literatura: Sklenář 1982, s. 220.

LOCHENICE (okr. Hradec Králové)

Kostrový hrob s mečem ze 4. – 3. stol. př. n. l. byl objeven v zahradě bývalého statku. Napravo od silnice Hradec Králové – Jaroměř byl objeven žárový hrob s deformovaným železným mečem z 5. stol. př. n. l.

Literatura: Mangel 2009, s. 22-23.

LOCHOVICE (okr. Beroun)

Severozápadně od obce bylo již v letech 1802 – 1803 prokopáno 21 mohyl z 6. – 5. stol. př. n. l. Mezi dnes již nezvěstnými nálezy byl i unikátní meč ze železa v bronzové pochvě, jejíž nákončí bylo vykládáno rudým mořským korálem.

Literatura: Sklenář 1992, s. 131.

LOVOSICE (okr. Litoměřice)

Z bývalé Reiserovy cihelny se v litoměřickém muzeu dnes nachází inventář celkem dvaceti kostrových hrobů, a to několik mečů, kopí a dalších předmětů ze 4. – 3. stol. př. n. l. Při stavbě cukrovaru roku 1854 byl nalezen keltský kostrový hrob s hrotem kopí a dalšími předměty ze 4. – 3. stol. př. n. l.

Literatura: Zápotocký 1973, s. 145 – 149.

LUKOV U ÚSTĚKA (okr. Litoměřice)

Z chmelnice na západ od obce jsou známy tři hroby Keltů, z nichž je jeden bojovnícký. Na pohřebišti se pohřbívalo od počátku 4. stol. př. n. l.

Literatura: Budinský 1994, s. 8 – 10.

LUŽANY U PŘEŠTIC (okr. Plzeň – jih)

V mohylách na západ od obce byly objeveny různé předměty, mezi nimi dva meče a hrot kopí. Mohyly pocházejí z období okolo roku 400 př. n. l.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 319.

MAKOTŘASY (okr. Kladno)

Z keltského pohřebiště 4. – 3. stol. př. n. l. pocházejí nálezy zbraní.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 323.

MALÉ BŘEZNO (okr. Most)

Písemné zprávy mluví o nálezích koster s meči na bývalém farském poli, později také jinde.

Literatura: Holodňák 1988, s. 47.

MANĚTÍN – HRÁDEK (okr. Plzeň – sever)

Roku 1964 a v následujících letech byly severně od Manětína objeveny žárové a kostrové hroby. Mezi nimi se vyskytovaly i hroby laténské, vybaveny zbraněmi.

Literatura: Drda – Rybová 1998, s. 40.

MAŇOVICE (okr. Klatovy)

Datování meče do 5. – 1. stol. př. n. l. není vyloučeno u dnes již nezvěstného meče, nalezeného roku 1921 v lese Kinských.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 326.

MARIÁNSKÉ RADČICE (okr. Most)

Nálezy z kostrových hrobů 4. – 3. stol. př. n. l. z bývalé cihelny jsou uloženy v teplickém muzeu. Mezi nimi se mimo jiné nachází hrot kopí.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 327.

MARKVARTICE (okr. Jičín)

Ve čtyřúhelníkových valech byla po archeologických výzkumech sídliště objevena část pochvy meče ze 4. – 2. stol. př. n. l. V jednom žárovém hrobu byla objevena ozdobná hlavice štítu.

Literatura: Waldhauser 1996, s. 43 – 46, 104 – 107.

MCELY (okr. Nymburk)

Na vyvýšené poloze u jihovýchodního okraje vesnice se vyskytovaly jeden metr hluboké kostrové hroby se zbraněmi a šperky. Další hrob s mečem a sponou byl objeven za bývalou panskou cihelnou. Nálezy se datují do 4. – 3. stol. př. n. l.

Literatura: Sedláčková – Waldhauser 1987, s. 147 – 148.

MĚLNÍK (okr. Mělník)

V místní části Blata byl objeven v hloubce dvou metrů kostrový hrob, jenž obsahoval meč, hrot a botku kopí, opasek a obroučku kolem lebky, pravděpodobně výztuž kožené přilbice z 3. stol. př. n. l.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 332.

MINICE (okr. Mělník)

Hradiště situované nad východním okrajem obce je datováno do 6. až počátku 5. stol. př. n. l. Mezi nálezy patří mimo jiné trojbřítá bronzová šipka, běžně užívaná na Ukrajině a v Karpatské kotlině. Dále zde byly nalezeny metací kameny, narovnané za hradbami.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 335.

MÍRKOVICE (okr. Domažlice)

V knížecí kamenné mohyle z 5. stol. př. n. l. byl mimo jiné objeven sekáč (viz Obr. 12) a hrot kopí.

Literatura: Chytráček 1990, s. 74 – 139.

MLADÁ BOLESLAV (okr. Mladá Boleslav)

Z míst pod hradem pochází železný hrot kopí s konzervovanou tkaninou, který je uložen v mladoboleslavském muzeu (4. – 3. stol. př. n. l.).

Literatura: Waldhauser 1996, s. 109.

MODLEŠOVICE (okr. Strakonice)

Severozápadně od vsi byl roku 1994 objeven žárový hrob se zbraněmi ze 3. – 2. stol. př. n. l. Hrot šípu nebo oštěpu byl dále objeven severovýchodně od obce, kde se ve 2. stol. př. n. l. vyskytoval dvorec bohaté elity Keltů.

Literatura: Waldhauser 2001, s. 339.

MOCHOV (okr. Praha – východ)

V padesátých letech 20. století byla mezi obcí a Kozovazy objevena keramika z 6. a 5. stol. př. n. l. a zlomek železného sekáče s kostěnou rukojetí, jenž byla ozdobena koncentrickými kroužky.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 341.

MOST (okr. Most)

Na katastrálním území dnešního města bývaly minimálně čtyři keltská pohřebiště ze 4. – 3. stol. př. n. l. V hrobech na těchto nalezištích byly objeveny také zbraně.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 342.

MŠEC (okr. Rakovník)

Na ploše bývalého keltského sídliště o rozloze 2,5 ha bylo roku 1943 objeveno kopí s odlomenou tulejí.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 342 – 343.

NEČICHY (okr. Louny)

V místě severovýchodně od obce byl okolo roku 1960 objeven kostrový hrob s mečem a sponou ze 4. stol. př. n. l.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 352.

NEHASICE (okr. Louny)

Nálezy zbraní z kostrových hrobů 4. – 3. stol. př. n. l. byly objeveny na bývalém Weinertově poli.

Literatury: Filip 1956, s. 366.

NESUCHYNĚ (okr. Rakovník)

Pseudoantropomorfní mečík byl odevzdán roku 1888 Národnímu muzeu. Meč byl nedávno rentgenologicky zkoumán a datován do 2. poloviny 5. až 1. poloviny 4. stol. př. n. l.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 355.

NEŠTĚMICE (okr. Ústí nad Labem)

Hrob z 5. stol. př. n. l., jenž obsahoval zohýbaný meč v pochvě (viz Obr. 9), štít a hrot kopí, byl nejvýznamnějším ze 44 hrobů kopaných mezi roky 1936 – 1937. Na keltském sídlišti z 2. stol. př. n. l. byla objevena mimo jiné botka kopí.

Literatura: Drda – Rybová 1998, s. 112; Waldhauser 2007, s. 357 – 358.

NEVĚZICE (okr. Písek)

Na jih od vsi byly při stavbě domu roku 1932 nalezeny meč, dva hroty kopí a dva sekáče z období okolo roku 500 př. n. l.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 359.

NIŠOVICE (okr. Strakonice)

Hroty oštěpů byly objeveny při prokopávání mohyl z 6. – 5. stol. př. n. l. Výkopy proběhly v letech 1921 – 1922.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 360.

NOVÁ HUŤ (okr. Plzeň – sever)

V lese Háji byla v letech 1907 – 1911 prokopána značná část ze skupiny 125 mohyl, navršených v době bronzové. Na pohřebišti se vyskytovaly i dodatečné pohřby z 6. – 5. stol. př. n. l., z nichž pocházejí mimo jiné zbraně.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 361.

NOVÁ VES U KRALUP (okr. Mělník)

Při stavbě vily byl v hloubce jednoho metru objeven kostrový hrob. Do muzea ve Velvarech se tak dostal meč s pochvou, kopí, zbytky štítu, opasek a nádoba z 3. stol. př. n. l.

Literatura: Filip 1956, s. 367.

NOVÉ DVORY (okr. Kutná Hora)

Roku 1941 bylo vykopáno devět kostrových hrobů ze 4. – 3. stol. př. n. l. Mezi nálezy byly kromě jiných také zbraně.

Literatura: Filip 1956, s. 368.

NOVÝ BYDŽOV (okr. Hradec Králové)

Zbraně z doby laténské byly objeveny na tomto rozsáhlém pohřebišti a sídlišti (viz Obr. 9).

Literatura: Filip 1956, s. 368 – 369.

NYNICE (okr. Plzeň – sever)

Železný sekáč, hrot kopí a jiné nálezy pochází z žárového pohřebiště, z doby kolem roku 500 př. n. l. Bylo objeveno roku 1953 na levém břehu řeky Mže.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 368.

OPOLÁNKY (okr. Nymburk)

V jednom z kostrových hrobů 4. – 3. stol. př. n. l. objevených poblíž obce byl nalezen železný meč (dnes již nezvěstný).

Literatura: Sedláčková – Waldhauser 1987, s. 149 – 150.

PASEKY (okr. Písek)

Na východním svahu návrší Matka bylo zaznamenáno několik skupin mohyl. Roku 1930 byl v jedné z nich objeven hrot oštěpu z 5. stol. př. n. l.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 379.

PEČKY (okr. Kolín)

Deset kostrových hrobů ze 4. – 3. stol. př. n. l. bylo objeveno roku 1904 v jihozápadním cípu nádraží. Pohřebiště bylo mimořádně bohaté na nálezy.

Literatura: Filip 1956, s. 371.

PÍSTY (okr. Litoměřice)

V místě Na Hradčanech byly nalezeny kostrové hroby se zbraněmi ze 4. – 3. stol. př. n. l.

Literatura: Zápotocký 1973, s. 151.

PLAV (okr. České Budějovice)

Zlomky meče nalezené koncem 19. století pocházejí z mohyl 5. – 4. stol. př. n. l. Toto pohřebiště s 35 mohylami se vyskytuje v Obecním lese, 1,2 km od středu obce.

Literatura: Jansová 1962, s. 44; Beneš – Michálek – Zavřel 1999, s. 66, 108 – 109.

PLZEŇ (okr. Plzeň – město)

Železný stočený meč z mohyly v Plzni – Liticích by mohl náležet do 5. stol. př. n. l. Další válečnický hrob se zbraněmi (s mečem, štítem a opaskem) byl objeven v Plzi – Radčicích, hrob pochází z doby okolo roku 200 př. n. l.

Literatura: Filip 1956, s. 185; Waldhauser 1999, s. 86 – 87.

PŇOV (okr. Kolín)

Roku 1898 byly jižně od obce objeveny kostrové hroby ze 4. – 3. stol. př. n. l.

Literatura: Sedláčková – Waldhauser 1987, s. 52.

POČEDĚLICE (okr. Louny)

Nálezy z kostrových hrobů ze 4. – 3. století se nacházejí v lounském muzeu, mezi nimi i hrot kopí.

Literatura: Filip 1956, s. 372.

PODSEDICE (okr. Litoměřice)

V ústeckém muzeu je uložený železný meč ze 4. – 3. stol. př. n. l., nalezený při stavbě domu.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 393.

POLEŇKA (okr. Klatovy)

Na pastvině za obcí byly v letech 1881 – 1887 prokopány mohyly z 6. – 5. stol. př. n. l., jedna z nich obsahovala železný sekáč a kopí.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 394.

POSTOLOPRTY (okr. Louny)

U cukrovaru v okolí zámku se přišlo na kostrové hroby ze 4. – 3. stol. př. n. l. Některé z nich obsahovaly železné zbraně.

Literatura: Filip 1956, s. 372; Michálek 1999, s. 61 – 62.

PRAHA 3 - Žižkov (okr. Hlavní město Praha)

Hroby Keltů ze 4. – 3. stol. př. n. l. se zbraněmi byly objeveny koncem 19. století.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 399.

PRAHA 5 – Jinonice (okr. Hlavní město Praha)

Kopí z 3. – 2. stol. př. n. l. bylo nalezeno na bývalém keltském sídlišti u metrové stanice Butovice.

Literatura: Bureš 1987, s. 75; Waldhauser 2007, s. 401.

PRAHA 5 – Košíře (okr. Hlavní město Praha)

Z prostoru bývalého dvora u ulice U Cibulky se podařilo koncem minulého století získat mimo jiné železný meč, pocházející z hrobu 4. – 3. stol. př. n. l.

Literatura: Bureš 1987, s. 72 – 73.

PRAHA 5 – Motol (okr. Hlavní město Praha)

Železný meč, hrot kopí a další železný fragment byly roku 1939 nalezeny v hliníku. Zbraně pocházejí ze 4. – 3. stol. př. n. l.

Literatura: Bureš 1987, s. 73 – 74.

PRAHA 5 – Radotín (okr. Hlavní město Praha)

Podle archivní zprávy se roku 1893 přišlo na dvoře čp. 562 na žárový hrob, jenž obsahoval mimo jiné hrot kopí.

Literatura: Filip 1956, s. 370.

PRAHA 5 – Řeporyje (okr. Hlavní město Praha)

Z počátku 4. až konce 3. stol. př. n. l. pochází šest hrobů objevených ve Šmídově cihelně mezi lety 1896 – 1897. V hrobech byly nalezeny i zbraně.

Literatura: Bureš 1987, s. 74 – 75.

PRAHA 6 – Bubeneč (okr. Hlavní město Praha)

Velké pohřebiště ze 4. – 3. stol. př. n. l. se rozkládalo mezi železniční tratí Praha – Roztoky a ulicí Ve Struhách. Nejznámějším pohřbem z tohoto pohřebiště je uváděn bojovnícký hrob s mečem, kopím a dalšími nálezy. Po obou stranách lebky měl po kančím klu, které snad byly součástí kožené přilby.

Literatura: Bureš 1987, s. 76 – 81; Waldhauser 2007, s. 404.

PRAHA 6 – Ruzyně (okr. Hlavní město Praha)

Při stavbě retenčních nádrží na Litovickém potoce roku 1982 bylo prozkoumáno 48 kostrových hrobů. Mezi nálezy byly mimo jiné i zbraně.

Literatura: Bureš 1987, s. 92.

PRAHA 6 – Sedlec (okr. Hlavní město Praha)

V prostoru bývalé Hergettovy cihelny jsou známy hrobové nálezy, mezi nimiž i hrob bojovníka z 3. stol. př. n. l., který byl možná zfalšován.

Literatura: Bureš 1987, s. 85 – 86.

PRAHA 8 – Dolní Chabry (okr. Hlavní město Praha)

Na ulici V Chaloupkách byly prokopány roku 1969 dvě podzemnice. V jedné z nich byl nalezen hrot kopí z 3. – 2. stol. př. n. l.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 410.

PRAHA 8 – Libeň (okr. Hlavní město Praha)

Kostrový hrob bojovníka ze 4. stol. př. n. l. byl objeven roku 1970. Na křižovatce ulic Vosmikových a Zenklovy byl objeven meč, kopí, dvě železné šipky a křesadlo. Druhý bojovnícký hrob (4. – 3. stol. př. n. l.) s mečem a kopím byl prozkoumán západně od ulice U Pekárny.

Literatura: Bureš 1987, s. 98 – 100; Waldhauser 2007, s. 411.

PRAHA 9 – Hloubětín (okr. Hlavní město Praha)

Z let 1902 – 1930 je známo několik objevů kostrových hrobů ze 4. – 3. stol. př. n. l. z prostoru Nademlejnské ulice. V některých hrobech byly nalezeny zbraně.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 412.

PRAHA 9 – VINOŘ (okr. Hlavní město Praha)

Na pozemku bývalé cihelny byla vyorána kostra s mečem (d. 65 cm, š. 4 cm) a řetízkem, pravděpodobně železným opaskem z 3. stol. př. n. l.

Literatura: Filip 1956, s. 388.

PRAHA 9 – VYSOČANY (okr. Hlavní město Praha)

Roku 1872 v místě dnešní ulice Nad Kolčavkou byly objeveny 3 kostrové hroby ze 4. – 3. stol. př. n. l. U jedné z nich byl nalezen meč.

Literatura: Bureš 1987, s. 106.

PRAHA 10 – VRŠOVICE (okr. Hlavní město Praha)

V bývalé Rennerově pískovně byly nalezeny čtyři kostrové hroby ze 4. – 3. stol. př. n. l., jednalo se o hroby ženské a bojovnické se zbraněmi.

Literatura: Bureš 1987, s. 109- 110.

PROSMYKY (okr. Litoměřice)

V prostoru pískovny byl objeven hrob bojovníka s mečem, kopím a železnými šperky z počátku 4. stol. př. n. l.

Literatura: Budinský 1994, s. 16 – 17.

PŘEDMĚŘICE (okr. Hradec Králové)

V areálu bývalého JZD byl roku 1979 nalezen bojovnický hrob s železným mečem, opaskem, miskou a štítovou puklicí ze 4. – 3. stol. př. n. l. Kosterní pozůstatky ani nálezovou situaci se nepodařilo zachytit.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 420; Mangel 2009, s. 24 – 25.

PŘEMYŠLENÍ (okr. Praha – východ)

Kostrové hroby ze 4. – 3. stol. př. n. l. byly objeveny v prostoru cihelny. Mezi nálezy byly i zbraně.

Literatura: Filip 1956, s. 377.

PŘEROV NAD LABEM (okr. Nymburk)

V roce 1901 bylo na poli (parcelní číslo 163) nalezeno množství předmětů (mimo jiné i zbraní). Předměty zřejmě pocházejí z keltského sídliště období okolo roku 50 př. n. l.

Literatura: Filip 1956, s. 377.

PŠEVES (okr. Jičín)

V místě Stínadla se přišlo mezi lety 1930 – 1936 na železný meč, kopí a nůž. S předměty ze 4. – 3. stol. př. n. l. se chlubí muzeum v Kopidlně.

Literatura: Waldhauser 1988, s. 60.

PŠOV (okr. Louny)

Zbraně z kostrových hrobů 4. – 3. stol. př. n. l. jsou uloženy v muzeích v Chomutově a Žatci.

Literatura: Holodňák 1988, s. 51.

RADOVESICE (okr. Teplice)

U silnice směrem k Razicím, od dnes již neexistující obce Radovesice, bylo na západním okraji v letech 1974 – 1977 prozkoumáno 37 kostrových a žárových hrobů. Mezi nálezy zbraní byl mimo jiné i meč se zlatou inlejí v podobě krátké tyčinky. Další nálezy pocházejí z lokality jihovýchodně od bývalé obce, kde byla prozkoumána celá bývalá vesnice Keltů z 6. – 1. stol. př. n. l. Další Keltské lokality byly objeveny v oblasti za kostelem, dále u bývalé vápenky a na pravém břehu Mukovského potoka.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 426 – 430.

REJŠICE (okr. Mladá Boleslav)

V jednom z keltských hrobů 4. – 3. stol. př. n. l., objevených roku 1844, se vyskytoval meč dlouhý 63,5 cm. Jednalo se o jeden z prvních objevených hrobů v Pojizeří.

Literatura: Waldhauser 1996, s. 115 – 116.

ROKYTOVEC (okr. Mladá Boleslav)

Před rokem 1937 zde byl nalezen kostrový hrob s dnes již nezvěstným mečem, snad ze 4. – 3. stol. př. n. l.

Literatura: Filip 1956, s. 365.

ROSICE (okr. Chrudim)

Železný meč asi ze 4. – 3. stol. př. n. l., uložený v chrudimském muzeu, může pocházet z keltského hrobu v Rosicích. Byl nalezen roku 1958.

Literatura: Frolík 1985, s. 34.

ROZTOKY U PRAHY (okr. Praha – západ)

V 19. stol. př. n. l. byla prozkoumána jedna z mohyl v lese Velký háj. Mezi nálezy patří železný sekáč a lahvovitá nádoba z 5. stol. př. n. l. Dnes již neznámý meč z kostrového hrobu byl objeven roku 1839 u podjezdu dráhy ČD.

Literatura: Filip 1956, s. 359; Sklenář 1992, s. 219 – 221.

ŘEPEČ (okr. Tábor)

Roku 1897 bylo prokopáno 24 mohyl, ve kterých byl objeven mimo jiné zohýbaný meč a trojice železných oštěpů. Nálezy lze datovat do 5. stol. př. n. l.

Literatura: Sklenář et al 1994, s. 190 – 191.

ŘEPNICE (okr. Litoměřice)

Železný meč v pochvě a hrot kopí s botkou ze 4. – 3. stol. př. n. l. byly nalezeny roku 1953 v pískovně.

Literatura: Zápotocký 1973, s. 153.

SEMICE U PÍSKU (okr. Písek)

Východně od vsi byl roku 1972 prokopán žárový hrob s mečem, kopím, štítem a dalšími nálezy. Hrob je datován do konce 3. stol. př. n. l.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 444.

SENICE (okr. Nymburk)

Roku 1927 byl v pískovně u hřbitova objeven bojovnícký hrob. Nálezy patří do 4. – 3. stol. př. n. l.

Literatura: Sedláčková – Waldhauser 1987, s. 153.

SLAVHOSTICE (okr. Jičín)

Dva bojovnícké hroby bojovníků ze 4. – 3. stol. př. n. l. byly objeveny na katastrálním území obce.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 449.

SOBČICE (okr. Jičín)

Roku 1984 byl objeven žárový hrob se zohýbaným mečem zdobeným na pochvě dvěma stylizovanými dračími hlavami, dále s hrotem kopí, sponou a brouskem (viz Obr. 8). Nálezy lze zařadit do doby okolo roku 200 př. n. l.

Literatura: Píč 1902, s. 171; Waldhauser 2007, s. 451.

SOBĚSUKY (okr. Chomutov)

Nálezy z keltských hrobů 4. – 3. stol. př. n. l. jsou uloženy v žateckém muzeu, mezi nimi i zbraně.

Literatura: Holodňák 1988, s. 51 – 53.

STAŇKOVICE (okr. Louny)

Roku 1902 bylo na poloze Tafka objeveno keltské sídliště z 3. – 1. stol. př. n. l., mezi nálezy byl mimo jiné fragment železné pochvy meče.

Literatura: Filip 1956, s. 385.

STEHELČEVES (okr. Kladno)

Z lokality u drubežárny na okraji vsi je znám železný hrot kopí, pravděpodobně z doby laténské.

Literatura: Filip 1956, s. 382.

STRADONICE U LIBOCHOVIC (okr. Louny)

Při stavbě silnice byly ničeny hroby, byl však zachráněn meč z 3. stol. př. n. l.

Literatura: Filip 1956, s. 382.

STRADONICE (okr. Beroun)

U myslivny Na Lísku byl po odkrytí jedné z mohyl objeven dvojjubý hrot oštěpu a pekáčovitý nůž.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 468.

STRÁNCE (okr. Most)

Na pohřebišti, nacházejícím se na severním okraji obce, byly v kostrových hrobech ze 4. – 3. stol. př. n. l. objeveny různé předměty, včetně zbraní (viz Obr. 7).

Literatura: Waldhauser 2007, s. 469.

STRKOVICE (okr. Louny)

Na bývalém Groschupově poli byl objeven hrob bojovníka ze 4. – 3. stol. př. n. l. Nálezy (viz Obr. 9) jsou nyní uloženy v teplickém muzeu.

Literatura: Holodňák 1988, s. 56.

STŘEDNICE (okr. Mělník)

Severně od silnice Střednice – Vysoká byly objeveny kostrové hroby se zbraněmi (4. – 3. stol. př. n. l.). Nálezy jsou nyní uloženy v mělnickém a Národním muzeu.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 471.

STUDENĚVES (okr. Kladno)

Hrot kopí uložený ve slánském muzeu by mohl pocházet z kostrových hrobů období 4. – 3. stol. př. n. l.

Literatura: Filip 1956, s. 383.

SULEJOVICE (okr. Litoměřice)

Na severovýchodním okraji obce došlo roku 1957 k odkryvu čtyř kostrových hrobů. V jednom z nich byl objeven štít vyzdobený dvěma rosetkami, zhotovenými nejspíše z mořského plže. Nálezy patří do 4. – 3. stol. př. n. l.

Literatura: Filip 1956, s. 383.

SVÁDOV (okr. Ústí nad Labem)

Železný hrot kopí byl nalezen při úpravě rybníka. Nyní se nachází v muzeu v Ústí nad Labem.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 473.

SVRKYNĚ (okr. Praha – západ)

Jižně od obce byly roku 1843 nalezeny kostry v řadě, vybaveny meči, kopími, opasky a kroužky na rukách. Nálezy pocházejí ze 4. – 3. stol. př. n. l.

Literatura: Sklenář 1992, s. 249 – 250.

SVRŽNO (okr. Domažlice)

V letech 1985 – 1993 byl prováděn záchranný archeologický výzkum na Černém kopci. Bylo zde zjištěno pravěké osídlení. Z doby 3. – 2. stol. př. n. l. byl objeven železný hrot šípů s křídélky, o délce 8,4 cm.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 475.

ŠTĚTÍ (okr. Litoměřice)

V polovině minulého století proběhly v lokalitě papíren výzkumy, během nichž byly objeveny kostrové hroby ze 4. – 3. stol. př. n. l. U jedné z koster byl objeven meč.

Literatura: Zápotocký 1973, s. 154 – 155.

TAJANOV (okr. Klatovy)

Na pahorku Husín za městem, byly koncem 19. století prokopány mohyly. V jedné z nich byl objeven sekáč z 5. stol. př. n. l.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 477.

TĚCHOBUZICE (okr. Litoměřice)

Roku 1879 byl na chmelnici u obce nalezen hrob bojovníka ze 4. – 3. stol. př. n. l. Nálezy jsou nyní neznámé.

Literatura: Zápotocký 1973, s. 155.

TIŠICE (okr. Mělník)

Při záchranném výzkumu v pískovně mezi lety 1996 – 1997 bylo objeveno keltské pohřebiště s dvaceti kostrovými hroby ze 4. – 3. stol. př. n. l. Mezi hroby se vyskytovaly běžné hroby mužů se zbraněmi.

Literatura: Waldhauser 1999, s. 131, 187 – 199.

TŘEBNICE (okr. Příbram)

Keltské sídliště z 6. – 5. stol. př. n. l. se rozkládalo jihozápadně od obce. Mezi nálezy patří mimo jiné nákončí meče.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 487.

TŘEBOHOSTICE (okr. Strakonice)

Severně od vsi byl v lese objeven žárový hrob. V hloubce 35 cm byl nalezen železný meč s výzdobou, hrot kopí, sekáč a další předměty z doby okolo roku 200.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 488.

TŘÍSOV (okr. Český Krumlov)

Jediná zbraň, a to hrot kopí, byla objevena na bývalém keltském oppidu (druhá polovina 2. stol. př. n. l. – přelom letopočtu) severovýchodně od obce.

Literatura: Drda – Rybová 1998, s. 136 – 137, 186.

TUCHOMYŠL (okr. Ústí nad Labem)

Severovýchodně od obce probíhaly od 30. let až do roku 1974 vykopávky keltských hrobů. Byl zde objeven hrob bojovníka z 3. stol. př. n. l. Nálezy předmětů pochází také z hnědouhelných dolů, kde se dříve vyskytovalo keltské sídliště. Mezi nálezy byl mimo jiné hrot kopí.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 496 – 497.

TUNĚCHODY (okr. Chrudim)

Keltské pohřby 4. – 3. stol. př. n. l. byly objeveny v oblasti cihelny. V nich byl nalezen mimo jiné hrot kopí.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 497.

TURNOV (okr. Semily)

Dva hroty kopí pocházejí z hrobu období HD – LT A. Naleziště se nachází v bývalé Aehrenthalově cihelně.

Literatura: Waldhauser 1996, s. 66 – 67, 121 – 122.

TVRŠICE (okr. Louny)

Severovýchodně od obce v poloze Na Vrškách byly objeveny kostrové a žárové hroby náležící do 5. stol. př. n. l. Ze zbraní byl nalezen železný sekáč a železné žlábkovité kování, zřejmě ze štítu.

Literatura: Filip 1956, s. 337.

ÚDRNICKÁ LHOTA (okr. Jičín)

Z kostrového hrobu v cihelně se zachoval železný mečík s bronzovou objímkou rukojeti. Jedná se o velitelský mečík původem z 5. stol. př. n. l.

Literatura: Waldhauser 1996, s. 123.

ÚHŘETICE (okr. Chrudim)

V bývalé Kopistově cihelně byly objeveny keltské hroby. V jednom žárovém hrobě byl nalezen zohýbaný železný meč dlouhý 75 cm.

Literatura: Filip 1956, s. 386.

ÚJEZD U RADNIC (okr. Rokycany)

Ve Vranovickém lese bylo v 60. letech 19. století objeveno mohylové pohřebiště. Pohřby z 6. – počátku 4. stol. př. n. l. obsahovaly mimo jiné železné sekáče, kopí a meč.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 504.

VALTÍŘOV (okr. Ústí nad Labem)

Roku 1933 byl na parcele číslo 3 nalezen meč z doby laténské.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 508.

VELKÉ PŘÍLEPY (okr. Praha – západ)

Objekt se zbraněmi z 3. stol. př. n. l. byl objeven roku 1999 v údolí Podmoránského potoka.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 511.

VELTĚŽ U PRAHY (okr. Praha – západ)

Z žárových hrobů zřejmě z 5. a 2. stol. př. n. l. pochází několikrát zprohýbaný železný meč a hrot kopí.

Literatura: Filip 1956, s. 387.

VELTĚŽE U LOUN (okr. Louny)

Nalezený meč z doby okolo roku 300 pocházel z keltského hrobu.

Literatura: Filip 1956, s. 387.

VEŘECHOV (okr. Klatovy)

Roku 1962 byl jihovýchodně od obce objeven při geologické sondáži dvousečný meč dlouhý 54 cm, železný hrot a bronzové kroužky z opasku. Nálezy jsou z doby okolo roku 300 př. n. l.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 515.

VESELÍ NAD LUŽNICÍ (okr. Tábor)

Zhruba kilometr jižně od Veselí nad Lužnicí byla v roce 1982 vybagrována 44,5 cm dlouhá část bronzové pochvy železného meče z 5. stol. př. n. l.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 515.

VILÉMOV (okr. Chomutov)

Železný meč, kopí a další artefakty ze 4. - 3. stol. př. n. l. byly věnovány roku 1903 do Národního muzea.

Literatura: Holodňák 1988, s. 58.

VITINĚVES (okr. Jičín)

Zbraně z hrobu bojovníka ze 4. stol. př. n. l. byly deponovány v okresním jičínském muzeu.

Literatura: Waldhauser 1988, s. 60 – 61.

ZÁBLATÍČKO (okr. České Budějovice)

V pískovně tehdejšího JZD byly nalezeny předměty z 5. a 3. – 1. stol. př. n. l., mezi nimi i okutí pochvy meče.

Literatura: Jansová 1962, s. 322 – 326.

ZABRUŠANY (okr. Teplice)

V dole Heřman byl před půl stoletím objeven železný meč v kostrovém hrobě ze 4. – 3. stol. př. n. l.

Literatura: Rusó 1990, s. 57.

ZÁLEZLICE (okr. Mělník)

Nálezy z kostrových hrobů ze 4. – 3. stol. př. n. l., které pocházejí z míst naproti škole, přišly do mělnického muzea. Mezi nálezy se vyskytuje i železný hrot kopí.

Literatura: Sklenář 1982, s. 446.

ZARÍČANY (okr. Kutná Hora)

Nález žárového hrobu s výbavou nádoby a kopí patří nejspíše do keltské doby.

Literatura: Filip 1956, s. 389.

ZÁVIST (okr. Praha – západ)

Oppidum, dva kilometry jihovýchodně od náměstí ve Zbraslavi, přineslo mnoho nových poznatků z dob keltského osídlení. Kromě nálezů různých zbraní zde byly objeveny i části kroužkové zbroje (viz Obr. 10).

Literatura: Drda – Rybová 2008, s. 5 – 66.

ŽABONOSY (okr. Kolín)

Na soukromém pozemku byl nalezen kostrový hrob s hrotem kopí, datovaný do 3. stol. př. n. l.

Literatura: Filip 1956, s. 390.

ŽÁKAVA (okr. Plzeň – jih)

V jedné z mohyl na návrší zvaném Svářeč bylo roku 1892 nalezeno kopí z 5. stol. př. n. l.

Literatura: Sklenář et al 1994, s. 247.

ŽALOV (okr. Praha – západ)

Při kopání jámy byl objeven hrob bojovníka a bohaté ženy ze 4. stol. př. n. l.

Literatura: Waldhauser 2007, s.538.

ŽATEC (okr. Louny)

V Čeradické ulici byl objeven hrob z 5. stol. př. n. l., jenž obsahoval mimo jiné železný hrot kopí.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 539.

ŽELENICE U BÍLINY (okr. Most)

V pískovně bylo objeveno keltské pohřebiště, z něhož se zbraně a šperky dostaly do muzea v Teplicích.

Literatura: Budinský 1983, s. 47 – 48.

ŽELENICE U SLANÉHO (okr. Kladno)

Při stavbě silnice byl roku 1843 objeven hrob bojovníka s mečem, švartnovým náramkem a bronzovou sponou, jež byla zřejmě dovezena až z Balkánu. Hrob je datován do druhé poloviny 3. stol. př. n. l.

Literatura: Drda – Rybová 1998, s. 20, 57 – 58.

ŽERČICE (okr. Mladá Boleslav)

V meziválečné době byl západně od rybníka objeven železný meč s profilací přechodu mezi čepelí a rukojetí, která je typická pro zbraně Keltů ze 4. – 3. stol. př. n. l. Další nálezy pocházejí z bývalého keltského sídliště jihovýchodně od obce.

Literatura: Waldhauser 2007, s. 544.

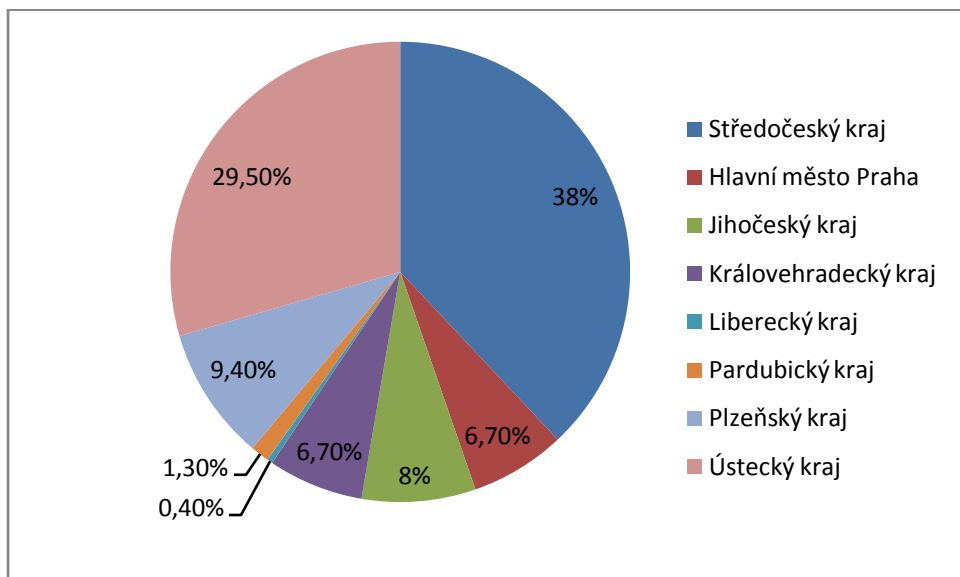
ŽIDOVICE (okr. Litoměřice)

Nalezený kostrový hrob s železným hrotem oštěpu a šípem patří snad keltské populaci.

Literatura: Filip 1956, s. 391.

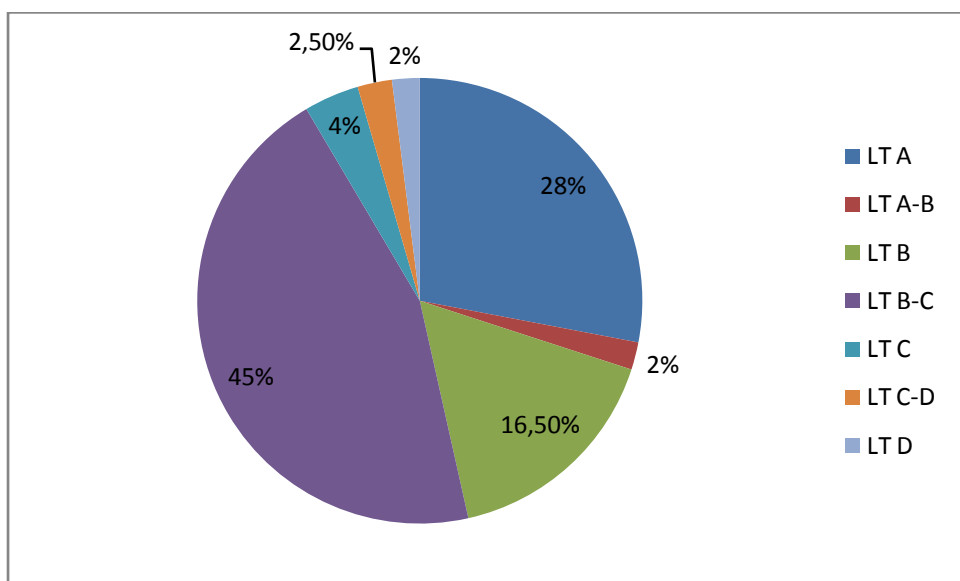
6.4 Percentuální vyjádření nálezů

Největší množství nalezišť s keltskými zbraněmi bylo objeveno ve Středočeském kraji (38 %), dále v kraji Ústeckém (29,5 %), Plzeňském (9,4 %), Jihočeském (8 %), Hlavním městě Praha a Královehradeckém (6,7 %), Pardubickém (1,3 %) a Libereckém (0,4%) (viz graf 1).

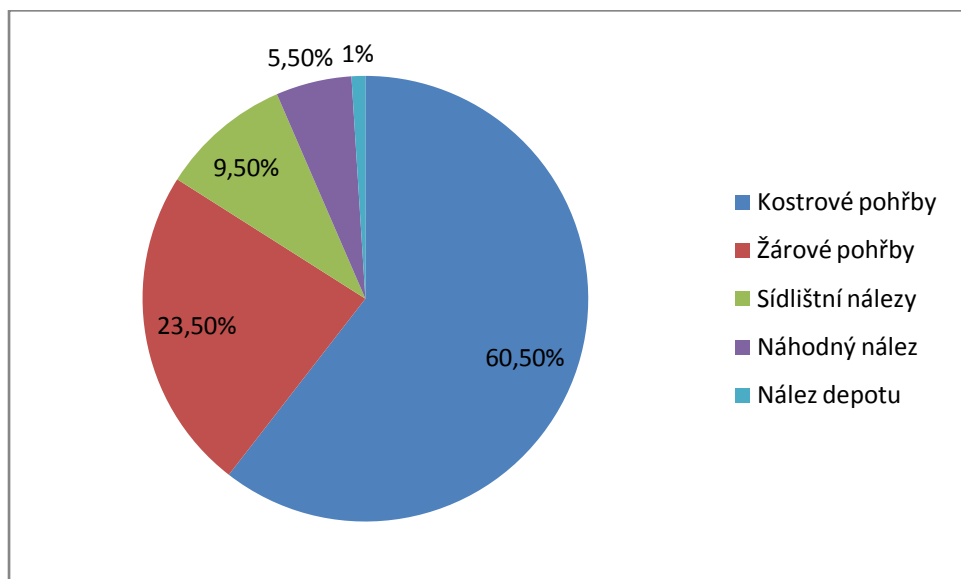
Graf 1) Znázornění výskytu zbraní v jednotlivých krajích

Percentuální vyjádření výskytu zbraní v závislosti na jednotlivých obdobích je znázorněno v grafu číslo 2:

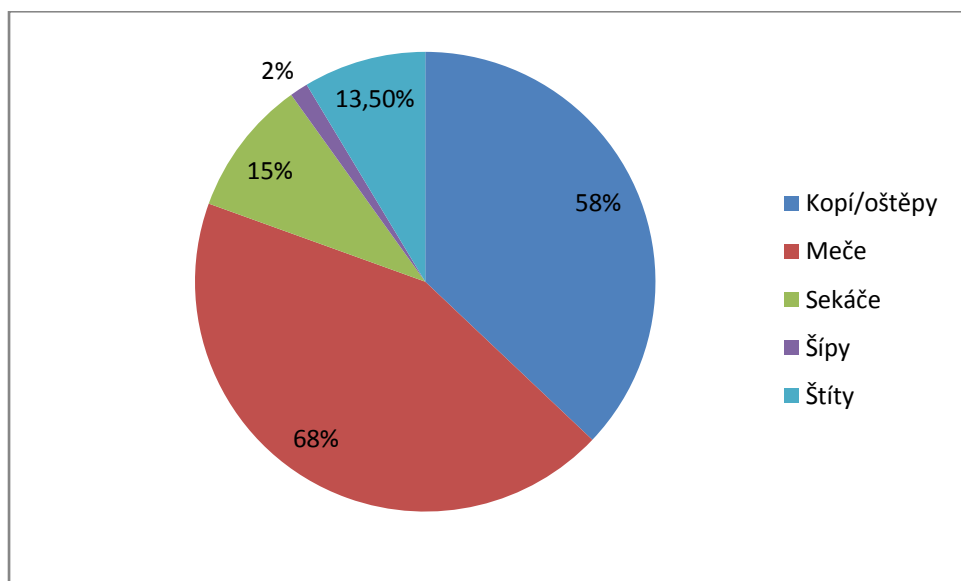
Graf 2) Znázornění výskytu zbraní z jednotlivých období

Z hlediska výskytu zbraní v nálezových situacích bylo 60,5 % zbraní nalezeno v kostrových hrobech, 23,5 % v žárových hrobech, 9,5 % v sídlištních nálezech, 5,5 % tvoří náhodné nálezy a 1 % nálezy v depotech (viz graf 3).

Graf 3) Znázornění nálezových situací

V grafu 4 je znázorněn procentuální výskyt nalezišť s určitým typem zbraně. Nejčastěji tak bývají objeveny naleziště s meči (68%), dále jsou to s kopími/oštěpy (58%), sekáči (15%), štíty (13,5%) a šípky (2%).

Graf 4) Znázornění nalezišť s určitým typem zbraně

7. Závěr

Železné nástroje, tedy bohužel i zbraně, se staly v průběhu posledních tří tisíc let civilizačním statkem zásadního významu v celém Starém světě a postupně na zemi vůbec. Nálezy těchto výrobků tvoří důležitou součást hmotné kultury vzdělaností a jejich tvar a vnější vzhled jsou důležitým předmětem archeologického bádání. Co se týče keltského osídlení v Čechách, dokládají zbraně určitý důkaz pracovitosti a celkového potenciálu tehdejších Keltů. Pomocí zjištěných informací se lze lépe přiblížit ke keltskému životu.

Z tabulky nalezišť lze pozorovat, že kovové předměty v období LT A-C1 se zachovávají především v hrobech, méně potom v depotech. Nálezů ze sídlišť z tohoto období není mnoho známo, snad z důvodu recyklace zničených předmětů. Celkově lze konstatovat, že nálezy na pohřebištích ve stupních LT A-C1 dokládají bohaté vybavení komunit železnými předměty. V LT B-C lze na pohřebištích pozorovat pozvolný nárůst zastoupení železných zbraní. Naleziště zbraní z tohoto období tvoří 45 % nalezišť celé laténské doby. Naleziště z LT A, z nichž převažují především žárové hroby v mohylách, tvoří 28%. Naleziště konkrétně ze stupně LT B, většinou s kostrovými hroby, představují 16,5%. Období LT C tvoří 4 % nálezů, LT C-D 2,5 %, LT A-B 2%. Téměř všechny nálezy z LT D (2 %) pocházejí ze sídlištní situace. Z geografického hlediska bylo nejvíce nalezišť se zbraněmi objeveno ve Středočeském kraji, a to 38 %. Na druhém místě potom byl kraj Ústecký s 29,5 %, dále pak Plzeňský kraj s 9,4 % nalezišť, v Jihočeském kraji tvoří naleziště 8 %. Královehradecký kraj tvoří stejně jako Hlavní město Praha 6,7 % nalezišť, Pardubický kraj 1,3 % a Liberecký kraj 0,4 %. Z hlediska výskytu zbraní v nálezových situacích bylo 60,5 % zbraní nalezeno v kostrových hrobech, 23,5 % v žárových hrobech, 9,5 % v sídlištních nálezech, 5,5 % tvoří náhodné nálezy a 1 % nálezy v depotech. Z výskytu typů zbraní bývají nejčastější naleziště s meči, a to z 68 % všech nalezišť. Kopí a oštěpy se vyskytují až na 58 % nalezišť, sekáče na 15 %, štíty na 13,5 % a šípy na 2 %.

Bohužel by jednotlivé nálezy nebylo možné sepsat všechny, jejich počet by byl zavádějící a nekompletní, jelikož značná část nalezených artefaktů postrádá podrobnější nálezové okolnosti a dokonce se některé ani nedochovaly. Takto vytvořený seznam by navíc obsahově přesahoval rámec bakalářské práce z důvodu velkého množství nálezů. Hlavní přínos této práce vidím však v tom, že byla vytvořena databáze určitých poznatků o zbraních, mapa nalezišť a jejich seznam, z něhož lze čerpat. K dalšímu bádání o laténských zbraních mohou také pomoci vytvořené procentuální analýzy.

ABSTRACT:

The iron instruments (suddenly also weapons) became true in last 3000 years civilization property of essential importance in the Old world. Discovery of those artefacts are an important part of general knowledge and they are topics of archeological researches. The settlement of Bohemia by Celts is partially declared by weapons. The quality of those weapons are denoting the development of Celts.

In the settlement context LT A-C1 are iron instruments pretty rare, because damaged instruments could be recycled. Better source of them are practical or ritual graves and depots. In the necropolises in the LT A-C1 a lot of iron instruments include instruments of high quality like swords was found. In the LT B2 and LT C1 amount of iron artefacts in the necropolises gradually grows, while LT A-C1 is the amount of iron artefacts limited. Most of the iron artefacts was found at LT C2-D1. From the position of the periods most of the weapons excavations was from the LT B-C (45 %). LT A constituted 28%, usually in the glow graves and barrows. LT B 16,5 %, most of them are from the skeleton graves . The period LT C constituted 4 %, LT C-D 2,5 %, LT A-B 2%, most of them from burial grounds, and LT D also 2 %, almost all of excavations of this period was in settlements. From geographical position most of the weapons excavations were found in the Stredocesky region (38 %), the second one was Ustecky region (29,5 %), next one was Plzensky region (9,4 %), Jihocesky region (8 %), Kralovehradecky region and Hlavni mesto Praha (6,7 %), Pardubicky region (1,3 %) and Liberecky region (0,4 %). From the position of finding situations was 60,5 % found in the skeleton graves, 23,5 % in the glow graves, 9,5 in the settlements, 5,5 % was found coincidentally and 1 % in the depots. From the position of the weapons of the 68 % of excavations found swords, of the 58 % spears and lances, of the 15 % chisels, of the 13,5 % shields and of the 2 % of excavations were found arrows.

Benefit of this thesis is in the occasion to use the database of knowledge and excavations, and percentual analyses for future thesis and works.

8. Přílohy

Tab. 3) Seznam nálezů

Obec	Okres	Datace	Nalezená část	Okol. nálezu
Benátky nad Jizerou 2	Mladá Boleslav	LT B1	Meč	KH
Benátky nad Jizerou 3	Mladá Boleslav	LT	Kopí	NN
Benátky nad Jizerou 5	Mladá Boleslav	LT D	Meče, kopí	HN
Bezno 1	Mladá Boleslav	LT B-C1	Meč	KH
Bílina 1	Teplice	LT B1	Meč	KH
Brandýsek 1	Kladno	LT B-C1	Meč, kopí	KH
Branov 2	Rakovník	LT A-B1	Meč, štít, sekáč	ŽH
Brodce 1	Mladá Boleslav	LT B	Meč	KH
Brozánky u Mělníka 2	Mělník	HD-LT A	Sekáč	SN
Bušovice 1	Rokycany	HD-LT A	Meč	ŽH
Bystřice u Libáně 1	Jičín	LT B	Meč, kopí	KH
Cerhýnky 2-3	Kolín	LT B-C1	Meč	KH
Cítoliby 1, 3	Louny	LT A-C1	Meče, oštěp	H
Černčice 1	Teplice	LT	Kopí	NN
Červené Pečky 1-3	Kolín	LT B-C1	Meč, kopí	KH
Červený Hrádek 1	Plzeň - sever	HD-LT A	Kopí	MŽH
Český Brod 1	Kolín	LT B-C1	Zbraně	KH
Číčovice 1	Praha - západ	LT B-C1	Meč, oštěpy, kopí	KH
Čínov 2	Louny	LT C1	Meč, kopí, štít	ŽH
Čížkovice 1	Litoměřice	LT B1	Meče	KH
Děčín 2, 6	Děčín	LT B-C1	Kopí	SN

Dobrá Voda 1	Jičín	LT	Meče, kopí, štíty	KH
Dobrovice 1	Mladá Boleslav	LT B-C1	Meč, kopí	KH
Dobříčany 2	Louny	LT A-B2	Sekáč	SN
Dobšice 1-2	Nymburk	LT B-C1	Meče, oštěpy, štíty	KH
Domoušice 1	Louny	HD-LT A	Praková munice	SN
Drahelčice 1	Beroun	LT B-C1	Meč	KH
Dražičky 1	Tábor	LT A	Meč, oštěp	MH
Duchcov 1-4	Teplice	LT B-C1	Meč	KH
Dýšina 1	Plzeň - sever	HD - LT A	Kopí	MŽH
Holubice 2	Praha - západ	LT B-C1	Meč	KH
Horní Slivno 1	Mladá Boleslav	LT B-C1	Meč, kopí	KH
Hořelice 1	Praha - západ	LT B	Meč, kopí	KH
Hořenice u Jaroměře 1	Náchod	LT B2	Meče, kopí, štíty	KH
Hořín 1	Mělník	HD-LT A	Sekáč	ŽH
Hořovičky 1	Rakovník	LT A	Sekáč	MH
Hostomice 4-6	Teplice	HD-LT A	Kopí	SN
Hostomice u Hořovic 1	Beroun	LT B-C1	Meč	KH
Hosty 2	České Budějovice	HD-LT A	Meč, sekáče	MŽH
Hradiště u Kasejovic 1	Plzeň - jih	HD-LT A	Oštěpy, sekáč	ŽH
Hrazany 1	Příbram	LT C2-D1	Meč, oštěpy, šípy	SN
Hustířany 1	Náchod	LT B-C1	Meč	KH
Hvožd'any 1	Tábor	HD-LT A	Oštěp	MŽH
Chlum u Blatné 1	Strakonice	HD-LT A	Oštěp	MŽH
Chlum u Rokycan 1	Rokycany	LT A	Meč, kopí, toulec	MKH
Chotěbudice 1	Louny	LT B-C1	Kopí	KH
Chotějovice 1-4	Teplice	LT B-C1	Zbraně	KH
Chotěšice 1-2	Poděbrady	LT B2-C1	Meč, kopí, štít	KH

Chotovenka 1-2	Teplice	LT B1-D	Meče	KH
Chotusice 1	Kutná Hora	LT B1	Meče	KH
Chudeřice 1	Teplice	LT B1	Meč	KH
Chýnov 4	Praha - západ	HD-LT A	Meč, kopí	depot
Jabkenice 1	Mladá Boleslav	HD - LT A	Sekáč	MH
Jenišův Újezd 1	Teplice	LT B1-C1	Zbraně	KH
Jeruzalém 1	Příbram	LT C1-D	Kopí	SN
Jičín 1	Jičín	LT B-C1	Meč	KH
Jíkev 1-2	Nymburk	HD-LT A	Meč	ŽH
Kadov 1	Strakonice	LT C2-D2	Oštěp	NN
Kaliště na Klatovsku 1	Klatovy	HD-LT A	Kopí, sekáče	SN
Kamenný Újezd 1	České Budějovice	LT A	Meč	MŽH
Katusice 1	Mladá Boleslav	LT B	Meče, kopí, štít	KH
Klučenice 3	Příbram	HD-LT A	Kopí	ŽH
Klučov 1	Kolín	LT B-C1	Prestižní meč, meče	KH
Kněžves u Prahy 1	Praha - západ	HD-LT A	Kopí, sekáč	ŽH, KH
Kolín 4	Kolín	LT B1-C1	Meč, sekáč	KH
Kolín 5	Kolín	LT D	Meč	KH
Kolín 11	Kolín	LT D2	Kopí, štít	depot
Košík u Rožďalovic 1	Nymburk	LT	Meč, oštěp	KH
Kozly u Neratovic 1	Mělník	HD-LT A	Sekáč	NN
Kralovice 1	Plzeň – sever	HD-LT A	Meče, sekáče	KH, ŽH
Krásná Hora nad Vltavou 1-5	Příbram	LT	Kopí	H
Křečkov 1	Nymburk	HD-LT A	Kopí, sekáč	ŽH
Křinec 1-2	Nymburk	LT B	Meče, kopí	KH

Kšely 1	Kolín	LT B-C1	Prestižní meč, meče, kopí, oštěp	KH
Kutná Hora 3	Kutná Hora	LT B-C1	Meče	KH
Kyšice 1-2	Plzeň - sever	LT A	Prestižní meč	MKH
Lazsko 1	Příbram	HD-LT A	Oštěp	ŽH
Lbín 1	Teplice	HD-LT A	Kopí	ŽH
Ledvice 4	Teplice	HD-LT A	Kopí	SN
Lenešice 1-3	Louny	LT	Meče, kopí, sekáč	KH
Leskovice 2	Strakonice	HD-LT A	Sekáč	MŽH
Letky 1	Praha - západ	LT B2/C1	Meče, kopí, štíty	KH
Libčeves 1	Louny	LT B-C1	Meče, štít	KH
Liběchov 1	Mělník	LT B-C1	Meč, kopí	KH
Liběšice 1	Louny	LT B-C1	Meče, kopí	KH
Libkovic 1-2	Most	LT B-C1	Meče, kopí, štít	KH
Libochovany 2-3	Litoměřice	LT	Meč, kopí	KH
Libomyšl 2	Beroun	LT B-C1	Zbraně	KH
Lipany 2	Kolín	LT B2-D2	Sekáč	SN
Litochovice 1	Litoměřice	LT B-C1	Kopí	KH
Litochovice 1	Strakonice	HD-LT A	Kopí, sekáč	MŽH
Litoměřice 3	Litoměřice	LT B2-C1	Zbraně	H
Lobkovic 1	Mělník	LT B-C1	Meč, kopí	KH
Lochenice 1	Hradec Králové	LT B-C1	Meč	KH
Lochenice 3	Hradec Králové	HD-LT A	Meč	ŽH
Lochovice 1	Beroun	HD-LT A	Meč	MŽH
Louny 1	Louny	LT A	Kopí	KH
Lovosice 3-4	Litoměřice	LT B-C1	Meče, kopí, sekáč, štít	KH
Lukov u Ústěka 1	Litoměřice	LT B1	Zbraně	KH
Lužany u Přeštic 1-2	Plzeň - jih	LT A/B1	Meče, oštěpy	MŽH
Makotřasy 1-4	Kladno	LT C	Meč, kopí	KH
Malé Březno 1	Most	LT	Meče	KH
Manětín – Hrádek 1	Plzeň - sever	HD-LT A	Kopí	ŽH

Maňovice 1	Klatovy	LT	Meč	NN
Mariánské Radčice 1	Most	LT B-C1	Kopí	KH
Markvartice 1-2	Jičín	LT C2-D1	Meč, štít	NN
Mcely 1-2	Nymburk	LT B-C1	Meče	KH
Mělník 1	Mělník	LT B2-C1	Meč, kopí, přilbice	KH
Mínice 1	Mělník	HD-LT A	Praková munice, šíp	SN
Mírkovice 1	Domažlice	HD-LT A	Kopí, sekáč	MŽH
Mladá Boleslav 1	Mladá Boleslav	LT	Kopí	NN
Modlešovice 1, 2	Strakonice	LT B2/C1	Meče, oštěp	KH
Mochov 2	Praha - východ	HD-LT A	Sekáč	NN
Most 1-4	Most	LT B-C1	Meče, štít	KH
Mšec 1-2	Rakovník	LT	Kopí	SN
Nečichy 1	Louny	LT B1	Meč	KH
Nehasice 3	Louny	LT B-C1	Meč, štít	KH
Nesuchyně 1	Rakovník	LT A-B1	Prestižní meč	KH
Neštětice 2	Ústí nad Labem	HD-LT A	Meč, kopí, štít	ŽH
Neštětice 4	Ústí nad Labem	LT C2	Kopí	SN
Nevězice 2	Písek	HD-LT A	Meč, kopí, sekáče	MŽH
Nišovice 1	Strakonice	LT	Oštěpy	MŽH
Nová Huť	Plzeň - sever	HD-LT A	Zbraně	MŽH
Nová Ves u Kralup 1	Mělník	LT B2-C1	Meč, kopí, štít	KH
Nové Dvory 1-2	Kutná Hora	LT B-C1	Meče, kopí	KH
Nový Bydžov 1-3	Hradec Králové	LT	Meče, kopí, štít	KH
Nynice 1	Plzeň - sever	LT	Kopí, sekáč	ŽH
Opolánky 2	Nymburk	LT B-C1	Meč	KH
Paseky 1	Písek	HD-LT A	Oštěp	MŽH

Pečky 1	Kolín	LT B-C1	Meč, kopí, štít	KH
Píсты 1	Litoměřice	LT B-C1	Zbraně	KH
Plav 1	České Budějovice	HD-LT A	Meč	MŽH
Plzeň 13	Plzeň - město	HD-LT A	Meč	MŽH
Plzeň 17	Plzeň - město	LT C1	Meč, štít	KH
Pňov 1	Kolín	LT B-C1	Meč, oštěp	KH
Počedělice 1	Louny	LT B-C1	Kopí	KH
Podsedice 1	Litoměřice	LT B-C1	Meč	KH
Poleňka 1	Klatovy	HD-LT A	Kopí, sekáč	ŽH
Postoloprty 2	Louny	LT B-C1	Zbraně	KH
Praha 3 – Žižkov 2	Hlavní město Praha	LT B	Meče, oštěp	KH
Praha 5 – Jinonice 1-2	Hlavní město Praha	LT B2/C1	Kopí	SN
Praha 5 – Košíře 1	Hlavní město Praha	LT B	Meč	KH
Praha 5 – Motol 1	Hlavní město Praha	LT B-C1	Meč, kopí	KH
Praha 5 – Radotín 1	Hlavní město Praha	HD-LT A	Kopí	ŽH
Praha 5 – Řeporyje 1	Hlavní město Praha	LT B	Meč	KH
Praha 6 – Bubeneč 2	Hlavní město Praha	LT B-C1	Meč, kopí, přilbice	KH
Praha 6 – Ruzyně 1	Hlavní město Praha	LT B-C1	Zbraně	KH
Praha 6 – Sedlec 1	Hlavní město Praha	LT B2/C1	Meč, oštěp, štít	KH
Praha 8 – Dolní Chabry 2	Hlavní město Praha	LT B2-C	Kopí	SN
Praha 8 – Libeň 1-2	Hlavní město Praha	LT B	Meče, kopí, šípy	KH

Praha 9 – Hloubětín 1	Hlavní město Praha	LT B-C1	Meče	KH
Praha 9 – Vinoř 1	Hlavní město Praha	LT B2	Meč	KH
Praha 9 – Vysočany 2	Hlavní město Praha	LT B-C1	Meč	KH
Praha 10 – Vršovice 1	Hlavní město Praha	LT B1-C1	Zbraně	KH
Prosmyky 1	Litoměřice	LT B1	Meč, kopí	KH
Předměřice 2	Hradec Králové	LT B-C1	Meč, štít	KH
Přemyšlení 1	Praha - východ	LT B-C1	Meč, štít	KH
Přerov nad Labem 8	Nymburk	LT-D	Zbraně	SN
Pševs 1	Jičín	LT B-C1	Meč, kopí	KH
Pšov 1	Louny	LT B-C1	Meč, oštěp	KH
Radovesice	Teplice	LT B2	Meče, kopí, štít	KH
Rejšice	Mladá Boleslav	LT B-C1	Meč	KH
Rokytovec 1	Mladá Boleslav	LT B-C1	Meč	KH
Rosice 1	Chrudim	LT B-C1	Meč	KH
Roztoky u Prahy 1	Praha - západ	LT A	Sekáč	MH
Roztoky u Prahy 2	Praha - západ	LT B-C1	Meč	KH
Řepeč 1	Tábor	HD-LT A	Meč, oštěpy	MŽH
Řepnice 1	Litoměřice	LT B-C1	Meč, kopí	KH
Semice u Písku 1	Písek	LT C1	Meč, kopí, štít	ŽH
Senice 1	Nymburk	LT B-C1	Zbraně	KH
Slavhostice 1	Jičín	LT B-C1	Meče, kopí	KH
Sobčice 1	Jičín	LT B2-C2	Meč, kopí	ŽH
Soběsuky 1-4	Chomutov	LT B-C1	Meč, oštěp	KH
Staňkovice 4	Louny	LT	Meč	SN
Stehelčevs 2	Kladno	LT B2	Kopí	KH

Stradonice u Libochovic 3	Louny	LT B2	Meč	KH
Stradonice 13	Beroun	LT	Oštěp, sekáč	MH
Stránce 1	Most	LT B-C1	Meče, štít	KH
Strkovice 1	Louny	LT B-C1	Meč, kopí	KH
Střednice 1	Mělník	LT B-C1	Meče	KH
Studeněves 1	Kladno	LT B-C1	Kopí	KH
Sulejovice 4	Litoměřice	LT B2	Štít	KH
Svádov 4	Ústí nad Labem	LT	Kopí	NN
Svrkyně 1	Praha - západ	LT B-C1	Meče, kopí	KH
Svržno 2	Domažlice	LT B-C1	Šíp	SN
Štětí 1	Litoměřice	LT B-C1	Meč	KH
Tajanov 1	Klatovy	LT	Sekáč	MH
Těchobuzice 1	Litoměřice	LT B-C1	Zbraně	KH
Tišice 1	Mělník	LT B-C1	Zbraně	KH
Třebnice 1	Příbram	HD-LT A	Meč	SN
Třebohostice 3	Strakonice	LT C1/C2	Meč, kopí, sekáč	MŽH
Třisov 1	Český Krumlov	LT C2-D2	Kopí	SN
Tuchomyšl 1-2	Ústí nad Labem	LT B1	Meče, kopí, štít	KH
Tuchomyšl 6-7	Ústí nad Labem	LT B	Kopí	SN
Tuněchody 1	Chrudim	LT B-C1	Kopí	KH
Turnov 1	Semily	HD - LT A	Meč, kopí	ŽH
Tvršice 1	Louny	LT	Sekáč, štít	ŽH
Tvršice 3	Louny	LT B	Štít	KH
Údrnická Lhota 1	Jičín	LT A	Prestižní meč	KH
Úhřetice 1	Chrudim	HD-LT A	Meč	ŽH
Újezd u Radnic 1	Rokycany	HD-LT B1	Meč, kopí, sekáče	MH
Valtířov 2	Ústí nad Labem	LT	Meč	NN

Velké Přílepy 3	Praha - západ	LT B	Zbraně	KH
Veltěž u Prahy 1	Praha - západ	LT A	Meč, kopí	ŽH
Veltěže u Loun 1	Louny	LT B2	Meč, oštěp	KH
Veřejchov 1	Klatovy	LT B2	Meč, kopí	NN
Veselí nad Lužnicí 1	Tábor	HD-LT A	Meč	NN
Vilémov 1	Chomutov	LT B-C1	Meč, kopí	KH
Vitiněves 1	Jičín	LT B1	Meč, sekáč	KH
Záblatíčko 1	České Budějovice	LT	Meč	SN
Zábrdovice u Křince 1	Nymburk	LT	Meče, oštěp	KH
Zabrušany 2	Teplice	LT B-C1	Meč	KH
Zálezlice 1	Mělník	LT B-C1	Kopí	KH
Zařičany 1	Kutná Hora	LT	Kopí	ŽH
Závist 1-3	Praha - západ	LT	Zbraně	SN
Žabonosy 1	Kolín	LT B-C1	Kopí	KH
Žákava 1	Plzeň - jih	HD – LT A	Kopí	MŽH
Žalov 1	Praha - západ	LT B1	Meč, kopí	KH
Žatec 3	Louny	LT A	Kopí	KH
Želenice u Bíliny 1	Most	LT	Meč	KH
Želenice u Slaného 1	Kladno	LT A	Meč, kopí	KH
Žerčice 2	Mladá Boleslav	LT B-C1	Meč	KH
Žerčice 3	Mladá Boleslav	LT B	Meč	KH
Židovice 1	Litoměřice	LT	Oštěp, šíp	KH

NN – náhodný nález; PKH – plochý kostrový hrob; PŽH – plochý žárový hrob; MKH – mohylový kostrový hrob; MŽH – mohylový žárový hrob; HN-hromadný nález; ON-ojedinelý nález; SN-sídlištní nález

Tab. 4) Klíč ke stanovení stáří hrobů keltských bojovníků (podle Waldhausera 1987)

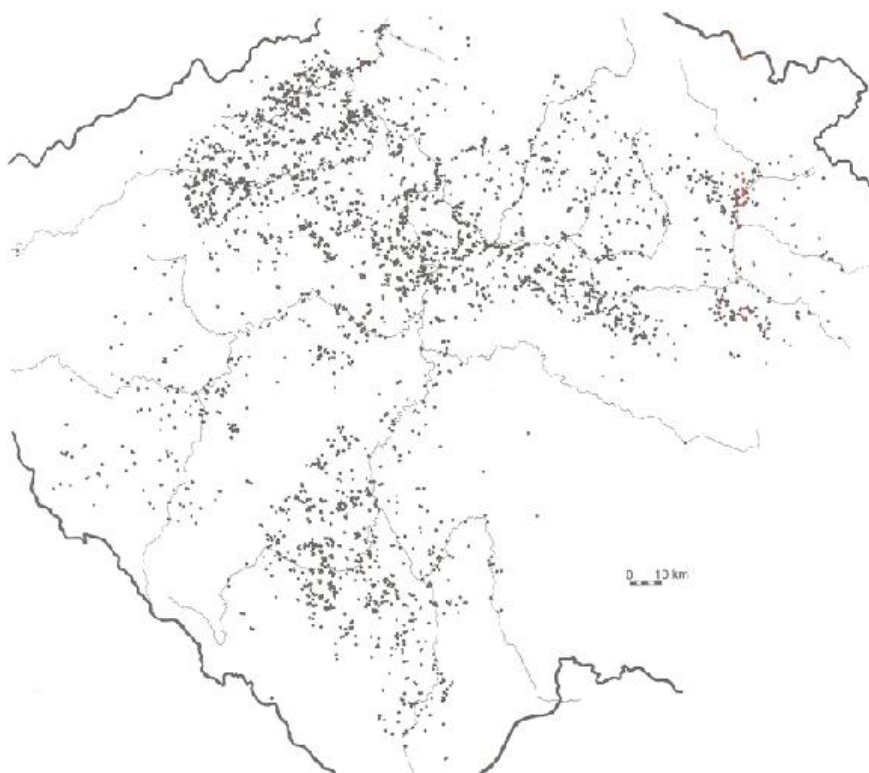
	OPASKY	ŠTÍTOVÉ PUKLICE A KOVÁNÍ	HROTY A BOTKY KOPIÍ	MEČE
LT B1a 380!				
LT B1b 330/320				
LT B2a 290				
LT B2b 260/250				
LT C1a 220/210				
LT C1b 175/165				

Tab. 5) Detaily keltského meče ze 4. – 3. stol. př. n. l. (podle Waldhausera 1978)

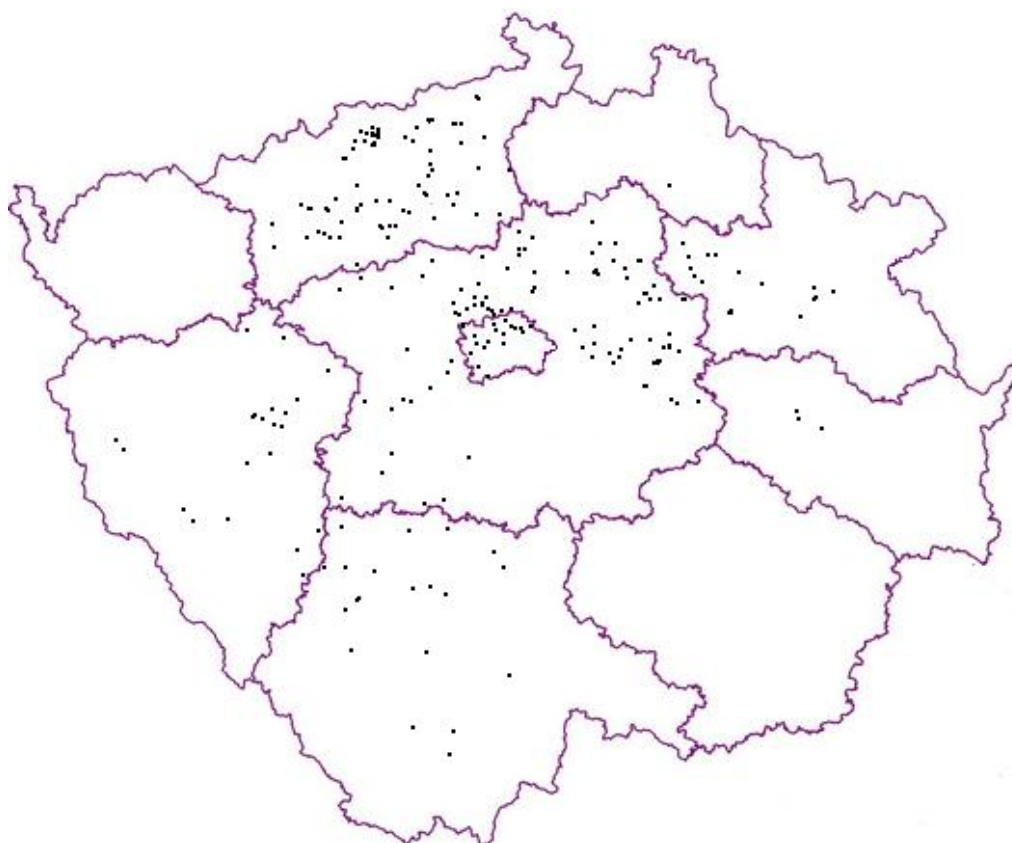
MEČ	VNĚJŠÍ STRANA POCHVY		VNITŘNÍ STRANA POCHVY		metrický kód		grafický kód					
	A	B	C	E	a	b	c	d	e	f		
meč	F	H	J	D ₂			h	k	l	n		
vnější strana pochvy		i										
vnitřní strana pochvy	G	H	K	O		g	i	j	m	o		

	1	2	3	4	5	6	7
a							
b							
c							
d							
e							
f							
g							
h							
i							
k							
l							
n							
o							

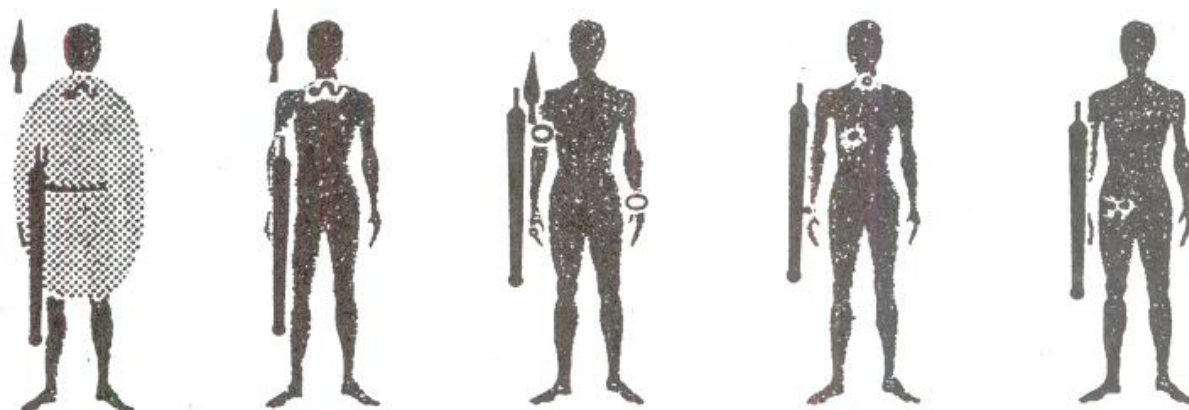
Obr. 2) Archeologická naleziště v Čechách od zlomu 6./5. stol. př. n. l. do třetí čtvrtiny 1. stol. př. n. l. (stav k 1.1.2000)

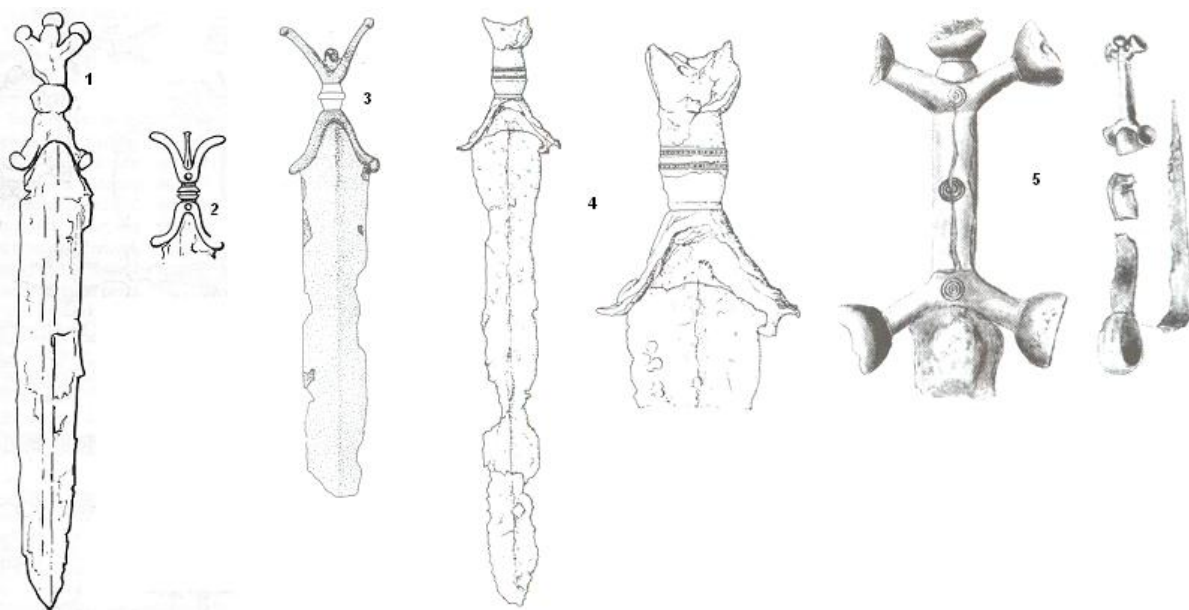
Obr. 3) Naleziště zbraní doby laténské v Čechách

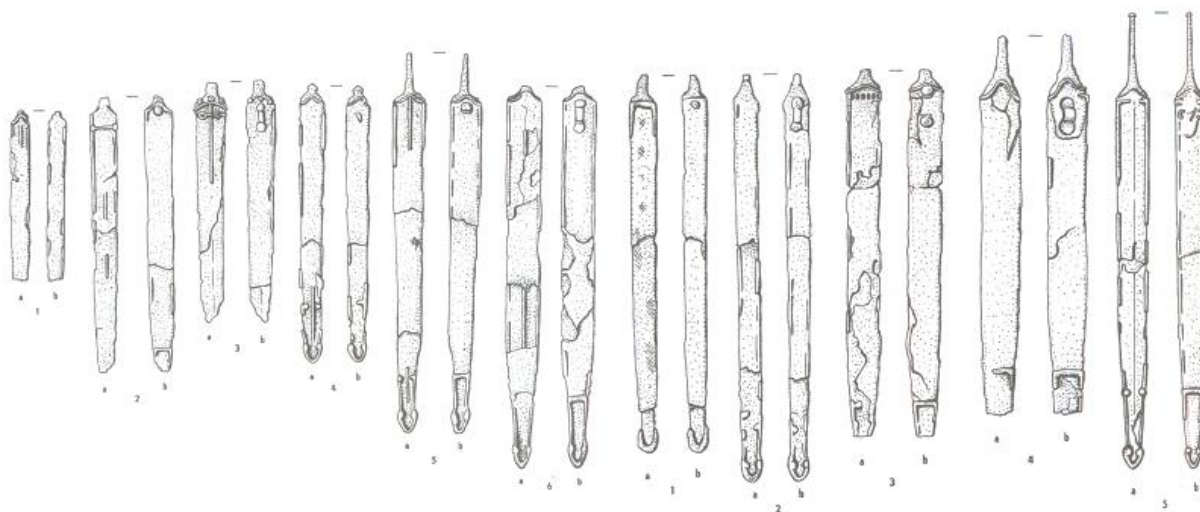
Obr. 4) Kombinace bojovníckých výbav na keltských kostrových pohřebištích v Čechách (podle Holodňáka a Waldhausera)

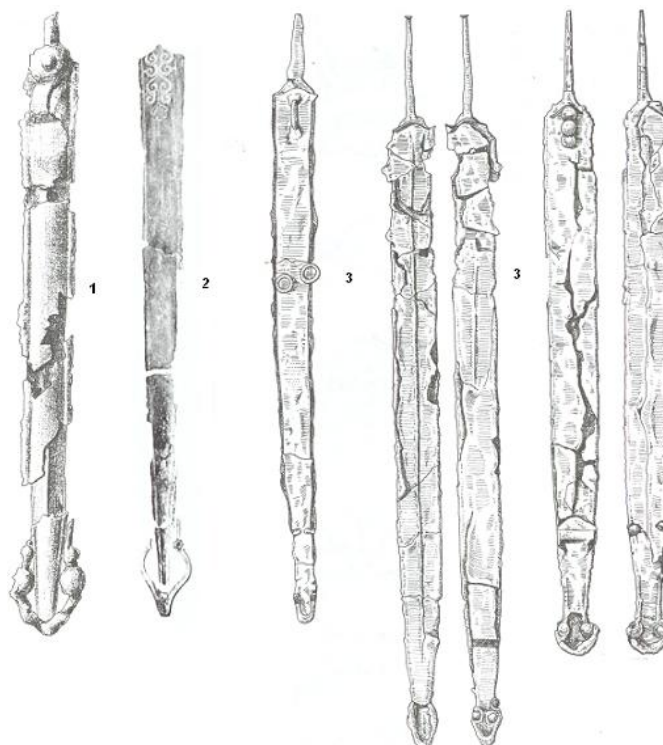
Obr. 5) Pseudoantropomorfní mečíky (1 – Kšely; 2 – Klučov; 3 – Údrnická Lhota; 4 – Nesuchyně; 5 – Kyšice)

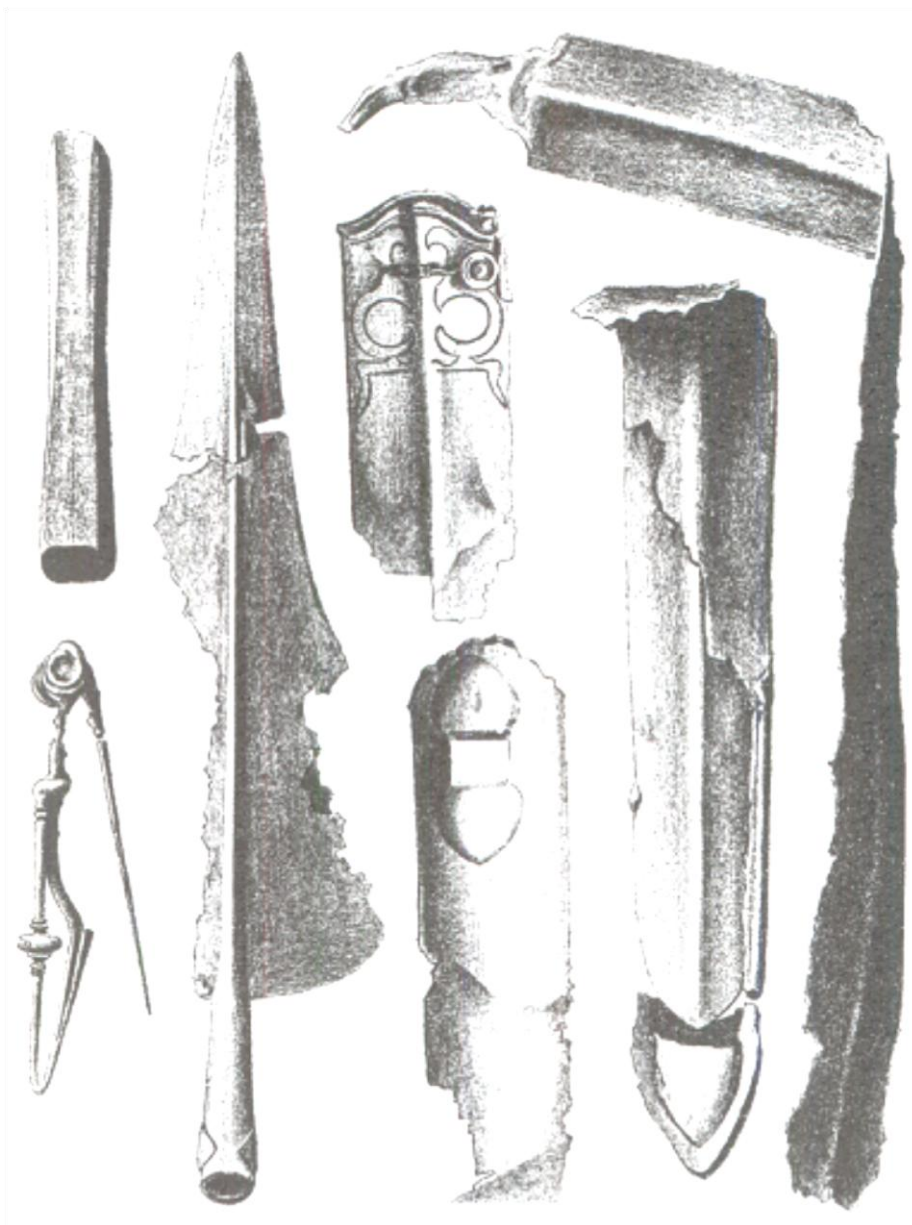
Obr. 6) Meče z jenišovújezdské nekropole

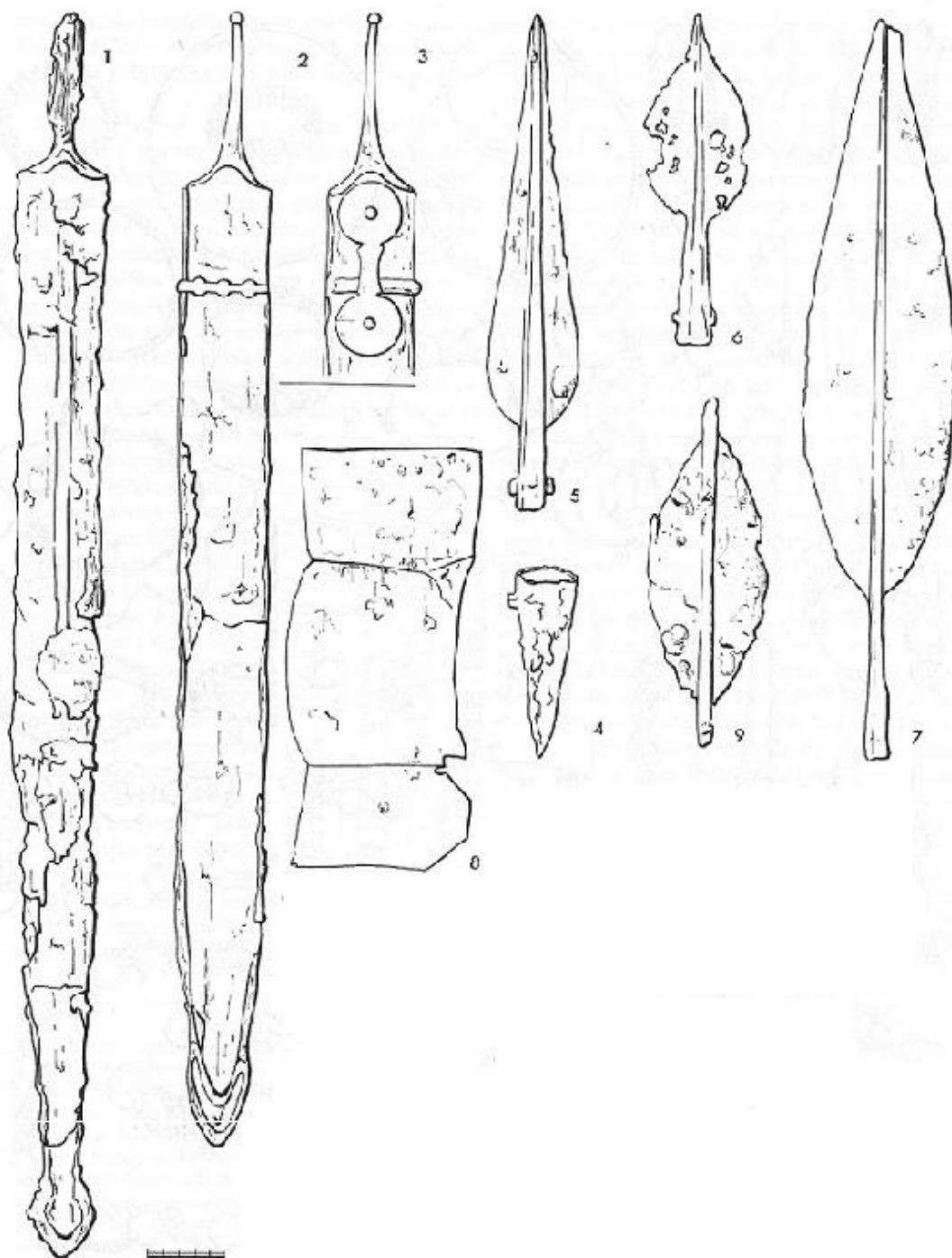
Obr. 7) Meče (1 – Hořelice, 2 – Dražičky, 3 – Stránce)

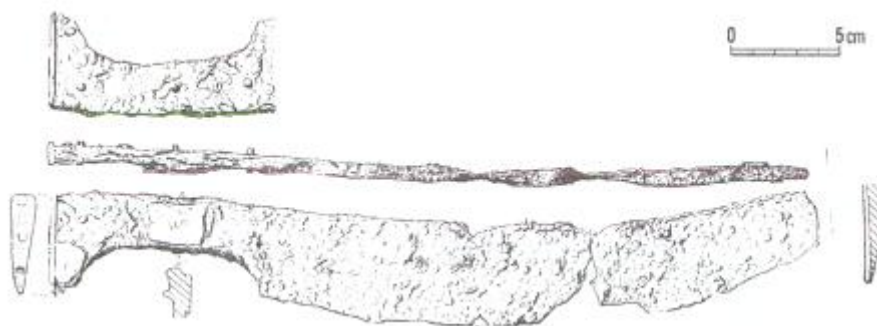
Obr. 8) Nálezy ze Sobčic (konec 3. až počátek 2. stol. př. n. l.)

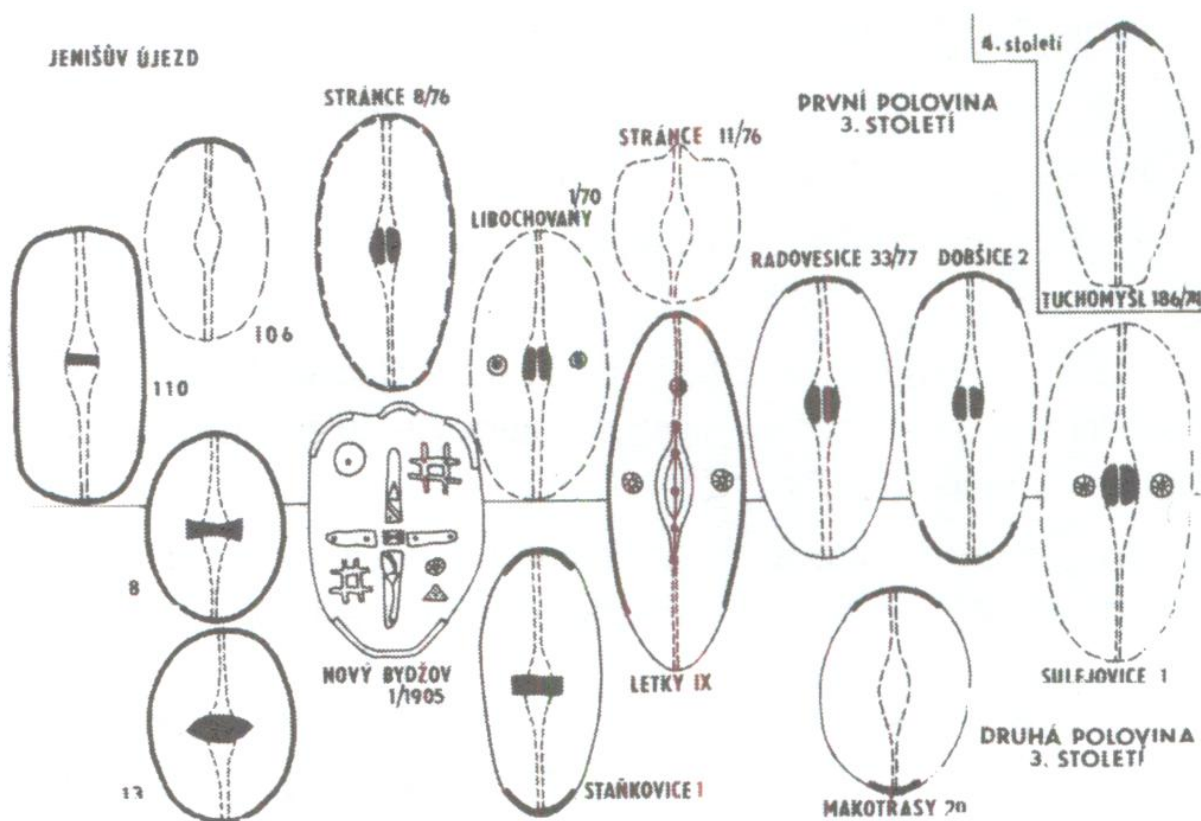
Obr. 9) Výzbroj ze středního laténského období: 1 – Jičín (meč); 2,3 – Nestěmice (meč); 4 – Červené Pečky (botka); 5 – Červené Pečky (kopí); 6 – Louny (kopí); 7 – Strkovice u Žatce (kopí); 8 – Nový Bydžov (št. puklice); 9 – Letky (št. puklice)

Obr. 12) Sekáč plátovaný bronzem z mohyly v Mírkovicích (počátek 5. stol. př. n. l.)

Obr. 13) Rekonstrukce keltských štítů z Čech (podle Waldhausera 1978)

9. Použitá literatura a prameny

- BENEŠ, Antonín – MICHÁLEK, Jan – ZAVŘEL, Petr. *Archeologické nemovité památky okresu České Budějovice*. Praha, 1999. ISBN 80-86124-15-0.
- BUDINSKÝ, Petr. *Keltské kostrové hroby z Litoměřicka a Lounska v archeologické sbírce teplického muzea*. Teplice, 1994. ISBN 80-85321-06-8.
- BUDINSKÝ, Petr. *Keltské kostrové hroby z Podkrušnohoří ve sbírce teplického muzea*. Teplice, 1983.
- BUDINSKÝ, Petr. *Teplicko v pravěku II*. Teplice, 1978.
- BUDINSKÝ, Petr – WALDHAUSER, Jiří. *Druhé keltské pohřebiště z Radovesic (okres Teplice) v severozápadních Čechách*. Teplice, 2004. ISBN 80-85321-38-6.
- BUREŠ, Michal. *Plochá kostrová pohřebiště doby laténské v Praze*. In: *Archeologica Pragensia* 8, 1987. s. 5-123. ISSN 0231-6390.
- CVRKOVÁ, Marta. *Archeologická sbírka Okresního vlastivědného muzea v Ústí nad Labem*. Teplice, 1984.
- DOLÍNEK, Vladimír – DURDÍK, Jan. *Historické zbraně*. Praha, 2008. ISBN 80-206-0918-2.
- DRDA, Petr – RYBOVÁ, Alena. *Keltové a Čechy*. 2. rozšířené vydání. Praha, 1998. ISBN 80-200-658-3.
- FILIP, Jan. *Keltové ve střední Evropě*. Praha, 1956.
- FILIP, Jan. *Keltská civilizace a její dědictví*. Praha, 1995. ISBN 80-200-0526-9.
- FROLÍK, Jan. *Archeologické nálezy: Chrudimsko (k-t)*. Chrudim, 1985.
- HOLODŇÁK, Petr. *Keltské pohřebiště ve středním Poohří*. In: *Památky archeologické* 79, 1988. s. 38-105.
- CHYTRÁČEK, Miloslav. *Mohylové pohřebiště u Mírkovic, okres Domažlice*. In: *Památky archeologické* 81, 1990. s. 74-139.
- JANSOVÁ, Libuše. *Konec jihočeských mohyl doby laténské*. In: *Památky archeologické* 53, 1962. s. 306-329.
- JANSOVÁ, Libuše. *Recenze*. In: *Památky archeologické* 74, 1983. s. 545-561.
- JIRÁŇ, Luboš – RULF, Jan – VALENTOVÁ, Jarmila. *Pohled do pravěkého a slovanského osídlení jihovýchodního Kolínska*. In: *Památky archeologické* 68, 1987. s. 67-133.

- KRIPPEL, Eduard. *Vývoj životného prostredia človeka v poľadovej dobe (na základe peľových a uhlíkových analýz)*. In: Študijné zvesti AÚ SAV 26, 1990. s. 31-38.
- KUDRNÁČ, Jaroslav. *Laténské kostrové hroby v Šemicích a Klučově*. In: Archeologické rozhledy VII., 1955. Str. 319-320.
- KURNÁČ, Jaroslav. *Laténský meč se pseudoantropomorfní rukojetí z Kšel*. In: Archeologické rozhledy 8, 1956. Str. 487-490.
- MANGEL, Tomáš. *Laténské pohřebiště v horním Polabí*. Hradec Králové, 2009. ISBN 978-80-85031-81-2.
- MARTINEC, Vladimír. *Laténské kostrové hroby ze Žalova*. In: Archeologické rozhledy XX., 1968. Str. 249-251.
- MICHÁLEK, Jan. *Muzeum středního Pootaví ve Strakoniciích*. In: Zprávy ČSSA 22, 1981.
- MICHÁLEK, Jan – ZAVŘEL, Petr. *Archeologické nemovité památky v okrese Český Krumlov*. České Budějovice – Český Krumlov, 1996. ISBN 80-902088-2-7.
- OLMEROVÁ, Helena. *Nález laténského meče v Klučově*. In: Archeologické rozhledy VII., 1955. Str. 94.
- PÍČ, Josef Ladislav. *Starožitnosti země České: Čechy na úsvitě dějin, díl 2, svazek 1*. Praha, 1902.
- PÍČ, Josef Ladislav. *Žárové hroby a příchod Čechů*. Praha, 1905.
- PLEINER, Radomír. *Iron in Archaeology: Early European Blacksmiths*. Praha, 2006. ISBN 80-86124-62-2.
- PLEINER, Radomír. *Pravěké dějiny Čech*. Praha, 1978.
- PLEINER, Radomír. *Staré evropské kovářství: Stav metalografického výzkumu*. Praha, 1962.
- PODBORSKÝ, Vladimír. *Dějiny pravěku a rané doby dějinné*. Brno, 1997. s. ISBN 80-210-1706-6.
- RUSÓ, Alexandra. *Archeologická sbírka bývalého městského muzea v Duchcově*. Teplice, 1990. ISBN 80-900068-0-9.
- RYBNÍČEK, Kamil – RYBNÍČKOVÁ, Eliška. *Vegetace a přírodní podmínky jako pozadí archeologických kultur ČR, 28000-1000 B. P.*. In: 50 let archeologických výzkumů Masarykovy University na Znojemsku. Brno, 2001. s. 301-310. ISBN 80-210-2546-8.
- RYBNÍČKOVÁ, Eliška. *Paleovegetační mapy a jejich význam pro rekonstrukci přírodního prostředí pravěku Československa*. In: Študijné zvesti AÚ SAV 26. 1990. Str. 47-52.

- SALAČ, Vladimír. *Podmokelská skupina. Překonáný koncept archeologie 20. století?*. In: Archeologické rozhledy LXI, 2009. Str. 637-667.
- SEDLÁČKOVÁ, Helena – WALDHAUSER, Jiří. *Laténská pohřebiště ve středním Polabí, okres Nymburk*. In: Památky archeologické 78, 1987. s. 134-204.
- SKLENÁŘ, Karel. *Archeologické nálezy v Čechách do roku 1870*. Praha, 1992. ISBN 80-7036-012-7
- SKLENÁŘ, Karel. *Hromové klíny a hrnce trpaslíků*. Praha, 1999. ISBN 80-86277-00-3.
- SKLENÁŘ, Karel. *Pravěké nálezy na Mělnicku a Kralupsku I.-II*. Mělník, 1982.
- SKLENÁŘ, Karel – et al. *Archeologické památky: Čechy, Morava, Slezsko*. Opava, 1994. ISBN 80-85819-08-2.
- SMEJTEK, Lubor – et al. *Archeologické výzkumy společnosti Archaia ve středních Čechách*. In: Středočeský vlastivědný sborník, 17. 1999. s. 67-70. ISSN 0862-2043.
- VALENTOVÁ, Jarmila. *Výsledky záchraného výzkumu keltského pohřebiště v Kutné Hoře-Karlově*. In: Archeologické rozhledy 45, 1993. s. 623-643. ISSN 0323-1267.
- VENCL, Slavomil. *Otázky poznání vojenství v archeologii*. Praha, 1984.
- VENCLOVÁ, Natálie (ed.). *Archeologie pravěkých Čech 7.: Doba laténská*. Praha, 2008. ISBN 978-80-86124-79-7.
- WALDHAUSER, Jiří. *Encyklopedie Keltů v Čechách*. Praha, 2001. ISBN 80-7277-053-5.
- WALDHAUSER, Jiří. *Encyklopedie Keltů v Čechách: Dodatky*. Praha, 2007. ISBN 978-80-7277-350-3.
- WALDHAUSER, Jiří. *Jak se kopou keltské hroby: Laténská pohřebiště ze 4. - 3. století v Čechách*. Praha, 1999. ISBN 80-7106-300-2.
- WALDHAUSER, Jiří. *Keltská pohřebiště na Jíčínsku*. In: Zpravodaj KMVČ 15. 1988. s. 56-76.
- WALDHAUSER, Jiří. *Keltové na Jizeře a v Českém ráji*. Praha – Mladá Boleslav, 1996. ISBN 80-7106-166-2.
- ZÁPOTOCKÝ, Milan. *Keltská pohřebiště na Litoměřicku*. In: Archeologické rozhledy 25, 1973. s. 139-184. ISSN 0323-1267.

Antické písemné prameny:

- CAESAR (100-44 př. n. l.). *Zápisky o válce Galské* (Comentarii de bello Gallico).
- DIODÓR SICILSKÝ (2. pol. 1. stol. př. n. l.). *Dějiny světa/Historická knihovna* (Bibliotheké historiké).
- TITUS LIVIUS (59 př. n. l. - 17 n. l.). *Římské dějiny* (Ab urbe condita libri).

Internetové a jiné zdroje:

- Definice podle přílohy k zákonu č. 119/2002 Sb. o střelných zbraních a střelivu.
- WIKIPEDIE. *Luk*. [cit. 2011-10-6]. URL: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Luk>>.

Seznam a zdroj příloh:

- Graf 1) Znázornění výskytu zbraní v jednotlivých krajích (*Autor*)
- Graf 2) Znázornění výskytu zbraní z jednotlivých období (*Autor*)
- Graf 3) Znázornění nálezových situací (*Autor*)
- Graf 4) Znázornění nalezišť s určitým typem zbraně (*Autor*)
- Tab. 1) Chronologické rozdělení doby laténské (*Autor*)
- Tab. 2) Časové zařazení pohřebního ritu (*Autor*)
- Tab. 3) Seznam nalezišť (*Autor*)
- Tab. 4) Klíč ke stanovení stáří hrobů keltských bojovníků (*WALDHAUSER et al 1999, s. 84*)
- Tab. 5) Detaily keltského meče ze 4. – 3. stol. př. n. l. (*WALDHAUSER et al 1999, s. 51*)
- Obr. 1) Experimentální výroba meče podle R. Pleinera (*WALDHAUSER et al 1999, s. 51*)
- Obr. 2) Archeologická naleziště v Čechách od zlomu 6./5. stol. př. n. l. do třetí čtvrtiny 1. stol. př. n. l. (*WALDHAUSER 2007, s. 24*)
- Obr. 3) Naleziště zbraní doby laténské v Čechách (*Autor*)
- Obr. 4) Kombinace bojovníckých výbav na keltských kostrových pohřebištích v Čechách (*DRDA – RYBOVÁ 1998, s. 105*)
- Obr. 5) Pseudoantropomorfní mečičky (*PLEINER 1978, s. 596; WALDHAUSER 2007, s. 289, 355; WALDHAUSER et al 1999, s. 51*)
- Obr. 6) Meče z jenišovoújezdské nekropole (*WALDHAUSER et al 1999, s. 252*)
- Obr. 7) Meče (*FILIP 1995, s. 148-149; WALDHAUSER et al 1999, s. 50, 248*)

- Obr. 8) Nálezy ze Sobčic (*WALDHAUSER et al 1999, s. 79*)
- Obr. 9) Výzbroj ze středního laténského období (*PLEINER 1978, s. 596*)
- Obr. 10) Nálezy z oppida Závist (*DRDA – RYBOVÁ 1998, s. 167*)
- Obr. 11) Prestižní sekáč z žárového hrobu v Křečkově (*DRDA – RYBOVÁ 1998, s. 42*)
- Obr. 12) Sekáč plátovaný bronzem z mohyly v Mírkovicích (*DRDA – RYBOVÁ 1998, s. 41*)
- Obr. 13) Rekonstrukce keltských štítů z Čech (*WALDHAUSER et al 1999, s. 55*)